

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (เล่มที่ 1)

โครงการ “การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น :

สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย”

โดย นางสาวศิริก้อย ชุตาทวีสวัสดิ์ และคณะ

ระหว่าง เดือน ธันวาคม ๒๕๕๗ – กรกฎาคม ๒๕๕๘

งานวิจัยยังไม่เสร็จสมบูรณ์ โปรดอย่านำไปใช้อ้างอิง

รายงานวิจัยชุดนี้มี 2 เล่ม

เล่มที่ 1 รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เล่มที่ 2 ภาคผนวก

สัญญาเลขที่ RDG57H0004

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น :

สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย”

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. นางสาวศิริก้อย ชูตาทวิสวัสดิ์	มจร. มีเดียอาตส์
2. นายสุเมธ ทานเจริญ	มจร. สำนักพัฒนาและ
ฝึกอบรมโรงงานต้นแบบ
3. นายทิพนันท์ แยมมณีชัย	มศก. แกนทัศน์ศิลป์

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช. - สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร (Exclusive Summary)

โครงการ “การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น: สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกและถ่ายทอด สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมเมืองเชียงคานเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ในรูปแบบของผลงาน ด้านศิลปะด้วยเทคนิควาดเส้น สร้างผลงานศิลปะชุดนี้จะสะท้อนความงดงาม วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของเมืองเชียงคาน และเผยแพร่คุณค่า ดังกล่าว สู่สังคมในวงกว้างในระดับประเทศ เพื่อยกระดับความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ในคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นของประเทศ และเพื่อใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและถ่ายทอด ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของคนในชุมชน ในการสร้างความมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนในพื้นที่

โดยการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมกับศิลปิน และจัดแสดงงานร่วมกันกับชุมชนเมืองเชียงคาน ภายใต้โครงการ “การสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย (เพิ่มเติม) ประจำปีงบประมาณ 2557 โดยกำหนดกรอบการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศในกลุ่มเรื่องที่ 2 การสร้างสรรค์งานศิลป์” โดยยื่นข้อเสนอโครงการขอทุนสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 1,041,392 บาท และได้รับทุนสนับสนุนจริง 502,216 บาท โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี ระหว่างเดือน 1 มิถุนายน 2557 – 31 พฤษภาคม 2558 โดยได้ขยายเวลาเพิ่มขึ้น 2 เดือน จนถึง 31 กรกฎาคม 2558 รวมทั้งสิ้น 14 เดือน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการผลิตผลงานจำนวนทั้งสิ้น 30 ชิ้น มีการลงพื้นที่ 3 ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ 1: เดินทางไปสำรวจพื้นที่ และประสานงานร่วมกับ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเชียงคาน นาย สุระชัย แอ้งดี เพื่อเตรียมการนัดหมายชาวบ้านเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม

ครั้งที่ 2: เดินทางไปร่วมทำกิจกรรมกับชาวบ้านในกลุ่มผู้สูงอายุ วัดป่าใต้ จำนวน 24 คน

ครั้งที่ 3: เดินทางไปทำกิจกรรมกับกลุ่มวัยทำงานจำนวน 32 คนและกลุ่มเด็กนักเรียน จำนวน 70 คน โรงเรียนอนุบาลเชียงคานปทุมมาสงเคราะห์, วัดท่าคก และวัดศรีพนมมาศ

โครงการวิจัยนี้ใช้กระบวนการ แบ่งออกเป็น กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ โดยคณะผู้วิจัยเดินทางสำรวจบ้านตั้งแต่ซอย 19 – ซอย 1 บันทึกภาพ และทักทายพูดคุยเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ร่วมกิจกรรม มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สูงอายุบางราย เพื่อให้เข้าถึงวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม และประเพณี เพื่อให้ผู้วิจัยเข้าใจภาพความเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาหนึ่งชั่วอายุคนของ

เมืองเชียงคานทั้งทางด้านกายภาพ และอาคารบ้านเรือนเดิมที่เคยเป็นเมืองอดีต และความรู้สึกทางจิตใจของคนในชุมชน เพื่อนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานศิลปะ

จากนั้นใช้กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแบบมีส่วนร่วม อธิบายถึงที่มาของโครงการ วัตถุประสงค์โครงการ และผ่านการถ่ายทอดด้วยผลงานศิลปะโดยชาวบ้านในพื้นที่ ความคิดเห็นที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม และอิทธิพลทางความคิดของคนในชุมชนในระยะ หนึ่งช่วงอายุคนที่ผ่านมา โดยจัดกิจกรรม “ศิลปะสะท้อนชีวิต” ร่วมกับกลุ่มคน 3 รุ่น ในชุมชนเชียงคาน โดยมุ่งหวังการถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ และความทรงจำที่มีคุณค่า ผ่านมุมมองส่วนบุคคลของผู้เฒ่าผ่านมุมมองต่อบัจจุบันที่สามารถเทียบเคียงกับอดีตของกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน และมุมมองของเด็กและเยาวชนที่จะให้ภาพฉายอนาคตของเชียงคาน ต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และความคิดในปัจจุบัน ออกมาเป็นผลงานศิลปะ โดยจัดร่วมกับผู้สูง จำนวน 2 ครั้ง 62 คน วัยทำงาน จำนวน 1 ครั้ง 32 คน และ เด็กและเยาวชน จำนวน 1 ครั้ง 70 คน บุคคลที่ไม่ระบุอายุ 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 176 คน

กิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ 1: ปั้นลายฝ่ามือ

ปั้นลายมือ เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ของคนพื้นที่โดยให้ชาวบ้านประทับลายมือลงบนกระดาษ A4 โดย ให้กลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมพิมพ์ฝ่ามือของตนเอง ด้วยหมึกดำ ประทับลงบนกระดาษขนาด A4 จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมถูกขอให้วาดภาพลงในผลงานชิ้นเดียวกัน ตามลักษณะอาชีพ หรือสิ่งที่รู้สึกจากประสบการณ์ในอดีตสะท้อนความเป็นปัจเจกบุคคล

กิจกรรมที่ 2: การสะท้อนความรู้สึกในฐานะคนในชุมชน

ให้ชาวบ้านเขียนคำหรือข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อท้องถิ่นลงบนกระดาษ พื้นที่ท้องถิ่นที่เป็นจุดเด่นที่ชอบในชุมชน หรือจากความทรงจำส่วนบุคคล ที่มีต่อคุณค่า ความงดงาม ของวิถีชีวิตผู้คน วัฒนธรรม ประเพณี และ/หรือผลกระทบ ของพัฒนาการที่เกิดขึ้น ทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อเชียงคาน อันสืบเนื่องมาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว การมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาเที่ยวในเชียงคาน ในระดับที่เกินกว่าชุมชนเชียงคานจะสามารถรองรับได้ในช่วงฤดูหนาว ตลอดจนมีประชากรจากภายนอกชุมชน เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่อาศัย เนื่องจากต้องการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย และบางส่วนที่เข้ามาลงทุนประกอบธุรกิจ

กิจกรรมที่ 3: การนำเสนอผลงานภายในกลุ่ม

เปิดโอกาสให้ศิลปินชาวบ้าน แนะนำตัวและผลงาน พร้อมทั้งอธิบายความหมายของที่มาในการสร้างสรรค์ และพูดถึงความรู้สึกและความในใจที่ตนเองมีต่อเชียงคาน ความเปลี่ยนแปลง ความรู้สึก โหยหาอดีต มีชาวบ้านหลายคนพูดด้วยความสะเทือนใจและร้องไห้

เมื่อได้ผลงานของผู้ร่วมกิจกรรม ได้ใช้พื้นที่ลานสาธารณะบริเวณหน้าวัดท่าคก ด้านริมแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นช่วงที่จัดแสดงงาน "บ้าน เลย์ ก่อ" ท่องเที่ยววิถีธรรม วิถีไทยเลย ซึ่งจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 12 – 14 ธันวาคม 2557 มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจ พร้อมทั้งร่วมสร้างสรรค์ผลงานวาดภาพบนผืนผ้าใบที่ปูลาดบนทางเท้า ความยาวประมาณ 30 เมตร เพื่อแสดงความรู้สึกถึงเมืองเชียงคาน สร้างบรรยากาศและควมมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยวและเมืองเชียงคานอย่างคึกคัก

สำหรับศิลปินผู้วิจัย ได้สร้างสรรค์ผลงานจำนวน 2 ชุด โดยชุดแรกเป็นผลงานของ นางสาวศิริก้อย ชูตาทวิสวัสดิ์ จำนวน 20 ชิ้น ด้วยเทคนิค ปากกาดำบนกระดาษและผ้าใบ ซึ่งเป็นเทคนิคที่สร้างสรรค์อย่างเรียบง่าย และสามารถถ่ายทอดลักษณะพื้นผิวของบ้านที่ทำจากไม้ได้เป็นอย่างดี ให้เส้นที่วาดได้อย่างละเอียด สร้างระยะตื้นลึกในภาพได้ดี สะท้อนความรู้สึกของประสบการณ์ กาลเวลา รวบรวมการگذร่อนของลมฟ้าอากาศ ผ่านระยะเวลาและอายุอันยาวนานของบ้านหลังนั้น ซึ่งศิลปินรู้สึกและสัมผัสถึงจิตวิญญาณพื้นถิ่นภายในชุมชน ผ่านอาคารบ้านเรือน และนับเป็นโอกาสสุดท้าย ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานนี้ไว้ เพราะตัวบ้านส่วนใหญ่เริ่มมีการซ่อมแซม ดัดแปลงและต่อเติมขึ้นใหม่อย่างรวดเร็ว พบว่า เป็นความพยายามในการบูรณะซ่อมแซมเลียนแบบของเดิม หากแต่ความจริงแท้ได้ถูกลดทอนไปพร้อมกับกาลเวลา

ผศ. ทิพนันท์ แยมมณีชัย จำนวน 10 ชิ้น ด้วยเทคนิค เกรียงบนผ้าใบ

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

จากการเข้าร่วมโครงการสร้างสรรค์ “การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น: สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย” ได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นว่า เชียงคานมีบ้านเก่าที่อนุรักษ์ไว้จำนวน 80 หลัง เมื่อได้เข้าไปในสถานที่จริง เกิดความประทับใจในอาคารบ้านไม้เก่าที่เรียงตัวริมฝั่งแม่น้ำโขง เมื่อได้เข้าไปในพื้นที่ ได้สัมผัสกับชีวิตผู้คน ก็เห็นการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย อีกทั้งยังได้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับชาวบ้านในพื้นที่ ได้ซาบซึ้งต่อความรักความผูกพันที่มีต่อชุมชนเชียงคาน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกเรียบ

ง่ายสบนึ่ง ผ่านรูปทรงอาคาร ด้วยเทคนิคเกรยอบนพื้นดินสอพอง สามารถสร้างพื้นผิวของพื้นหลังให้เหมือนกับเป็นลวดลายไม้ของบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อระบายด้วยเกรยอบจะเกิดร่องรอยที่ราวกับพื้นผิวของบ้านเก่า จากสภาพของพื้นผิวที่ไม่สม่ำเสมอ ทำให้เมื่อวาดด้วยเกรยอบ จะทิ้งร่องรอยที่ติดผืนดินไม่เสมอกัน เหมือนบ้านเหล่านี้กำลังที่จางไปตามกาลเวลา เปรียบดังวิถีชีวิต ที่จะเปลี่ยนไปตามกระแสสังคมสมัยใหม่

ช่วงเวลาที่ทำการวิจัยในพื้นที่ อยู่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว กล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยเชิงบวก และปัจจัยเชิงลบในเวลาเดียวกัน เนื่องจาก เมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยว ชาวบ้านในวัยทำงาน จะติดภาระกิจในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ ทำให้จะมีผู้ใหญ่วัยทำงาน เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนไม่มาก มีการกระจายกลุ่มตัวอย่างน้อยและหายาก ในขณะเดียวกันก็มีโอกาสได้แสดงผลงานสร้างสรรค์ดังกล่าวต่อนักท่องเที่ยว และสร้างความมีส่วนร่วมโดยนักท่องเที่ยวสามารถแสดงความคิดเห็น ตลอดจนได้ซาบซึ้งกับผลงานศิลปะและความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านที่เป็นเจ้าของพื้นที่

การจัดนิทรรศการภายนอกอาคาร ในลักษณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่สาธารณะและเป็นส่วนหนึ่งของเทศกาลศิลปะวัฒนธรรม ทำให้ผู้ชมที่ผ่านมา อาจจะไม่มีความสนใจได้มากพอ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการ โดยให้ผู้ชมเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้สร้างสรรค์ด้วย และร่วมแสดงผลงานของตนเองได้ทันที

คณะผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการติดต่อเจ้าของบ้านบางหลังที่ประสงค์จะอนุรักษ์อาคารเก่า เพื่อใช้ประโยชน์ต่อสาธารณะในการปรับปรุงเป็นพิพิธภัณฑ์ เพื่อจัดแสดงผลงานของคนในชุมชนแบบกึ่งถาวร หรืออาจมีนิทรรศการที่เกี่ยวข้องหมุนเวียนเข้ามาจัดร่วมด้วย ทั้งนี้ต้องมีเวทีชุมชนและขอการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้ประสานงานกับ ทั้งภาครัฐและเอกชน ศิลปินกลุ่ม เชียงคานาสเกตเซอร์ และศิลปินอิสระ คุณสมพร โสภณทัต คุณเดชา ตระบูรณิ

ความท้าทายต่อการอนุรักษ์เมืองเก่าเชียงคานาก็คือโอกาสในการทำธุรกิจ จากคนภายนอกเชียงคานาที่เข้ามาลงทุน และรายได้จากการค้าขายประกอบอาชีพอิสระและการให้เช่าบ้านพัก ที่ทำให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องมองเห็นผลกำไรในระยะสั้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมของเชียงคานา

บทคัดย่อ

โครงการ “การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น: สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกและถ่ายทอด สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เมืองเชียงคานเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ในรูปแบบของผลงาน ด้านศิลปะด้วยเทคนิควาดเส้น สะท้อนความงดงามในวิถีชีวิต อัตลักษณ์ของเมือง เชียงคาน และเพื่อใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและถ่ายทอด ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของคนในชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจและกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยการสำรวจบันทึกภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก ทำการนัดหมายกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม เพื่อจัดกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 9 – 30 ปี จำนวน 62 คน กลุ่มวัยกลางคน อายุ 31 – 50 ปี จำนวน 63 คน และกลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 51 – 85 ปี จำนวน 12 คน และไม่ทราบอายุ 4 คน กิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ประกอบด้วย

กิจกรรมการ บั๊มลายผ้ามือ, การสะท้อนความรู้สึกในฐานะคนในชุมชน และการนำเสนอผลงานภายในกลุ่ม นำผลงานศิลปะดังกล่าวจัดแสดงนิทรรศการ ณ ลานสาธารณะบริเวณหน้าวัดท่าคก ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานจำนวน 2 ชุด โดยชุดแรกเป็นผลงานของ นางสาวศิริก้อย ชูตาทวีสวัสดิ์ จำนวน 20 ชิ้น ด้วยเทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ/ผ้าใบ ผศ. ทิพนันท์ แยมมณีชัย จำนวน 10 ชิ้น ด้วยเทคนิค เกรียงบนผ้าใบ เนื่องจากฤดูกาลท่องเที่ยว มีปัจจัยเชิงบวก และปัจจัยเชิงลบ ในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ของคนในชุมชน ทำให้มีผู้ร่วมกิจกรรมกลุ่มวัยทำงานจำกัด มีการกระจายกลุ่มตัวอย่างน้อยและหายาก แต่ในขณะเดียวกันก็มีโอกาสได้แสดงผลงานสร้างสรรค์ดังกล่าวต่อนักท่องเที่ยว และสร้างความมีส่วนร่วมโดยนักท่องเที่ยวสามารถแสดงความคิดเห็น ตลอดจนได้ซาบซึ้งกับผลงานศิลปะและความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านที่เป็นเจ้าของพื้นที่ ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการโดยเปลี่ยนบทบาทผู้ชมเป็นผู้สร้างสรรค์ และร่วมแสดงงานของตนเองได้ทันที อนาคตควรมีการติดต่อเจ้าของบ้านบางหลังที่ประสงค์จะอนุรักษ์อาคารเก่า เพื่อใช้ประโยชน์ต่อสาธารณะในการปรับปรุงเป็นพิพิธภัณฑ์ เพื่อจัดแสดงผลงานของคนในชุมชนแบบกึ่งถาวร หรืออาจมีนิทรรศการที่เกี่ยวข้องหมุนเวียนเข้ามาจัดร่วมด้วย ทั้งนี้ต้องมีการเวทีชุมชนและขอการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

Abstract

Drawing: Art Creation of Inspiration and Impression from Historical and Aesthetic of Chaing Kan, Lei aim to record and transfer the unique context of nature, culture and the beautiful way of Chaing Kan life. These are leading to conserve the heritage cultural, historical stories and local wisdom in term of drawing art creation to reflect the Chaing Kan heritage. The creation art processes were applied as a tool to communicate and transfer the experience, thought and feeling of the people in the community. The survey research was conducted by walking through the community, dialogue with the villagers and recorded the photos, VDO at the same time. The participatory research was also applied with the three selected sample groups to organized them joining the three activities. The groups were divided into three categories; Child and youth group, 9-30 year old, Middle age group, 31-50 year old, and the elderly group, 51-85 year old which four of all wasn't known the age. The number of the three groups are 62, 63 and 12 respectively. The three activities were: Hand printing, Feeling reflection as a member of Chiang Kan, and Presenting each of their own performance. Their creation arts were shown in the exhibition in the public area in front of Wat Ta-Kog along the Khong river. There were two sets of creation arts from the two artists in this research, 20+1 pieces by Ms. Sirikoy Chutatawee sawas by using black-ink pen on paper and one another on canvas, and 10 pieces by Asst. Prof. Tippanet Yammaneechai by using grey-yong on canvas. During the research time was the touring season which was the negative effect to induce a limited numbers of the villagers to join the activities because most of them were very busy for income earning activities but this caused the positive effect at the same time to encourage the tourists to join the activities and showed the art works to public as well. The tourists had a chance to show their opinions and appreciated the villagers' feeling. This unexpected situation allowed the teams to adjust the process by changing the tourists' role from audiences to art creators and exhibited their performances at that time they finished their works. In the future the local government agencies should contact the old houses' owners who love to conserve for public utilization to renovate to be local museum for art works exhibition or invited rotating exhibition from outside the community which should be sponsored by the involve stakeholders.

สารบัญ (เนื้อเรื่อง)

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
รายละเอียดดุษฎีนิพนธ์	ง
บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	2
สมมุติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตของงานวิจัย	
เป้าหมายของผลลัพธ์	
ทฤษฎี สมมุติฐาน และ/หรือ กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	5
ภาพรวมของพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ของอำเภอเชียงคาน	
อัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่น	12
กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะกับชุมชน	14
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	18
3.1 การจัดกิจกรรมศิลปะร่วมกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ	
3.2 การจัดแสดงผลงานร่วมกันของศิลปิน และกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการให้คนในชุมชน	48
และนักท่องเที่ยวร่วมสะท้อนความคิดเห็นระหว่างการจัดกิจกรรม	57
3.3 การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน	
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
ผลการวิจัยและการประมวลผลงานวิจัย	87
การวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมกับศิลปะร่วมกับชุมชนโดยละเอียด	95
ผลงานของศิลปิน	97

บทที่ 5 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดกระบวนการ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะสะท้อนชีวิตทัศน์ของชาวบ้านในชุมชน	102
ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้แรงบันดาลใจมาจากวัฒนธรรมชุมชน	103
การจัดแสดงผลงานต่อชุมชน และนักท่องเที่ยวในเชียงคาน	104

สารบัญ (ภาพ)

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอเชียงคาน ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง	5
ภาพที่ 2 กลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน จำนวน 9 ชุมชน (คุ้ม) ที่มา: เทศบาล ตำบลเชียงคาน	6
ภาพที่ 3 สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตภายในชุมชนเชียงคาน ที่มีความผูกพันอย่างเหนียว แน่นในประเพณีและวิถีชีวิต	7
ภาพที่ 4 ตักบาตรข้าวเหนียวตอนเช้าทุกวันของคนเฒ่าคนแก่ จนกลายเป็นประเพณีเลื่อง ชื่อและวัฒนธรรมสำคัญของชาวไทเลย และการทำผ่านมด้วยฝ้ายแบบดั้งเดิมตามพื้นถิ่น	8
ภาพที่ 5 การเปลี่ยนแปลงของเมือง ด้วยปัจจัยจากการท่องเที่ยว	8
ภาพที่ 6 แสดงผังเส้นทางที่แบ่งย่อยในชุมชน จากความเชื่อในเส้นทางเดินของพญานาค	10
ภาพที่ 7 แสดงเส้นทางพญานาค ซึ่งปัจจุบันเมื่อทำโครงการวิจัยนี้ พบว่าเส้นทางดังกล่าวมี ช่องว่างลดลง เนื่องจากการขยายพื้นที่จากร้านค้าทั้งสองด้าน ในระยะเวลาเพียง 3-4 ปี (ซ้ายคือความเชื่อเดิม ขวาคือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป)	11
ภาพที่ 8 กลุ่มอาคารที่ได้รับการประเมินคุณค่าโดยชุมชน ที่มา: จากงานวิจัยของ อาจารย์ณัฏฐ์ จันเสน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	12
ภาพที่ 9 ภาพตัวอย่างอาคารที่ได้รับการประเมินคุณค่าโดยชุมชนทั้ง 9 คุ้ม ที่มา: จาก งานวิจัยของอาจารย์ณัฏฐ์ จันเสน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	14
ภาพที่ 10 การจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมสาธเคราะห์” ปี 2553 เพื่อเข้าใจมุมมอง และโลกทัศน์ของเด็กนักเรียนในชุมชน	14
ภาพที่ 11 ลักษณะบ้านไม้เก่าที่แสดงความพิเศษของรูปแบบอาคารแบบผสมผสาน มีความเก่าแก่ผ่านกาลเวลา	16
ภาพที่ 12 ภาพตัวอย่างผลงานเทคนิคสีน้ำ ที่เคยสร้างสรรค์เมื่อครั้งลงพื้นที่ ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2554	17
ภาพที่ 13 การจัดแสดงผลงานแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย และนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว และ คนในชุมชน	17
ภาพที่ 14 กลุ่มผู้สูงอายุ	19

ภาพที่ 15 กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน	20
ภาพที่ 16 กลุ่มเด็กและเยาวชน	20
ภาพที่ 17 การทดลองกระบวนการทำกิจกรรมก่อนการเริ่มกิจกรรมจริงกับชุมชน เพื่อ ตรวจเช็ค และสังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานจริง รวมถึงทำความเข้าใจ กระบวนการทำกิจกรรมร่วมกัน	22
ภาพที่ 18 การอธิบายถึงโครงการและขั้นตอนการทำกิจกรรม โดยกิจกรรมแรก เริ่มต้นด้วย การทำสีลงบนฝ่ามือและปั๊มลงบนกระดาษร้อยปอนด์ขนาด A4	23
ภาพที่ 19 กลุ่มเป้าหมายเขียนข้อความและวาดภาพระบายสีเกี่ยวกับความทรงจำตัวเมือง เชียงคานในอดีต	24
ภาพที่ 20 เขียนความรู้สึกผ่านข้อความต่อเมืองเชียงคาน	25
ภาพที่ 21 พักรับประทานอาหารร่วมกัน	26
ภาพที่ 22 กลุ่มผู้สูงอายุนำเสนอผลงานและแนวคิดจากมุมมองของตน ถึงผลงานที่ สร้างสรรค์	26
ภาพที่ 23 การนำเสนอผลงานของกลุ่มเป้าหมาย พร้อมของที่ระลึก	27
ภาพที่ 24 มีกลุ่มของเณรในวัดเข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนภาพดังกล่าวด้วย จำนวน 3 รูป	27
ภาพที่ 25 กลุ่มผู้วิจัยออกเดินทางไปตามบ้านและร่วมทำกิจกรรมกับ บ้านคุณน้ำตึง – น้ำอ้น ณ บ้านพัลลภา	28
ภาพที่ 26 หัวหน้าที่มิวзикกล่าวต้อนรับ และอธิบายถึงความเป็นมาของโครงการ ตลอดจนกิจกรรมศิลปะที่อยากให้ชุมชนร่วมสร้างสรรค์	29
ภาพที่ 27 ทีมผู้ช่วยสนับสนุนและพูดคุยกับชาวบ้านระหว่างทำงาน ทั้งด้านเทคนิค และ การคิดประเด็นเรื่องราวที่ชาวบ้านแต่ละคนต้องการนำเสนอความคิดตนเองต่อชุมชน	30
ภาพที่ 28 จัดเตรียมสถานที่ทำกิจกรรม	33
ภาพที่ 29 ลงทะเบียน	34
ภาพที่ 30 บรรยายถึงที่มาและความสำคัญของของโครงการ อธิบายกิจกรรม และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	34
ภาพที่ 31 กระบวนการปั๊มฝ่ามือ ด้วยหมึกพิมพ์เขื่อน้ำมัน	35
ภาพที่ 32 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนความรู้สึกและความทรงจำในช่วงชีวิตของตนเองในอดีต ที่มีต่อชุมชน	36
ภาพที่ 33 นำผลงานภาพปั๊มฝ่ามือ มาสร้างสรรค์ภาพสะท้อนความคิดส่วนบุคคล เกี่ยวกับเรื่องราวที่อยากแสดงออกถึงความผูกพันต่อชุมชน	37

ภาพที่ 34 ตัวอย่างผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	38
ภาพที่ 35 ผู้สร้างสรรค์ผลงาน นำเสนอความคิดของผ่านความรู้สึกส่วนตัวต่อ	39
ภาพสะท้อนชุมชนผ่านเรื่องราวในภาพ	
ภาพที่ 36 ช่วงต้นก่อนการเริ่มกิจกรรม โดยผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าวต้อนรับ	42
และคณะวิจัยมอบเงินทุนการศึกษาให้แก่โรงเรียน	
ภาพที่ 37 การจัดกิจกรรม ทำโดยการแบ่งกลุ่มเด็ก จำนวน 62 คน เป็น 5 กลุ่ม	43
โดยแต่ละกลุ่มจะมีพี่เลี้ยงประจำ เพื่ออธิบายถึงกระบวนการและขั้นตอนการทำงาน อีกทั้ง	
คอยเกื้อหนุน และสนับสนุนความคิด และจินตนาการของเด็ก ผ่านการวาดภาพระบายสี	
ภาพที่ 38 แต่ละกลุ่มจะผลัดเปลี่ยนกันมาทำกิจกรรมปั้มฝ่ามือ และวาดภาพ เมื่อเด็กๆ	44
ได้รับหัวข้อการสร้างสรรค์แล้ว ก็จะปล่อยเด็กวาดภาพตามอิสระ ภายใต้การดูแลของพี่	
เลี้ยงประจำกลุ่ม	
ภาพที่ 39 การสร้างสรรค์ และนำเสนอผลงานของนักเรียน พร้อมทั้งถ่ายภาพหมู่เป็นที่ระลึก	47
ภาพที่ 40 การติดตั้งผลงานนิทรรศการของชาวบ้านในชุมชนร่วมกับผลงานศิลปิน	48
ณ ลานศิลปวัฒนธรรมวัดท่าคก	
ภาพที่ 41 กิจกรรมสะท้อนความเห็นต่อ เมืองเชียงคานผ่านการวาดภาพและเขียนข้อความ	49
อย่างอิสระ	
ภาพที่ 42 กลุ่มคนหลากหลายทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนร่วมกิจกรรมการวาดภาพบน	50
ผืนผ้าใบขนาดใหญ่	
ภาพที่ 43 กลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพรับซื้อข้าวสาร และค้าขายเข้าร่วมกิจกรรมด้วย	51
ภาพที่ 44 คณะนักวิจัยและนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมรับบริจาครายได้	52
เพื่อมอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนในอำเภอเชียงคาน	
ภาพที่ 45 ภาพผลงานปั้มฝ่ามืออย่างอิสระและสร้างสรรค์ ของเด็กนักเรียน	54
ภาพที่ 46 การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน	55
ภาพที่ 47 ผลงานปั้มฝ่ามือ และการเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน	56
ภาพที่ 48 ผลงานปั้มฝ่ามือ และการเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มผู้สูงอายุ	56
ภาพที่ 49 แผนภูมิกระบวนการก่อเกิดแรงบันดาลใจ และหล่อหลอมความคิด	60
เพื่อใช้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยศิลปะชุดนี้	
ภาพที่ 50 กระดาษร้อยปอนด์เรียบ แบบ Acid free	61
ภาพที่ 51 ปากกาดำขนาดต่างๆ	61
ภาพที่ 52 ผ้าใบซึ่งบนเฟรมรองพื้นด้วยสีอะคริลิก	62

ภาพที่ 53 การร่างภาพและการเพิ่มค่าน้ำหนักในส่วนต่างๆ ของภาพ	63
ภาพที่ 54 ขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการร่างภาพจนกระทั่งเก็บรายละเอียดจนสมบูรณ์	65
ภาพที่ 55 บ้านตาคำอูบ ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	65
ภาพที่ 56 บ้านพัลลภ ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	66
ภาพที่ 57 บ้านตาสีหิคำ ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	66
ภาพที่ 58 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	67
ภาพที่ 59 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	67
ภาพที่ 60 เรือนไม้ ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	68
ภาพที่ 61 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	68
ภาพที่ 62 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	69
ภาพที่ 63 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	69
ภาพที่ 64 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	70
ภาพที่ 65 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	70
ภาพที่ 66 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	71
ภาพที่ 67 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	71
ภาพที่ 68 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	72
ภาพที่ 69 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	72
ภาพที่ 70 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	73
ภาพที่ 71 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	73
ภาพที่ 72 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	74
ภาพที่ 73 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	74
ภาพที่ 74 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	75
ภาพที่ 75 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	75
ภาพที่ 76 การรองพื้นด้วยดินสอพอง และการลงบนพื้นผ้าใบ	76
ภาพที่ 77 การแต่งพื้นผิวด้วยกระดาษทราย ก่อนนำไปใช้วาดภาพ	77
ภาพที่ 78 ระบายเกรยของลงบนกระดาษ เพื่อใช้เกรยของสร้างภาพ	77
ภาพที่ 79 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้แกนกระดาษพันด้วยทิชชู และ แปรงเก็บผงเกรยของเพื่อใช้วาดภาพลงบนพื้นผ้าใบรองดินสอพอง	78
ภาพที่ 80 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยของบนพื้นดินสอพอง	79
ภาพที่ 81 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยของบนพื้นดินสอพอง	79

ภาพที่ 82 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	80
ภาพที่ 83 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	80
ภาพที่ 84 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	81
ภาพที่ 85 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	81
ภาพที่ 86 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	82
ภาพที่ 87 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	82
ภาพที่ 88 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	83
ภาพที่ 89 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	83
ภาพที่ 90 แผนภูมิแสดงกระบวนการ และขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน	85
ภาพที่ 91 ผลงานปั้มฝ่ามือ การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน	87
ภาพที่ 92 ผลงานปั้มฝ่ามือ การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน	87
ภาพที่ 93 ผลงานปั้มฝ่ามือ และการเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มผู้สูงอายุ	88
ภาพที่ 94 แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มเด็กและเยาวชน	89
ภาพที่ 95 แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน	91
ภาพที่ 96 แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มผู้สูงอายุ	93
ภาพที่ 97 การวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะกับชุมชน และผลกระทบ ที่เกิดจากการจัดกิจกรรม	95
ภาพที่ 98 แผนภูมิกระบวนการก่อเกิดแรงบันดาลใจ และหล่อหลอมความคิด เพื่อใช้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยศิลปะชุดนี้	100
ภาพที่ 99 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ	100
ภาพที่ 100 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยองบนพื้นดินสอพอง	101

บทที่ 1

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง 48 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2.7 ตารางกิโลเมตร วางตัวเป็นแนวยาวขนานกับลำน้ำโขง ประกอบด้วย 9 ชุมชน คือ ชุมชนวัดโพธิ์ชัย ชุมชนวัดศรีคุณเมือง ชุมชนวัดสันติวนาราม ชุมชนวัดปากกลาง ชุมชนวัดมหาธาตุ ชุมชนวัดป่าไผ่ ชุมชนวัดศรีพนมมาศ ชุมชนวัดท่าคก ชุมชนสวนราชการ มีประชากร 4,567 คน 1,208 หลังคาเรือนตั้งอยู่ตอนบนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นรอยต่อพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงคั่นกลางระหว่างจังหวัดเลย กับเมืองसानะคามแขวงเวียงจันทน์ และเมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว มีความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน ซึ่งในอดีตเมืองเชียงคานเคย เป็นเมืองหลวงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาก่อนโดยมีที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุจากนั้นจึงได้ย้ายมาอยู่ที่ วัดโพธิ์ชัย บ้านเมืองเชียงคาน

ความสำคัญที่ทำให้เมืองเชียงคานเป็นที่น่าสนใจก็คือ ผู้คนในชุมชน มีการผสมกันหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ สืบเนื่องจากคนเชียงคานเก่าในพื้นที่เดิมเคยเป็นชาวบ้านจากฝั่งลาว แต่เมื่อเกิดสงครามจีนฮ่อ ก็อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองเชียงคานฝั่งไทย ผสมกับคนพื้นถิ่นซึ่งเป็นชาวไทยเลยในพื้นที่ ครั้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยเสียดินแดนฝั่งลาวให้กับฝรั่งเศส ทำให้อิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกเริ่มหลั่งไหลเข้ามาในส่วนนี้ หลังจากนั้นไม่นาน ก็เกิดสงครามในเวียดนาม ทำให้ชาวเวียดนามอพยพหนีสงครามเข้ามาอยู่ในดินแดนไทยที่มีความสงบและปลอดภัย ด้วยลักษณะเช่นนี้เอง ได้เกิดความหลากหลายของวัฒนธรรมในเมืองเชียงคาน ที่สะท้อนออกมาจากวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีและศิลปวัตถุที่หลากหลาย อาทิเช่น สถาปัตยกรรม เครื่องใช้ไม้สอย เป็นต้น

สถาปัตยกรรมเป็นภาพสะท้อนสำคัญที่ทำให้เห็นการผสมผสานของผู้คนในชุมชนที่ปรากฏชัดออกมาจากการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น อาคารส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 60-100 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะในพื้นที่ และภูมิปัญญาของคนที่ย้ายทอดออกมา ผ่านรูปแบบของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งทำให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของ “นิสัย” หรือ “บุคลิก” และ จินตภาพของคนในชุมชน หรือมโนภาพอันเกิดจากความคิดของศิลปินที่ประสานกับพื้นที่ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เอง ที่หล่อหลอมสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมในชุมชน ที่สามารถมองเห็นสะท้อนผ่านออกมาในรูปแบบของสถาปัตยกรรม บ้านเรือน รวบรวมว่าสถาปัตยกรรมกำลังสื่อสาร

ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบวิถีชีวิต และบ้านเรือนในชุมชนเหล่านี้ได้

จากเหตุผลข้างต้น เมืองเชียงคานแม้เป็นเมืองที่มีความรู้มรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นและงดงาม แต่กลับยังไม่เคยปรากฏการบันทึกหรือสร้างสรรค์ด้วยภาพหรือภาษาทางทัศนศิลป์ที่อยู่ในขอบข่ายงานด้านศิลปะ อีกทั้งการคุกคามที่เกิดจากการเข้ามาของการท่องเที่ยวที่ปราศจากความเข้าใจในรากทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ผลักให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบรวดเร็วของอาคารบ้านเรือนและสถานที่ในเมืองเชียงคาน ที่ใช้เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยมองข้ามคุณค่าทางจิตวิญญาณที่อยู่ภายในวิถีชีวิตที่เนิบช้าและเต็มไปด้วยความงดงามที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัจจัยและมูลเหตุนี้เองจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยโดยใช้การสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปกรรม เป็นสื่อศิลปะที่ผ่านเทคนิควิธีการวาดเส้นเพื่อสื่อแสดงความคิดความรู้สึกส่วนตนของศิลปิน ที่มีเป้าหมายที่จะบันทึกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเมืองเชียงคาน เพื่อให้เข้าถึงมิติทางใจ จากภาพความงดงามทางสังคม และบ้านเมืองในชุมชนเชียงคาน โดยศึกษาจากข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของ สถาปัตยกรรมในพื้นที่จากการสำรวจ พูดคุย และทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสัมผัสบรรยากาศ ของวิถีชีวิต จากคนในชุมชน และเพื่อบันทึกเรื่องราว ในวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมพื้นถิ่น และเลือกลักษณะของสถาปัตยกรรม เพราะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวจึงล้วนเป็นสิ่งสะท้อนเรื่องราวภายในผลงานศิลปกรรมชุดนี้ หรือกล่าวในอีกทางหนึ่ง การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมชุดนี้ ก็เพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน โดยใช้ผลงานศิลปะซึ่งเป็นภาษาทัศนศิลป์ เป็นภาษากลางที่สามารถสื่อสารได้ในทุกชาติทุกภาษา หรือเป็นภาษากลาง ของมนุษยชาติทั่วโลกสร้างความหมายที่ลึกซึ้งไปจากสัญลักษณ์ ของภาษาพูด และภาษาเขียน ที่ข้าพเจ้ามุ่งหมายให้เป็นสะพานเชื่อมทางศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของมนุษย์แต่ละยุคสมัยนั่นเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อบันทึกและถ่ายทอด สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เมืองเชียงคานเพื่อนำไปสู่การ อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ ในรูปแบบของผลงานด้านศิลปะด้วยเทคนิควาดเส้น

2. เพื่อสร้างกระบวนการด้วยการใช้ศิลปะสะท้อนความงดงาม วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของเมืองเชียงคานและเผยแพร่คุณค่าดังกล่าว สู่สังคมในวงกว้างทั้งในระดับประเทศและในระดับสากล เพื่อยกระดับความเข้าใจความซาบซึ้งในคุณค่ามรดก ทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นของประเทศ

3. เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนในพื้นที่ โดยการทำงานศิลปะร่วมกับศิลปิน และจัดแสดงผลงานร่วมกันกับชุมชนเมืองเชียงคาน

สมมุติฐานการวิจัย

การศึกษา สํารวจ และสัมภาษณ์ ชาวบ้านในชุมชนเชียงคาน และใช้ปฏิบัติการทางศิลปะ เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการใช้ผลงานศิลปะเป็นสื่อกลาง เพื่อสะท้อนโลกทัศน์ และชีวิตทัศน์ ของคนในชุมชน จะสามารถเชื่อมเข้ากับผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินได้

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ด้านพื้นที่

ศึกษาพื้นที่ในเขตอำเภอเชียงคาน จำนวน 9 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนวัดโพธิ์ชัย ชุมชนวัดศรีคุณเมือง ชุมชนวัดสันติวนาราม ชุมชนวัดป่ากลาง ชุมชนวัดมหาธาตุ ชุมชนวัดป่าไผ่ ชุมชนวัดศรีพนมมาศ ชุมชนวัดท่าคก ชุมชนส่วนราชการ

2. ด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างร่วมทำกิจกรรม แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ

2.1 กลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 10 – 29 ปี จำนวน 10 คน

2.2 กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน อายุระหว่าง 30 – 59 ปี จำนวน 10 คน

2.3 กลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน

3. ด้านผลผลิต

3.1 ได้ผลงานสร้างสรรค์ด้านศิลปะที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของศิลปินทั้ง 2 ท่านที่มีต่อชุมชน เป็นผลงานวาดเส้นขนาด A2 หรือ 42 x 59 ซม. จำนวน 30 ชิ้น จากจำนวนของ บ้านเรือนหลังที่สำคัญ ที่ได้รับการยอมรับจาก กรมศิลปากรและจากคนในชุมชนว่าเป็น มรดกที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ของเมืองเชียงคาน

3.2 ได้ผลงานศิลปะวาดเส้นที่เกิดจาก เด็กและเยาวชน, ผู้ใหญ่ ตลอดจนผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน จำนวน 30 ชิ้น โดยแบ่งตามกลุ่มอายุ คัดเลือกผลงานช่วงอายุละ 10 ชิ้น รวมเป็น 30 ชิ้น ซึ่งรวมแล้วจะมีผลงานทั้งสิ้น 60 ชิ้น

เป้าหมายของผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัด

1. ถอดบทเรียนและสังเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จากกิจกรรมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อเข้าใจวิธีการได้มาของแรงบันดาลใจการสร้างผลงานศิลปะจากชุมชน และแสดงความรู้สึกที่มีต่อผลงานศิลปะของตนโดยการสัมภาษณ์
2. เขียนรายงานการวิจัย โดยละเอียด ที่อธิบายถึงแรงบันดาลใจ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และจุดเด่นที่ศิลปินพบจากงานศิลปะทุกชิ้น
3. จัดแสดงนิทรรศการให้แก่คนในชุมชนได้มีความภาคภูมิใจและซาบซึ้งถึงความงามและคุณค่า ในมรดกทางวัฒนธรรมของตน เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สู่สังคมในท้องถิ่น

ทฤษฎี สมมติฐาน และ/หรือ กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย

การศึกษาลักษณะพื้นถิ่นที่มีปรากฏอยู่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์และศิลปะพื้นถิ่นที่ยังพบได้ในชุมชน ร่วมกับการใช้ข้อมูลที่สะท้อนมุมมองที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ของคนในชุมชน รวมถึงบริบททางศิลปกรรมในพื้นที่ อาทิเช่น จิตรกรรมฝาผนัง สถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือน และสิ่งปลูกสร้างประเภทต่าง ๆ เพื่อผสมผสานและเชื่อมโยงมาสู่การสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิคการวาดเส้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ผลงานศิลปะสร้างสรรค์โดยศิลปินขนาด A2 หรือ 42 x 59 ซม. จำนวน 30 ชิ้น และคัดเลือกผลงานของคนในชุมชน ใน 3 ช่วงอายุตามที่ได้กำหนดไว้ โดยช่วงอายุละ 10 ชิ้น รวมเป็น 30 ชิ้น รวมผลงานที่ได้ทั้งสิ้น 60 ชิ้น
2. ได้ผลงานวิชาการจากงานวิจัยที่ วิเคราะห์และสังเคราะห์จากกระบวนการสร้างงานศิลปะ ทั้งจากศิลปินผู้สร้างสรรค์และชาวบ้านในชุมชนเชียงคาน
3. มอบผลงานบางส่วน ให้แก่ กลุ่มรักเชียงคาน และหรือ องค์กรท้องถิ่นที่มีความน่าเชื่อถือที่จะเก็บรักษา และจัดแสดงต่อสาธารณะ
4. การสร้างสรรค์งานศิลปะโดยมีส่วนร่วมด้วยชุมชนที่เป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมนี้ จะสามารถใช้เป็นแนวทางในกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะของศิลปินที่มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งจะขยายผลเพื่อนำไปใช้กับพื้นที่หรือชุมชนอื่นๆ ได้

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม

จากข้อมูลภาคเอกสารที่ได้ทำการค้นคว้า สามารถสรุปแก่นสำคัญของข้อมูลที่ได้ดังต่อไปนี้

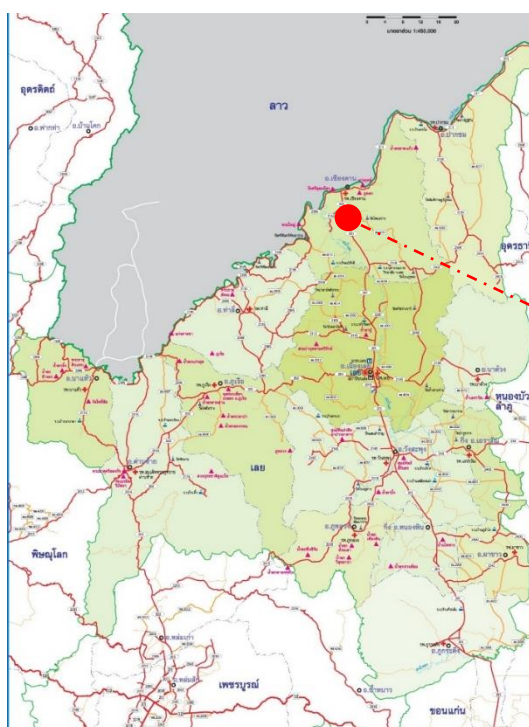
2.1 ภาพรวมของพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ของอำเภอเชียงคาน

2.2 อัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่น

2.3 กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะกับชุมชน

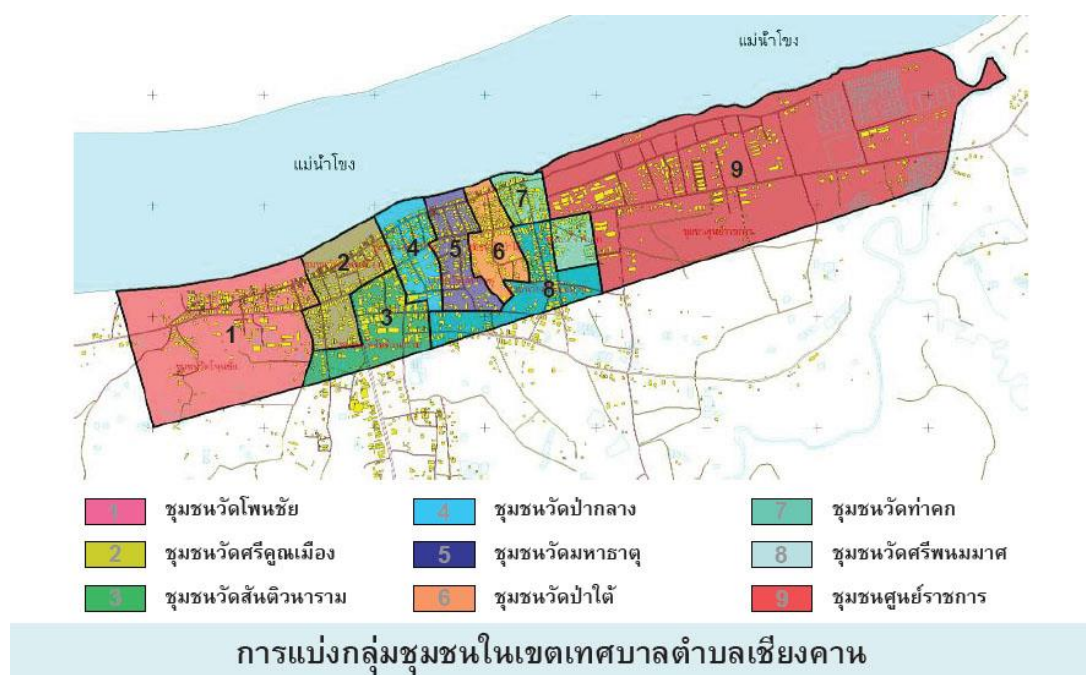
2.1 ภาพรวมของพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ของอำเภอเชียงคาน

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือเป็น 48 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2.7 ตารางกิโลเมตร วางตัวเป็นแนวยาวขนานกับลำน้ำโขง ประกอบด้วย 9 ชุมชน คือ ชุมชนวัดโพธิ์ชัย ชุมชนวัดศรีคุณเมือง ชุมชนวัดสันติวนาราม ชุมชนวัดปากกลาง ชุมชนวัดมหาธาตุ ชุมชนวัดป่าไผ่ ชุมชนวัดศรีพนมมาศ ชุมชนวัดท่าคก ชุมชนส่วนราชการ มีประชากร 4,567 คน 1,208 ครัวเรือน

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอเชียงคาน
ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง

อำเภอเชียงคานตั้งอยู่ ณ ตอนบนแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นรอยต่อพรมแดน ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้ำโขงคั่นกลางระหว่างจังหวัดเลยกับ เมืองสาคาม แขวงเวียงจันทน์ และเมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ซึ่งในอดีตเมืองเชียงคานเคย เป็นเมืองหลวงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาก่อนโดยมีที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุจากนั้นจึงได้ย้ายมาอยู่ที่วัดโพธิ์ชัยบ้านเมืองเชียงคาน

ภาพที่ 2 กลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน จำนวน 9 ชุมชน (คุ่ม)
ที่มา: เทศบาลตำบลเชียงคาน

ความสำคัญที่ทำให้เมืองเชียงคานเป็นที่น่าสนใจก็คือ มีการผสมกันหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ สืบเนื่องจากคนเชียงคานเก่าในพื้นที่เดิมเคยเป็นชาวบ้านจากฝั่งลาว เมื่อเกิดสงครามจีนฮ่อ ก็อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองเชียงคานฝั่งไทย ผสมร่วมกับคนพื้นถิ่นซึ่งเป็นชาวไทยเลยในพื้นที่ ครั้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยเสียดินแดนฝั่งลาวให้กับฝรั่งเศส ทำให้อิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกเริ่มหลั่งไหลข้ามฝั่งโขงเข้ามาในดินแดนส่วนนี้ หลังจากนั้นไม่นาน เกิดสงครามในเวียดนาม ทำให้ชาวเวียดนามอพยพหนีสงครามเข้ามาอยู่ในดินแดนไทยที่มีความสงบและปลอดภัย ด้วยลักษณะเช่นนี้เอง ทำให้เกิดความ

หลากหลายของวัฒนธรรมในเมืองเชียงคาน ที่สะท้อนออกมาจากวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีและ ศิลปวัตถุที่หลากหลาย อาทิเช่น สถาปัตยกรรม เครื่องใช้ไม้สอย เป็นต้น

สถาปัตยกรรมเป็นภาพสะท้อนสำคัญที่ทำให้เห็นการผสมผสานของผู้คนในชุมชนที่ ปรากฏชัดออกมาจากการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น อาคารส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 60 - 100 ปี ซึ่ง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะในพื้นที่ ภูมิปัญญาของคนที่ย้ายทอดออกมาให้เห็น จากบ้าน เรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งทำให้เราเห็นถึงลักษณะเฉพาะของ “นิสัย” หรือ “บุคลิก” และจินต ภาพของคนในชุมชน หรือภาพอันเกิดจากความคิดที่ประสานกับพื้นที่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เอง ที่หล่อ หลอมสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมในชุมชน ที่เราสามารถ มองเห็นสะท้อนผ่านออกมา ในรูปแบบของสถาปัตยกรรม บ้านเรือน เมื่อเรามองสถาปัตยกรรมที่กำลังสื่อสาร ถ่ายทอดเรื่องราว ต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งทำให้เราสามารถ เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รายรอบบ้านเรือนเหล่านี้ได้

ภาพที่ 3 สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตภายในชุมชนเชียงคาน ที่มีความผูกพันอย่างเหนียวแน่น
ในประเพณีและวิถีชีวิต

ภาพที่ 4 ตักบาตรข้าวเหนียวตอนเช้าทุกวันของคนเฒ่าคนแก่ จนกลายเป็นประเพณีเลื่องชื่อและวัฒนธรรมสำคัญของชาวไทยเลย และการทำงานด้วยฝ้ายแบบดั้งเดิมตามพื้นถิ่น

จากเหตุผลข้างต้น เมืองเชียงคานแม้เป็นเมืองที่มีความรุ่มรวยทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นและงดงาม แต่กลับยังไม่เคยปรากฏว่ามีการบันทึกหรือสร้างสรรค์ด้วยภาพหรือภาษาทางทัศนศิลป์ที่อยู่ในขอบข่ายงานด้านศิลปะ อีกทั้งการคุกคามเข้ามาของการท่องเที่ยวที่ปราศจากความเข้าใจในรากทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบรวดเร็วของ

ภาพที่ 5 การเปลี่ยนแปลงของเมือง ด้วยปัจจัยจากการท่องเที่ยว

อาคารบ้านเรือนสถานที่และวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองเชียงคาน ที่ใช้เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยมองข้ามคุณค่าทางจิตวิญญาณที่อยู่ภายในวิถีชีวิตที่เนิบช้าและเต็มเปี่ยมไปด้วยความงดงามที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยและมูลเหตุนี้เองจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยโดยใช้การสร้างสรรคผลงานศิลปกรรม เป็นสื่อศิลปะที่ผ่านเทคนิควิธีการวาดเส้นเพื่อสื่อแสดงความคิดความรู้สึกส่วนตนของศิลปิน ที่มีเป้าหมายที่จะบันทึกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเมืองเชียงคาน เพื่อให้เข้าถึงมิติทางใจจากภาพความงดงามทางสังคม และบ้านเมืองในชุมชนเชียงคาน

โดยศึกษาจากข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของ สถาปัตยกรรมในพื้นที่จากการสำรวจ พุดคุย ชีบทับบรรยากาศ ของวิถีชีวิตจาก คนในชุมชน เพื่อรับรู้เรื่องราว ในวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม พื้นที่ และเลือกลักษณะของสถาปัตยกรรม เพราะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าว จึงล้วนเป็นสิ่งสะท้อนเรื่องราวภายในผลงาน ศิลปกรรมชุดนี้ หรือกล่าวในอีกทางหนึ่ง การสร้างสรรคผลงานศิลปกรรมชุดนี้ ก็เพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน โดยใช้ผลงานศิลปะซึ่งเป็นภาษาทัศนศิลป์ เป็นภาษากลางที่สามารถ สื่อสารได้ในทุกชาติทุกภาษา หรือเป็นภาษากลาง ของมนุษยชาติทั่วโลกสร้างความหมายที่ลึกซึ้งไปจากสัญลักษณ์ของภาษาพูด และภาษาเขียน ที่ข้าพเจ้ามุ่งหมายให้เป็นสะพานเชื่อม ทางศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของมนุษย์แต่ละยุคสมัยนั่นเอง

สรุปรายงานก่อนหน้าก่อนรับทุนวิจัย ระหว่างปี 2553 – 2554

“ประสบการณ์และแรงบันดาลใจที่นำมาสู่งานวิจัยศิลปะสร้างสรรค์ชุดนี้”

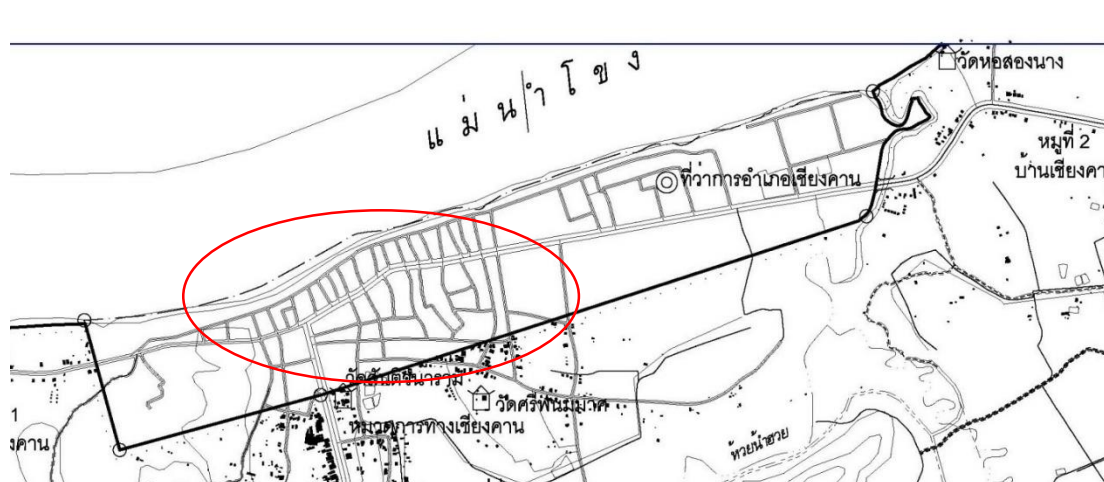
ราวปี พศ. 2553 และปี 2554 ข้าพเจ้ามีโอกาสร่วมเดินทางเพื่อไปทำงานวิจัย กับ ดร. ชเนนทร์ มั่นคง และ ดร. จักรพิพัฒน์ อัครบุญญาเลิศ อาจารย์ประจำคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในการนำกลุ่มนักศึกษาเข้าไปทำงานวิจัย เพื่อค้นหาอัตลักษณ์สำคัญของเมืองเชียงคาน และนำไปสู่การออกแบบพื้นที่ชุมชน ที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมพื้นที่นั้น ในเวลานั้น ข้าพเจ้าเข้าไปทำงานในพื้นที่ในฐานะศิลปินสร้างสรรคผลงานศิลปะ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากสภาพชุมชนข้าพเจ้าเข้าไปสัมผัส สิ่งแรกที่สร้างแรงบันดาลใจที่สำคัญให้แก่ข้าพเจ้าคือ อาคารบ้านเรือน ที่มีรูปทรงแปลกตาด้วยวิธีการสร้างที่มีความหลากหลาย อาทิ บ้านที่สร้างด้วยผนังไม้ไผ่สาน อาคารที่ก่อด้วยอิฐสอปูนแบบ

ฝรั่งเศส และอาคารที่ทำด้วยไม้กระดานเนื้อหนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความหลากหลายของผู้คนที่ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่นี้เคยเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่เป็นพหุวัฒนธรรม

จากแรงบันดาลใจข้างต้นนี้เอง ข้าพเจ้าจึงสนใจรูปแบบของตัวอาคารที่มีความหลากหลาย เนื่องจากสิ่งนี้จะสะท้อนความความสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อมนี้เอง ที่ทำให้อาคารบ้านเรือนของคนในชุมชนเชียงคาน มีลักษณะเรียบง่าย และสอดคล้องสัมพันธ์กับธรรมชาติ นิเวศน์ของพื้นที่ การประกอบเป็นบ้านเรือนของแต่ละหลังจะสร้างขึ้นจากความจำเป็นในการใช้งาน เช่นถ้าเป็นลักษณะบ้านเดี่ยว ยกได้สูง ก็จะสามารถอยู่ด้านบน ส่วนด้านล่างเป็นที่เก็บเครื่องใช้ ไม่สอยต่างๆที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมกสิกรรมในเขตที่ราบริมแม่น้ำของประเทศไทย

รูปแบบการก่อสร้างก็เป็นลักษณะการปลูกแบบบ้านไม้ตีตามนอน ชั้นเดียวบ้าง สองชั้นบ้าง บางหลังก็มีระเบียงชั้นสองด้านหน้า การสร้างบ้านเรือนแบบนี้ แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะในพื้นที่ ภูมิปัญญาของคนที่ย้ายทอดออกมาให้เห็นจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งทำให้เราเห็นถึงลักษณะเฉพาะของ “นิสัย” หรือ “บุคลิก” และจิตภาพของคนในชุมชน หรือภาพอันเกิดจากความคิดที่ประสานกับพื้นที่

ความเชื่อในเรื่องของการปลูกบ้าน การเว้นช่องทางจากความเชื่อในเรื่องพญานาคและคุณอนันต์ของสายน้ำโขง ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่คนในชุมชนเชื่อว่า พื้นที่ในหลายๆจุด เป็นเส้นทางที่พญานาคจะลงผ่านทางไปสู่มแม่น้ำ ชาวบ้านจึงจะไม่สร้างสิ่งปลูกสร้างใดๆบริเวณนั้น เราเห็นได้จากการที่เราสำรวจพื้นที่ เราจะไม่พบสิ่งก่อสร้างแบบใหม่เลยที่สร้างทับลงบนเส้นทางความเชื่อนี้

ภาพที่ 6 แสดงผังเส้นทางที่แบ่งย่อยในชุมชน จากความเชื่อในเส้นทางเดินของพญานาค

ภาพที่ 7 แสดงเส้นทางพญานาค ซึ่งปัจจุบันเมื่อทำโครงการวิจัยนี้ พบว่าเส้นทางดังกล่าวมีช่องว่างลดลง เนื่องจากการขยายพื้นที่จากร้านค้าทั้งสองด้าน ในระยะเวลาเพียง 3-4 ปี (ซ้ายคือความเชื่อเดิม ขวาคือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป)

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เอง ที่หล่อหลอมสังคม ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมในชุมชน ที่เราสามารถมองเห็น สะท้อนผ่านออกมาในรูปแบบของสถาปัตยกรรม บ้านเรือน เมื่อเรามองสถาปัตยกรรมที่กำลังสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆในชุมชน ซึ่งทำให้เราสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่างๆที่อยู่รายรอบบ้านเรือนเหล่านี้ได้

จากเหตุผลข้างต้น จึงเป็นที่มาของผลงานศิลปะที่ถ่ายทอดผ่านเทคนิควิธีการระบายสีน้ำ สื่อแสดงความคิดภายในส่วนตนของศิลปินที่มีเป้าหมายในการเข้าถึงมิติของจิตใจ ภาพความงดงามทางสังคมและบ้านเมืองในชุมชนเชียงคาน โดยเริ่มจากการหาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่จากการสำรวจ พูดคุยสัมภาษณ์บรรยาการของวิถีชีวิตจากคนในชุมชน เพื่อรับรู้เรื่องราวในวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมพื้นถิ่น และเลือกลักษณะของสถาปัตยกรรม เพราะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ประเด็นต่างๆดังกล่าวจึงล้วนเป็นสิ่งสะท้อนเรื่องราวภายในผลงานศิลปกรรมชุดนี้ หรือกล่าวในอีกทางหนึ่งการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมชุดนี้ ก็เพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นภาษาทัศนศิลป์ที่มีความลึกซึ้งเกินเลยไปจากสัญลักษณ์ของภาษาพูดและภาษาเขียน ที่ข้าพเจ้ามุ่งหมายให้ เป็นสะพานเชื่อมทาง ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของมนุษย์แต่ละยุคสมัย ตลอดจนเป็นการแสดงอัตลักษณ์ของศิลปินที่มีต่อเรื่องราวที่ได้รับรู้ภาษาทางทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นภาษากลางที่สามารถสื่อสารได้ในทุกชาติทุกภาษา หรือเป็นภาษากลางของมนุษยชาติทั่วโลกนั่นเอง

2.2 อัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่น

สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย มรดกพหุวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน

จากการศึกษามรดกทางวัฒนธรรมด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมของอำเภอเชียงคาน พบว่ารูปแบบของอาคารจะประกอบขึ้นเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. อาคารแบบเดี่ยว 1 ชั้น
2. อาคารแบบเดี่ยว 2 ชั้น
3. อาคารสองชั้น

ภาพที่ 8 กลุ่มอาคารที่ได้รับ
การประเมินคุณค่าโดยชุมชน
ที่มา: จากงานวิจัยของ
อาจารย์ธนัย จันเสน
ภาควิชาครุศาสตร์
สถาปัตยกรรมและการ
ออกแบบ คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

จากรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ได้รับการสำรวจจากคณะทำงานวิจัยของ อาจารย์ณัฏฐ์ จันเสน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบคณะ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า อาคารที่ได้รับการเสนอเข้าเป็นอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ประกอบด้วยอาคารจำนวน 72 หลัง แบ่งตามพื้นที่ได้ตามภาพด้านล่าง

1.

จำนวนอาคารที่ชุมชนส่งอาคารเข้ารับการประเมิน

1	ชุมชนวัดโพธิ์ชัย	1	หลัง
2	ชุมชนวัดศรีคูเมือง	7	หลัง
3	ชุมชนวัดสันติวนาราม	9	หลัง
4	ชุมชนวัดป่ากลาง	1	หลัง
5	ชุมชนวัดมหาธาตุ	7	หลัง
6	ชุมชนวัดป่าไผ่	9	หลัง
7	ชุมชนวัดท่าคอก	1	หลัง
8	ชุมชนวัดศรีพนมมาศ	7	หลัง
9	ชุมชนศูนย์ราชการ	9	หลัง

รวมทั้งหมด 72 หลัง

1.

ภาพอาคารที่ชุมชนส่งอาคารเข้ารับการประเมิน

1.

ภาพอาคารที่ชุมชนส่งอาคารเข้ารับการประเมิน

ภาพที่ 9 ภาพตัวอย่างอาคารที่ได้รับการประเมินคุณค่าโดยชุมชนทั้ง 9 คุ่ม ที่มา: จากงานวิจัยของ
อาจารย์ณัฏฐ์ จันเสน ภาควิชาครุศาสตร์ศิลปกรรมและการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2.3 กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะกับชุมชน ก่อนงานวิจัยปัจจุบัน ที่มาจากคุณค่าของ จิตใจ จากความทรงจำผ่านทางวัตถุ ที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวเชียง คาน

1. ศึกษาหาความรู้และรวบรวมข้อมูล จากคนที่ได้เข้าสัมผัส วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม
ของคนในท้องถิ่น

ภาพที่ 10 การจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมสาครเคราะห์” ปี 2553
เพื่อเข้าใจมุมมอง และโลกทัศน์ของเด็กนักเรียนในชุมชน

2. ออกภาคสนาม เข้าไปสำรวจพื้นที่เฉพาะ กรณีอำเภอเชียงคานถนนเรียบชายฝั่งโขง
 - 2.1 คัดสรรวัตถุที่มีความน่าสนใจ เรื่องของความงาม รูปร่าง
 - 2.2 ความเชื่อมโยงของวัตถุแวดล้อม และประสบการณ์ส่วนตัว
3. พุดคุย สอบถาม ถึงความเป็นมาของวัตถุ เชื่อมโยงกับประสบการณ์ ความทรงจำ ระหว่างวัตถุกับบุคคลที่เป็นเจ้าของ
4. สรุปความสัมพันธ์ เรื่องราว ระหว่างบุคคล กับวัตถุ
5. นำวัตถุมาเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์
 - 5.1 ความประทับใจแรกในความงามของบ้านไม้เก่า เพราะเป็นสิ่งจำเพาะของพื้นที่ มีคุณลักษณะของวัสดุส่งผลต่อชีวิต และการเปลี่ยนผ่านทางกาลเวลา
 - 5.2 เขียนภาพจาก ความประทับใจ และเรื่องราวความทรงจำของวัตถุ ด้านวิถีชีวิต, ด้านความเชื่อ, ด้านวัฒนธรรม เมื่อเขียนภาพออกมาสามารถสื่อสารและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้ชม สื่อสะท้อนอารมณ์ สะท้อนใจตามเรื่องราว, เวลา, รองรับพิธีกรรม
6. วิเคราะห์กระบวนการทำงาน ขั้นตอนการสร้างสรรค์

Identity + Idea = Product

- วัตถุ
- วัสดุ
- เรื่องราว
- วิถีชีวิต
- ประเพณี
- วัฒนธรรม

ขั้นตอนการทำงาน

- เลือกมุมมองความงามจากสถาปัตยกรรม สร้างมโนทัศน์จากสิ่งที่เห็น
- ถ่ายทอดจากจินตนาการสู่การทำแบบร่างโดยย่อ
- ขยายภาพแบบร่าง และร่างแบบลงบนกระดาษ- สร้างสรรค์ผลงานจริง

ภาพที่ 11 ลักษณะบ้านไม้เก่าที่แสดงความพิเศษของรูปแบบอาคารแบบผสมผสาน
มีความเก่าแก่ผ่านกาลเวลา

ภาพที่ 12 ภาพตัวอย่างผลงานเทคนิคสีน้ำ ที่เคยสร้างสรรค์เมื่อครั้งลงพื้นที่
ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2554

ภาพที่ 13 การจัดแสดงผลงานแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย และนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

- 3.1 การจัดกิจกรรมศิลปะร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 ช่วงอายุ
- 3.2 การจัดแสดงผลงานร่วมกันของศิลปิน และกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการให้คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวร่วมสะท้อนความคิดเห็นระหว่างการจัดกิจกรรม
- 3.3 การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

3.1 การจัดกิจกรรมศิลปะร่วมกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุ

กระบวนการทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในชุมชน

ส่วนที่ 1: กระบวนการทำงานศิลปะร่วมกับชาวบ้านในชุมชน

การจัดกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในชุมชนเชิงคาน สามารถสรุปจำนวนการจัดกิจกรรมได้ดังต่อไปนี้ จัดกิจกรรมจำนวน 5 ครั้ง (ภาคผนวก 4)

การปฏิบัติงานครั้งที่ 1: การเดินทางไปประสานงานกับชุมชน เพื่อติดต่อกลุ่มเป้าหมาย ในวันที่ 17 - 18 ตุลาคม 2557

การปฏิบัติงานครั้งที่ 2: ระหว่างวันที่ 24 – 25 ตุลาคม 2557

กิจกรรมครั้งที่ 1: จัดที่ชมรมผู้สูงอายุวัดป่าไผ่ มีผู้ร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น จำนวน 24 คน เป็น เพศหญิง 22 คน เพศชาย 5 คน มีอายุระหว่าง 53 – 85 ปี

การปฏิบัติงานครั้งที่ 3: ระหว่างวันที่ 10 -16 ธันวาคม 2558

กิจกรรมครั้งที่ 2: วันที่ 12 ธันวาคม 2558 ณ ศาลาวัดท่าคก กลุ่มเชิงคานสเกตเซอร์ และชาวบ้านเชิงคานบางส่วน จำนวน 34 คน เป็นเพศชาย 21 คน เป็นเพศหญิง 13 คน

กิจกรรมครั้งที่ 3: วันที่ 14 ธันวาคม 2558 ณ วัดศรีพนมมาศ จำนวนทั้งสิ้น 28 คน เป็น เพศชาย 3 คน เป็นเพศหญิง 25 คน

กิจกรรมครั้งที่ 4: วันที่ 15 ธันวาคม 2558 ณ โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมา
สงเคราะห์” มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 62 คน เป็นเพศชาย 21 คน เป็นเพศหญิง 41 คน

กิจกรรมครั้งที่ 5: วันที่ 13 – 15 ธันวาคม 2558 ณ ลานสาธารณะวัดท่าคก ตั้งแต่ช่วง
13.00น. – 20.00น. มีผู้ร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 17 คน เป็นเพศชาย 10 คน เป็นเพศหญิง 7 คน

กลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. **กลุ่มเด็กและเยาวชน** อายุ 10 – 29 ปี จำนวน 70 คน มุ่งให้แสดงออกถึงความรู้สึกต่อ
เมืองเชียงคานในปัจจุบัน สร้างภาพฝันอนาคตเมืองเชียงคานและบทบาทของตนเองต่อการ
อนุรักษ์
2. **กลุ่มวัยกลางคน** อายุ 30 - 59 ปี จำนวน 32 คน มุ่งให้แสดงออกถึงความรู้สึกต่อเมือง
เชียงคานในปัจจุบัน ภาพในวัยเด็ก ความเปลี่ยนแปลงผ่านสู่ปัจจุบัน และบทบาทต่อการอนุรักษ์
3. **กลุ่มผู้สูงอายุ** อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 62 คน มุ่งให้แสดงออกถึงความรู้สึกต่อเมืองเชียง
คานในภาพเชิงเปรียบเทียบ อดีต - ปัจจุบัน ภาพในวัยเด็ก ความเปลี่ยนแปลงผ่านสู่ปัจจุบัน และ
บทบาทต่อการอนุรักษ์

รวมทั้งสิ้น มีผู้ร่วมกิจกรรมทั้งหมดจำนวน 141 คน

ภาพที่ 14 กลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพที่ 15 กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน

ภาพที่ 16 กลุ่มเด็กและเยาวชน

การทำกิจกรรมในครั้งนี้ เป็นการเปิดพื้นที่ทางศิลปะให้แก่ชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน และกลุ่มเด็กเยาวชนเมืองเชียงคาน เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะ ที่สะท้อน

ประสบการณ์ ความทรงจำ และความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวของตนเอง ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะตามหัวข้อปลายเปิด ที่ได้รับ

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

1. เพื่อจัดกิจกรรม “ศิลปะสะท้อนชีวิต” ร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ในชุมชนเชียงคาน ถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ และความทรงจำที่มีคุณค่า ผ่านมุมมองส่วนบุคคลของผู้เฒ่าผู้แก่ ออกมาเป็นผลงานศิลปะ
2. เพื่อสำรวจและสัมภาษณ์ความเปลี่ยนแปลงในระยะเวลา 10 ปี เริ่มตั้งแต่การท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชุมชน ของเชียงคานทั้งทางด้านกายภาพ และอาคารบ้านเรือนเดิมที่เคยเป็นเมื่ออดีต และความรู้สึกทางจิตใจของคนในชุมชน เพื่อนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานศิลปะ
3. เพื่อประสานงานกับทั้งส่วน ประชาชน องค์กรท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายสำหรับการจัดหาพื้นที่แสดงผลงานในอนาคต

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ผลงานที่สะท้อนมาจากโลกทัศน์ ประสบการณ์ มุมมองต่อชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย และถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ ด้วยมุมมองเฉพาะตน
2. จะสามารถเปรียบเทียบรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงสภาพอาคารและผังเมือง ที่แตกต่างจากเมื่อ 4 ปีที่แล้ว อีกทั้ง สังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ความรู้สึกของชาวบ้านในชุมชน ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
3. สร้างเครือข่าย ศิลปิน ที่ทำงานอยู่ในชุมชน และชาวบ้านหรือหน่วยงานองค์กรของรัฐที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม “ศิลปะสะท้อนชีวิต เมืองเชียงคาน” ร่วมกับคณะผู้วิจัย

โจทย์การสร้างสรรค์ผลงานที่มอบให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

แนวความคิดในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ละกิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1: ปั้นลายมือ เพื่อแสดงถึงความเป็นคนจริงแท้ในพื้นที่โดยให้ชาวบ้านประทับลายมือลงบนกระดาษ A4 เป็นสิ่งที่อยู่ภายในสายเลือดที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

กิจกรรมที่ 2: ให้ชาวบ้านเขียนคำหรือข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อท้องถิ่นลงบนกระดาษ โดยก่อนการเริ่มกิจกรรม จะจัดกิจกรรมการละลายพฤติกรรม เกิดความสนุกสนาน กระตุ้นให้เกิดการแสดงออก กล่าวพูดความรู้สึกที่แท้จริงภายในใจ

กิจกรรมที่ 3: พื้นที่ท้องถื่นที่เป็นจุดเด่นที่ชอบในชุมชน หรือจากความทรงจำส่วนบุคคล รวมทั้งสิ่งที่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มีผลเกิดจากการเติบโตของเมือง ทั้งในทางบวก และในทางลบ ที่สร้างผลกระทบทางด้านจิตใจและร่างกาย ตามความเห็นส่วนตัว

การวางแผนงาน ทดลองทำจริง

ภาพที่ 17 การทดลองกระบวนการทำกิจกรรมก่อนการเริ่มกิจกรรมจริงกับชุมชน เพื่อตรวจเช็ค และสังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานจริง รวมถึงทำความเข้าใจกระบวนการทำกิจกรรมร่วมกัน

กระบวนการและวิธีการทำงาน

1. การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ

1.1 ชุมชนคุ้มวัดป่าไผ่ วันที่ 24 – 25 ตุลาคม 2557

กิจกรรมที่ 1: ปั้นลายฝ่ามือ

กิจกรรมให้ทำโดย ให้กลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมพิมพ์ฝ่ามือของตนเอง ด้วยหมึกดำเชื่อน้ำมันพืช ประทับลงบนกระดาษขนาด A4 จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวาดภาพลงในผลงานชิ้นเดียวกัน ตามลักษณะอาชีพ หรือสิ่งที่รู้สึกจากประสบการณ์ในอดีต สะท้อนความเป็นปัจเจกบุคคล

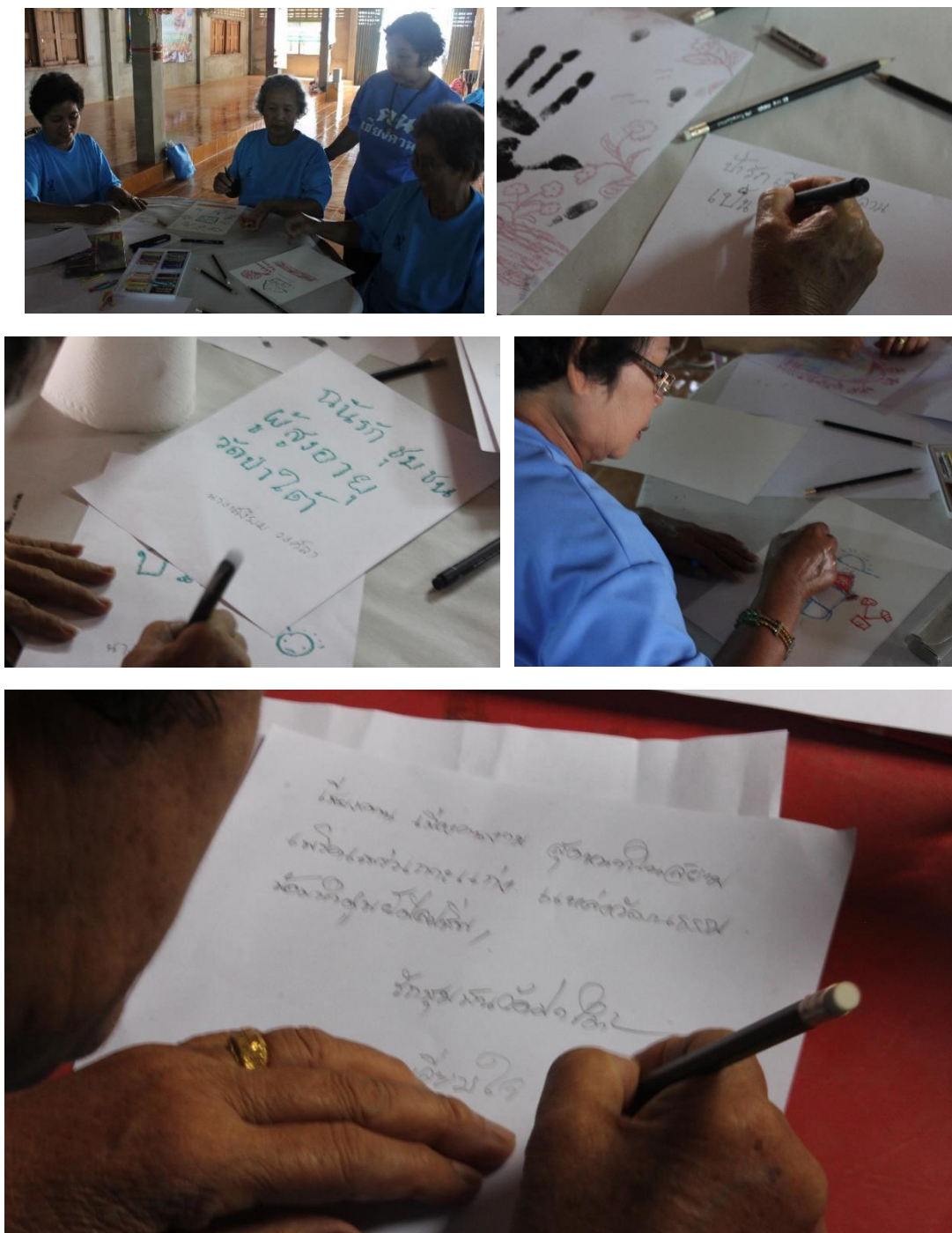
ภาพที่ 18 การอธิบายถึงโครงการและขั้นตอนการทำกิจกรรม โดยกิจกรรมแรก เริ่มต้นด้วยการ
ทาสีลงบนฝ่ามือและปั๊มลงบนกระดาษร้อยปอนด์ขนาด A4

ภาพที่ 19 กลุ่มเป้าหมายเขียนข้อความและวาดภาพระบายสีเกี่ยวกับความทรงจำตัวเมืองเชียงคานในอดีต

กิจกรรมที่ 2 และกิจกรรมที่ 3: การสะท้อนความรู้สึกในฐานะคนในชุมชน

ให้ผู้เข้าร่วมสะท้อนความรู้สึก ประสบการณ์ของตนเองผ่านข้อความและภาพวาด โดยการเขียนลงบนกระดาษ

ภาพที่ 20 เขียนความรู้สึกผ่านข้อความต่อเมืองเชียงคาน

ภาพที่ 21 พักรับประทานอาหารร่วมกัน

การนำเสนอผลงานภายในกลุ่ม

ภาพที่ 22 กลุ่มผู้สูงอายุนำเสนอผลงานและแนวคิดจากมุมมองส่วนตัว ถึงผลงานที่สร้างสรรค์

ภาพที่ 23 การนำเสนอผลงานของกลุ่มเป้าหมาย พร้อมของที่ระลึก

ภาพที่ 24 มีกลุ่มของเณรในวัดเข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนภาพดังกล่าวด้วย จำนวน 3 รูป

1.2 การเดินเข้าตามบ้านที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้ในสถานที่จัดงาน วันที่ 26 ธันวาคม 2557

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าคุยตามบ้าน และขอให้เจ้าของบ้านที่ยินดีเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมวาดภาพสะท้อนชีวิต ร่วมกับคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 25 กลุ่มผู้วิจัยออกเดินทางไปตามบ้านและร่วมทำกิจกรรมกับ
บ้านคุณน้ำต้ง – น้ำอ้น ณ บ้านพลลภา

1.3 ชุมชนคุ้มวัดศรีพนมมาศ วันที่ 14 ธันวาคม 2557

ภาพที่ 26 หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวต้อนรับ และอธิบายถึงความเป็นมาของโครงการ
ตลอดจนกิจกรรมศิลปะที่อยากให้ชุมชนร่วมสร้างสรรค์

ภาพที่ 27 ทีมผู้ช่วยสนับสนุนและพูดคุยกับชาวบ้านระหว่างทำงาน ทั้งด้านเทคนิค และการคิดประเด็นเรื่องราว
ที่ชาวบ้านแต่ละคนต้องการนำเสนอความคิดเห็นต่อชุมชน

การสังเกตการณ์จากกลุ่มผู้ช่วยวิจัย ในการทำงานร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ

1. ก่อนการเริ่มกิจกรรม

กลุ่มผู้วิจัย ต้องเข้าจัดเตรียมสถานที่ที่เป็นพื้นที่ออกกำลังกายของกลุ่มผู้สูงอายุก่อน โดยเป็นพื้นที่บริเวณลานกิจกรรมของวัด ทำความสะอาด กวาดพื้น และจัดเตรียมโต๊ะ เก้าอี้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกท่าน

จากนั้นก็เริ่มทำความสนทนากับผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยการบริการอาหารว่างและเครื่องดื่ม และร่วมกิจกรรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุก่อน

ภาพรวมของกลุ่มของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะค่อนข้างแข็งแรง แต่อาจจะมีบางคนที่มีปัญหาทางร่างกาย เช่น ปัญหาข้อเท้า การเดิน และหูตึง อีกทั้งผู้เข้าร่วมอ่านหนังสือไม่ออก และเขียนหนังสือไม่ได้ วาดรูปไม่ได้ มือแข็ง

จากการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุไม่เข้าใจลักษณะของกิจกรรม และไม่อยากจะร่วมกิจกรรมในตอนแรก แต่เมื่อกิจกรรมดำเนินไป ผู้สูงอายุเริ่มเข้าใจกิจกรรม และเกิดความสุข สามารถถ่ายทอดภาพจากความทรงจำอย่างตั้งใจ แต่ผู้สังเกตพบว่า ยังมีผู้สูงอายุหลายท่าน ไม่สามารถอ่านหนังสือหรือเขียนหนังสือได้ เป็นอีกอุปสรรคหนึ่งในการแสดงออกจากรู้สึกนึกคิดของผู้สูงอายุ หลายคนให้นักศึกษาช่วยเขียนจากคำบอกเล่าของตนเอง

2. อุปสรรคที่มีต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ผู้เข้าร่วมฟังสิ่งที่อธิบายไม่เข้าใจ เช่น ภาษาที่ใช้ภาษาภาคกลางเป็นภาษาสื่อสาร ส่วนคนในพื้นที่ใช้ภาษาพื้นถิ่น หรือการใช้คำศัพท์ด้านศิลปะ
- ผู้เข้าร่วมไม่อยากทำกิจกรรมในตอนแรกเพราะไม่เข้าใจ ไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมที่จัดขึ้น และบางคนรู้สึกอึดอัดที่ทำได้

3. การเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ในตอนแรกเหมือนผู้เข้าร่วมยังไม่ค่อยเข้าใจ แต่พอได้ลงมือทำก็เกิดความสุข และกิจกรรมนั้นทำร่วมกับกลุ่มเพื่อนเลยทำให้อยากทำกิจกรรม
- มีความกระตือรือร้นมากขึ้น
- ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มผู้วิจัยดีขึ้นมาก ผ่อนคลาย จากตอนแรกที่ไม่อยากวาดรูปเพราะทำไม่เป็น ทำให้อยากทำกิจกรรมหลายๆ ภาพ ขอกระดาษเพิ่มเพราะคิดเรื่องที่ยากเขียนออก
- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพยายามเขียนและวาดภาพออกมาจากใจ
- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้สึกรักและภูมิใจในงานของตนเอง

4. ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- ภูมิใจในงานที่วาดออกมา และกระตือรือร้นในการนำเสนอ
- ผู้เข้าร่วมมีความรัก ภูมิใจและชอบ ในบ้านเกิดของตนเอง
- ผู้เข้าร่วมรู้สึกมีความสุข ที่เชียงคานเป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีความครึกครื้นมากกว่าในอดีต
- ผู้เข้าร่วมบางคนรู้สึกผิด และเสียใจ ที่เขียนและอ่านไม่ได้

- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขและอยากทำกิจกรรมนั้นอีก หวังว่าในอนาคตจะกลับมาทำกิจกรรมร่วมด้วยหลาย ๆ ครั้ง

5. ปัญหาที่พบในกิจกรรม

- การกระจายงานและความเข้าใจในกลุ่มผู้วิจัยไม่ตรงกัน
- หมึกพิมพ์ล้างไม่ออกเมื่อลองนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง เพราะใช้สบู์ ต้องใช้ ชันไคด์
- สถานที่ค่อนข้างมืดเพราะบางจุดไม่มีไฟ โต๊ะทำกิจกรรมไม่แข็งแรง ที่ล้างมือไม่สะดวก
- ตอนอธิบายกิจกรรมในตอนแรกยังไม่ค่อยชัดเจน ผู้เข้าร่วมอาจจะยังสงสัย
- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยากรีบกลับบ้านในช่วงแรก เพราะติดช่วงกิน ต้องไปทำบุญ
- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลัวทำไม่ได้ ไม่อยากทำ และดูแลผู้เข้าร่วมได้ไม่ทั่วถึง

2. การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน วันที่ 13 – 14 ธันวาคม 2557

2.1 ชุมชนคุ้มวัดท่าคก วันที่ 13 ธันวาคม 2557

กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน จัด ณ ลานศาลาเอนกประสงค์วัดท่าคก มีผู้เข้าร่วมอายุระหว่าง 31 – 50 ปี จำนวน 32 คน (ภาคผนวก 4)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางแสดงออก และสะท้อนความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อชุมชน และการเปลี่ยนแปลงทั้งจากคนภายใน และภายนอก
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ที่มีความสัมพันธ์จากฐานความคิดของคนในชุมชน จัดแสดงในพื้นที่สาธารณะของชุมชน

รูปแบบของกิจกรรม

1. กิจกรรมสะท้อนความเป็นปัจเจกบุคคล ผ่านลายมือของผู้เข้าร่วมโครงการ
2. กิจกรรมเขียนความรู้สึกสะท้อนโลกทัศน์ ที่สัมผัสจากชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านบวกและด้านลบ
3. กิจกรรมวาดภาพจากประสบการณ์จากชีวิตแต่ละบุคคล

4. ให้ผู้เข้าร่วมแต่ละคน นำผลงานทุกชิ้นออกมานำเสนอ สะท้อนแรงสะท้อนใจ ความคิด ต่อชุมชน ต่อผู้เข้าร่วมทุกคนหน้าเวที ผ่านบทสนทนาระหว่างผู้เข้าร่วมและผู้ดำเนินรายการ

5. การบันทึกข้อมูลภาพส่วนบุคคล (Profile) กับผลงานของผู้เข้าร่วมทุกคน เป็นข้อมูล วิเคราะห์ และจัดแสดงต่อไป

รวบรวมผลงานของกลุ่มผู้สูงอายุ และผู้ใหญ่วัยทำงาน จัดแสดงที่ลานวัฒนธรรม ตรงข้าม วัดท่าคก ริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นเวลา 2 วัน

ผู้เข้าร่วม ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในอำเภอเชียงคาน ประมาณ 1 ใน 3 ที่ เหลือ เป็นคนในพื้นที่ และทำกิจกรรมสะท้อนความคิดต่อเมืองผ่านผลงานศิลปะ ร่วมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง และความคิดถึงอดีตในเมืองเชียงคาน

ภาพที่ 28 จัดเตรียมสถานที่ทำกิจกรรม

ภาพที่ 29 ลงทะเบียน

ภาพที่ 30 บรรยายถึงที่มาและความสำคัญของโครงการ อธิบายกิจกรรม
และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ภาพที่ 31 กระบวนการปั๊มฝ่ามือ ด้วยหมึกพิมพ์เชื่อน้ำมัน

ภาพที่ 32 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนความรู้สึกและความทรงจำในช่วงชีวิตของตนเองในอดีต ที่มีต่อชุมชน

ภาพที่ 33 นำผลงานภาพปั๊มฝ่ามือ มาสร้างสรรค์ภาพสะท้อนความคิดส่วนบุคคล
เกี่ยวกับเรื่องราวที่อยากแสดงออกถึงความผูกพันต่อชุมชน

ภาพที่ 34 ตัวอย่างผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ภาพที่ 35 ผู้สร้างสรรค์ผลงาน นำเสนอความคิดของผ่านความรู้สึกลงบนต่อ
ภาพสะท้อนชุมชนผ่านเรื่องราวในภาพ

ภาพรวมของกิจกรรม

กลุ่มที่เข้าร่วมมีทั้งหมด 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มชาวบ้านเชียงคาน
2. กลุ่มผู้ประกอบการและอยู่ในพื้นที่มานานกว่า 4-6 ปี
3. กลุ่มเชียงคานสเก็ตเชอร์ (Chiang Khan Sketcher)

จากจุดร่วมทางความคิด และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เพื่อชุมชน เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้านการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ และการขยายตัวของเมือง จึงทำให้กลุ่มคนที่เข้าร่วม เกิดการอยากที่จะอนุรักษ์และหวงแหน ความงดงามจากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม ให้คงอยู่สืบไป

กระบวนการทำงานศิลปะ

1. การสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในการทำงานของทีมงาน
2. ติดต่อประสานงาน ประชาสัมพันธ์ให้แก่คนในชุมชน
3. เตรียมอุปกรณ์การทำงานศิลปะ
4. จัดเตรียมสถานที่ในการทำงานศิลปะ
5. ประชุมนิเทศการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับ แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

และวิธีการ

6. แสดงออกทางศิลปะร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม
7. เริ่มแจกอุปกรณ์ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3. การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเด็กและเยาวชน วันที่ 15 ธันวาคม 2557

คณะวิจัยขอความอนุเคราะห์โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” มีนักเรียน ชั้นประถม ปีที่ 5 – 6 เข้าร่วมจำนวน 62 คน (ภาคผนวก 4) จำนวนนักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 62 เป็นชาย 23 คน เป็นหญิง 39 คน อายุตั้งแต่ 9 – 12 ขวบ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 5

แบ่งกลุ่มเด็กแบบสุ่มรวมกัน เป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10 – 15 คน มีพี่เลี้ยงกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน

ภาพรวมกิจกรรม

นักเรียนให้ความร่วมมือดี ทำตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย แต่ไม่กล้าแสดงออก ต้องให้การอธิบาย ให้กำลังใจ และวาดภาพระบายสีเป็นตัวอย่างก่อนเด็กจะลงมือทำงาน

ภาพส่วนใหญ่ที่ได้กวาด จะเขียนภาพของ

- บ้าน
- ทิวทัศน์ สถานที่ท่องเที่ยว
- การทำมาหากิน
- ภาพศาสนสถาน
- ภาพตนเองและครอบครัว
- ภาพจากตำนานพื้นบ้าน (จิ้งจอกดงแดง, พญานาค)
- ภาพประเพณี (การลอยกระทง การใส่บาตร)

ส่วนใหญ่เด็กเขียนภาพจากสิ่งรอบตัว อาจจะมีการสังเกตภาพจากเพื่อนรอบข้าง เนื่องจากยังคิดภาพที่อยากจะเขียนไม่ออก แต่องค์ประกอบ และเรื่องราวในภาพแตกต่างกันเมื่อสำเร็จออกมาเด็กสามารถเขียนภาพรวมของสังคม ที่สะท้อนส่วนรวม ส่วนใหญ่จะเป็นภาพสะท้อนด้านดีของชุมชนเนื่องจากโจทย์อาจจะขอให้เขียนภาพที่มีความประทับใจในชุมชน การแสดงความเห็นผ่านการเขียนข้อความ เด็กคิดเรื่องราวที่จะเขียนไม่ออก

กิจกรรมศิลปะร่วมกับเด็กนักเรียนโรงเรียน

ผู้อำนวยการโรงเรียนเชียงคาน กล่าวต้อนรับคณะวิจัยและอธิบายถึงปรัชญาของโรงเรียน และจุดมุ่งหมายการ เสริมสร้างระเบียบวินัยให้แก่เด็กนักเรียน อำเภอเชียงคาน อีกทั้งยังเป็น โรงเรียนตัวอย่างด้านกิจกรรม และวิชาการ

ก่อนการร่วมกิจกรรม กลุ่มนักวิจัยได้นำเงินที่จัดกิจกรรมแสดงนิทรรศการศิลปะและการ ข่ายโปสการ์ด ณ ลานกิจกรรมวัดท่าคก มอบเป็นทุนการศึกษาให้แก่โรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” จำนวน 5,390 บาท เพื่อใช้เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาแก่โรงเรียนต่อไป

หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของงานวิจัย และการจัดกิจกรรม ศิลปะร่วมกับนักเรียน ในโรงเรียน เพื่อใช้ศิลปะของเยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชน เป็นเสียงสะท้อนถึง สภาวะความเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน ของชุมชน เพื่อกระตุ้นสำนึกและความตระหนักคิดของการ อนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนเพื่อให้เด็กเกิดความห่วงแหน ความเป็นตัวตนที่ฝังแน่นอยู่ในจิตวิญญาณที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ในขณะเดียวกัน ก็ให้ เด็กและเยาวชนวาดฝันถึงอนาคตของชุมชนที่พวกเขาอยากให้เป็น

ภาพที่ 36 ช่วงต้นก่อนการเริ่มกิจกรรม โดยผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าวต้อนรับ และคณะวิจัยมอบเงินทุนการศึกษาให้แก่โรงเรียน

ภาพที่ 37 การจัดกิจกรรม ทำโดยการแบ่งกลุ่มเด็ก จำนวน 62 คน เป็น 5 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีพี่เลี้ยงประจำ เพื่ออธิบายถึงกระบวนการและขั้นตอนการทำงาน อีกทั้งคอยเกื้อหนุน และ สนับสนุนความคิด และจินตนาการของเด็ก ผ่านการวาดภาพระบายสี

ภาพที่ 38 แต่ละกลุ่มจะผลัดเปลี่ยนกันมาทำกิจกรรมบ่มฝามือ และวาดภาพ เมื่อเด็กๆได้รับหัวข้อการสร้างสรรค์แล้ว ก็จะปล่อยเด็กวาดภาพตามอิสระ ภายใต้การดูแลของพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

สรุปประเด็นความเห็นจากนักเรียนที่ทำกิจกรรม

สิ่งที่เด็กชอบในชุมชนตนเอง

- ความสงบของเมืองแบบเก่า
- บรรยากาศที่สวยงาม และอากาศดี เย็นสบาย
- มีวัดมาก และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม
- นักท่องเที่ยวเยอะ
- สถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม เช่น แก่งคุดคุ้ ภูทอก
- มีถนนคนเดินมีสินค้าหลากหลาย
- มีแม่น้ำโขง ที่เป็นแหล่งจับปลา
- ผู้คนมีอัธยาศัยและน้ำใจดี
- บ้านไม้เก่า

- สินค้าท้องถิ่น

สิ่งที่เด็กไม่อยากให้เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

- การดื่มสุราและสบบุหรี่ในชุมชน
- การทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นที่ในชุมชน ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ
- ความวุ่นวายและการขับรถเสียงดังของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก
- นักท่องเที่ยวทะเลาะกัน ใช้ความรุนแรง อยากให้สามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

การทำกิจกรรมพิมพ์ฝ่ามือ

เด็กให้ความสนใจ อยากทดลองทำกิจกรรมนี้ แต่บางส่วนก็กลัวเปื้อน ทำยสุก็ทำกิจกรรมนี้ด้วยดี

ปัญหาและอุปสรรค

- ไม่สามารถได้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการในช่วงของมัธยมต้น จะได้เฉพาะเด็ก ป. 5 - 6
- ช่วงเริ่มต้นให้เด็กวาดภาพตามอิสระ เด็กไม่สามารถเริ่มได้ทันที มีปัญหาด้านอุปกรณ์ การรอกัน คิดไม่ออก ไม่กล้าเพราะกลัวผิด และอาจมีผลกับคะแนน ใช้เวลาเขียนชื่อนาน อายกับผลงานที่เขียนออกมาเพราะเร่งเขียนผลงาน เนื่องจากเห็นเพื่อนข้างๆ เขียนแล้ว
- การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในครั้งนี้ยังไม่สามารถทำลายกรอบความคิดของเด็กที่กลัวความไม่สวย และกลัวผิดได้

ข้อสังเกต

- เด็กทดลองร่างภาพ และระบายสีไล่ค่าน้ำหนักในกระดาษของตนเองก่อน เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำงาน
- เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านศิลปะ จะแยกตัวออกไปทำ มีสมาธิและผลงานที่ออกมาดีมาก
- เด็กบางคนใช้เวลานาน และไม่ยากที่จะเริ่มทำงาน
- เด็กมีความเป็นกันเอง และกล้ามีปฏิสัมพันธ์กับพี่เลี้ยงง่าย แต่ไม่กล้าแสดงออกในการทำงาน และการนำเสนอผลงาน

ข้อเสนอแนะ

- ต้องสร้างความรู้สึกผ่อนคลายให้แก่เด็ก เช่น งานที่ไม่เกี่ยวข้องกับคะแนน สามารถสร้างสรรค์โดยไม่มีถูกผิด
- การแบ่งกลุ่มสามารถทำให้ดูแลเด็กและให้คำแนะนำได้อย่างทั่วถึง แต่บางกลุ่มอาจจะมีจำนวนมากเกินไป ควรนับจำนวนเด็กจากการล้อมวง จะได้จำนวนที่เท่าๆกัน

กิจกรรมนี้ สามารถสะท้อนและถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของเด็ก ที่ได้รับในชีวิตประจำวัน ที่สิ่งส่งมา อาจจะมีโอกาสหรือไม่มีโอกาสที่เคยได้นำเสนอเรื่องราวนี้ จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถนำความคิดของเด็กที่มีต่อเมืองของตนเอง นำเสนอให้นักท่องเที่ยว เด็กพูดไม่เก่ง อาจจะสามารถใช้วิธีการนี้สร้างบทสนทนา และเรื่องราวของชุมชนให้แก่ผู้อื่นเข้าใจได้

แม้ว่ากิจกรรมนี้ อาจจะไม่สามารถที่จะสร้างการอนุรักษ์หวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ทั้งหมด แต่การสร้างกิจกรรมครั้งนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กกลับเข้าไปทบทวนความรู้สึกภายใน เปิดความคิดให้ได้แสดงออกถึงสิ่งที่เก็บอยู่ในใจ โดยอิสระ และเป็นเอกเทศ ไม่เหมือนกันของแต่ละคน

นักเรียนที่ออกมานำเสนอ เป็นตัวแทนจาก กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน x 5 กลุ่ม เป็น 10 คน ประกอบด้วย ชาย 3 คน หญิง 7 คน

ภาพที่ 39 การสร้างสรรค์ และนำเสนอผลงานของนักเรียน พร้อมทั้งถ่ายภาพหมู่เป็นที่ระลึก

เมื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นที่เรียบร้อย ก็พักทานอาหารว่าง จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคน นำเสนอผลงานของตนเองแก่เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่เด็กทุกคนจะมีความภาคภูมิใจในความเป็นคนพื้นถิ่นเชียงคาน และอยากให้ธรรมชาติและวัฒนธรรมยังคงอยู่แบบเดิม อีกทั้งอยากให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาภายในอำเภอเชียงคาน ควรจะต้องช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเมือง ให้คงอยู่ต่อไป งดการสูบบุหรี่ กินเหล้า เพื่อลดการสร้าง เสียงรบกวนแก่คนในชุมชน แม้เชียงคาน จะมีข้อตกลงตามที่ถูกกำหนดไว้ในธรรมนูญเชียงคาน แต่ก็ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม ฝ่าฝืนและไม่ทำตามระเบียบของเมือง

3.2 การจัดแสดงผลงานร่วมกันของศิลปิน และกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของคนในชุมชน ณ ลานสาธารณะ วัดท่าคก ระหว่างวันที่ 12 – 15 ธันวาคม 2557

ภาพที่ 40 การติดตั้งผลงานนิทรรศการของชาวบ้านในชุมชนร่วมกับผลงานศิลปิน

ณ ลานศิลปะวัฒนธรรมวัดท่าคก

คณะผู้วิจัยได้จัดนิทรรศการศิลปะบริเวณหน้าวัดท่าคก โดยได้นำผลงานศิลปะของกลุ่มผู้สูงอายุ, กลุ่มวัยทำงาน และผลงานของคณะผู้วิจัย ทั้งในรูปแบบผลงาน Inkjet และโปสเตอร์ เพื่อหาทุนสนับสนุนแก่เด็กและเยาวชนโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสังเวยะห์” โดยได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเชียงคาน

ภาพที่ 41 กิจกรรมสะท้อนความเห็นต่อ เมืองเชียงคานผ่านการวาดภาพและเขียนข้อความอย่างอิสระ

ในพื้นที่ ที่จัดแสดงงาน คณะผู้วิจัยได้จัดสรรพื้นที่สำหรับสร้างกิจกรรมความมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการวางผืนผ้าใบขนาดใหญ่ขนาด 1.20 m. x 30 m. ปูบนพื้นทางเท้า จุดประสงค์แรกของการสร้างกิจกรรมนี้ เพื่อต้องการให้คนในชุมชน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนตนเอง แล้วนำภาพสะท้อนนี้ เสนอต่อนักท่องเที่ยวและคนภายในชุมชนเอง

แต่เมื่อสร้างกิจกรรมนี้ขึ้น กลับเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน ผู้ชมหรือนักท่องเที่ยวเปลี่ยนบทบาทจากผู้ชมเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานด้วย เป็นการสร้างกระบวนการย้อนความคิดภายใน และสะท้อนสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจเกี่ยวกับเมือง

เชียงคาน ออกมาในรูปแบบของภาพและข้อความที่ปรากฏบนผ้าใบ เช่น ภาพผีตาโชน, ภาพบ้านไม้เก่า, ภาพแก่งคุดคู้, ลำน้ำโขง, พญานาค, ภาพธรรมชาติในพื้นที่

ส่วนตัวอย่างข้อความประกอบด้วย บ้านเชียงคาน, คนเชียงคาน, รักนะเชียงคาน, เชียงคานน่าอยู่, ผู้คนน่ารัก, ฉันรักคนเชียงคาน, ที่นี่อากาศดีจัง ชอบเชียงคาน, ดีที่มีกิจกรรมดีๆที่เมืองเชียงคานคะ

ภาพที่ 42 กลุ่มคนหลากหลายทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนร่วมกิจกรรมการวาดภาพบนผืนผ้าใบขนาดใหญ่

การจัดกิจกรรมศิลปะ มีผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งคนภายในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในช่วงเทศกาลศิลปะวัฒนธรรมเมืองเชียงคานด้วย

ภาพที่ 43 กลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพรับข้าราชการ และค้าขายเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

ในตอนแรกการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานของชุมชนเต็มไปด้วยความยากลำบาก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และค้าขาย จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงาน แต่เมื่อคนในชุมชนเข้าใจกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างความตระหนักคิดแก่ชุมชน จึงเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และยังเข้ามาทำกิจกรรมต่อเนื่อง เมื่อจัดแสดงผลงาน ณ ลานสาธารณะหน้าวัดท่าคก

ภาพที่ 44 คณะนักวิจัยและนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมรับบริจาครายได้
เพื่อมอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนในอำเภอเชียงคาน

ประเด็นสำคัญของการจัดงานในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับผลงานศิลปะที่จัดแสดงน้อย สนใจงานที่เปิดโอกาสให้วาดและเขียนบนผืนผ้าใบบนพื้นทางเท้ามากกว่า ที่สนใจผลงานมักใช้เวลาค่อนข้างน้อย บางส่วนใช้เป็นฉากถ่ายรูป บางส่วนสนใจโปสการ์ดและร่วมบริจาค
2. คนไม่ค่อยอ่านต้องใช้เวลาประชาสัมพันธ์
3. นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจของงานแสดงนิทรรศการ
4. สถานที่จัดแสดงเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ไม่สามารถควบคุมบรรยากาศ ทิศทาง และส่งเสริมให้ผู้ชมมีโอกาสในการชมและซาบซึ้งกับผลงานได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำข้อเขียนของคนเชียงคานที่เป็นประเด็นวิกฤตไปใส่ในโปสการ์ด
2. ควรมีเจ้าหน้าที่เชิญชวนและอธิบายพร้อมพานำชม
3. ควรตั้งคำถามให้แสดงความรู้สึกและทัศนคติทั้งสองด้าน ทั้งในด้านบวกและลบ

สถานที่จัดเป็นพื้นที่เปิด ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ประกอบด้วย

ข้อดีของกิจกรรม

1. เป็นการสร้างบรรยากาศคึกคัก ส่งเสริมการค้าขายให้ดีขึ้น
2. สื่อสารเบื้องต้นให้เห็นว่ามีความตระหนัก เห็นคุณค่าและความงดงามของเชียงคาน
3. ร่วมกับงานวัฒนธรรมทำให้ได้ภาพพจน์ที่ดีให้กับคณะทำงานและชุมชน
4. หน่วยราชการ ชุมชน กลุ่มเชียงคาน Sketcher ให้ความร่วมมือ สนับสนุน สนใจใกล้ชิด และกระบวนทางศิลปะ เพื่อเป็นพลังนุ่มนวล (Soft power) ในการสร้างความตระหนัก เพื่อปกป้องคุณค่าและความงดงามของเชียงคาน
5. ได้สัมพันธภาพและเครือข่ายพันธมิตร ในการทำงานศิลปะเพื่อชุมชนทางเทศบาลและวัฒนธรรมจังหวัดเลย ได้มีแผนการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมสัญจร ตรงกับการแสดงงานของโครงการในช่วงเดียวกันทำให้เป็นการเสริมบรรยากาศ
6. ได้ผลงานศิลปะและการแสดงนิทรรศการภายในชุมชนที่สะท้อนความคิด ความรู้สึกจากชุมชนและกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม
7. ได้เงินบริจาคเพื่อการศึกษาให้กับเด็กเชียงคานเป็นการสร้างความเคลื่อนไหวด้านศิลปะ ที่เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน
8. กิจกรรมสร้างสรรคบนผืนผ้าใบ เปิดโอกาสให้คนพูดไม่เก่งได้แสดงออกผ่านงานศิลปะ ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก
9. ช่วยสร้างสีสันและบรรยากาศที่ สร้างความตระหนัก ปลุกเร้า และเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ร่วมอนุรักษ์และปกป้องเชียงคาน

ข้อเสีย

1. ยากต่อการควบคุม ทั้งทางด้านเสียง และทิศทางการเดินเข้า-ออกของคน
2. ไม่สามารถควบคุมระเบียบวินัยในการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กเล็กได้ในบางครั้ง เช่น การหยิบของเองโดยไม่ขออนุญาต เป็นต้น
3. ลานจัดกิจกรรมเป็นไปตามอัธภาพ ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม และอุปกรณ์ไม่พร้อม ครบมีที่นั่งที่สบาย แดดไม่ร้อน
4. แต่เดิมกำหนดจัดกิจกรรมบนลานวัฒนธรรม แต่ไม่สามารถขายโปรเจคเตอร์ได้ เมื่อย้ายมาจัดที่ห้องกิจกรรมในวัดไม่มีโต๊ะทำงาน ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการทำงานไม่สะดวก

ตัวอย่างผลงานของกลุ่มเป้าหมายใน 3 กลุ่ม

1. กลุ่มเด็กและเยาวชน

ภาพที่ 45 ภาพผลงานปั๊มฝ่ามืออย่างอิสระและสร้างสรรค์ ของเด็กนักเรียน

ภาพที่ 46 การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน

2. ผลงานกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน

ภาพที่ 47 ผลงานปั้มฝ่ามือ และการเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน

3. กลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพที่ 48 ผลงานปั้มฝ่ามือ และการเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มผู้สูงอายุ

3.3 การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

ผลงานการสร้างสรรค์ ชุด “การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น” สร้างสรรค์ โดยศิลปิน 2 ท่าน ได้แก่ ท่านแรก นางสาวศิริก้อย ชูตาทวิสวัสดิ์ จำนวน 20 ชิ้น

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

จากการที่มีโอกาสเข้าไปในเมืองเชียงคานเมื่อ 5 ปีก่อน ข้าพเจ้ามีความรู้สึกประทับใจจากสิ่งแรกที่ได้พบก็คือ ภูมิอากาศที่เย็นสบาย ผู้คนมีอัธยาศัยที่ดี เป็นมิตร เมืองมีความงดงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “บ้านไม้เก่า” บ้านแต่ละหลังที่ผ่านสายตาข้าพเจ้าไป ชี้อ่อนให้ข้าพเจ้านึกถึงเรื่องราว และความเป็นมาที่ดูยาวนาน ผ่านกาลเวลาและฤดูกาลแวดล้อม ข้าพเจ้าคิดว่า บ้านแต่ละหลัง มีความเป็นเอกลักษณ์สูง และรู้สึกเหมือน “บ้าน” ก็คือ “คน” มีชีวิตในแบบของตัวเอง มีการต่อเติมเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับชีวิตของคนในบ้าน มีความรู้สึกที่บ้านหลังนี้มีการกินอยู่อย่างไร มีวัฒนธรรมการต้อนรับแขกอย่างไร พื้นที่ไหนสำหรับแขก และพื้นที่สำหรับความเป็นส่วนตัวของเจ้าบ้าน รู้ว่าบ้านหลังนั้นประกอบอาชีพอะไร มีแห มีเบ็ด หรือมีอุปกรณ์ประกอบอาชีพอื่นๆ แขนงได้ทุนหรือหน้าบ้าน เมื่อมองวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้าน ก็เข้าใจถึงภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมที่น่าธรรมชาติมาเกื้อหนุนชีวิต เหมือนบทสนทนาที่ข้าพเจ้า ได้ตอบกับบ้านหลังนั้น ซึ่งเหมือนกับคนแก่ที่มีอายุอยู่มานาน ข้าพเจ้าได้เห็นร่องรอยที่เป็นความงดงามที่เกิดจากการรังสรรค์ของธรรมชาติกาล ที่ทั้งเรื่องราวประทับไว้อยู่บนเสาทุกต้น แผ่นกระดานทุกแผ่น ประตูหน้าต่างที่ข้าพเจ้ามองเห็น ความเปลี่ยนแปลงนี้ มีคุณค่าและความหมายทางประวัติศาสตร์ ที่จะบอกว่า ที่นี่มีเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน

ในขณะเดียวกันข้าพเจ้าก็สังเกตเห็นและสัมผัสถึงความเปลี่ยนแปลงในอีกแง่มุมหนึ่งของเมือง เมื่อมีคนภายนอก นักท่องเที่ยว เข้ามาในเมืองเชียงคาน บ้านหลายหลังถูกรื้อถอนปรับเปลี่ยน ให้สอดคล้องกับความสะดวกสบายที่เหมาะสมกับคนภายนอก

ถ้าเปรียบเทียบกับบ้าน เป็นคนแก่ที่อยู่มานาน ข้าพเจ้ารู้สึกว่า เรากำลังขับไล่คนที่อยู่มานานดั้งเดิม ออกไปจากบ้าน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากธรรมชาติ ก่อให้เกิดความงดงามแบบธรรมชาติ หากแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ที่เป็นนักลงทุนจากภายนอก ได้ทำลายจิตวิญญาณดั้งเดิม ที่ฝังตัวอยู่ในทุกอณูเล็ก ๆ ของบ้านไม้แก่นั่น

ภาพเปรียบเทียบจากเมื่อ 5 ปีที่แล้วที่ข้าพเจ้ามาเยือนและสร้างสรรค์ผลงานสีน้ำชุด “บ้านไม่เก่าเล่าเรื่อง” กับปัจจุบันที่ข้าพเจ้าได้กลับไปอีกครั้ง มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก กับบ้านไม้เก่า ๆ ที่ข้าพเจ้าเคยเห็น ถูกเปลี่ยนและปรับปรุงด้วยวัสดุสังเคราะห์ หรือวัสดุเทียมสมัยใหม่ ตามพลวัตการขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านจากชีวิตเชิงคานวรีชรา ที่เนิบช้า กลับไปสู่ความเป็นวัยรุ่นที่เร่งเร็ว และสมัยใหม่ตามกระแสบริโภคนิยม

ข้าพเจ้าเลือกบ้าน ที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น จากทัศนธาตุที่ประกอบขึ้นเป็นองค์ประกอบของบ้าน บ้านที่มีความเป็นชีวิต ความเก่าแก่ และสภาพดั้งเดิมที่ปรากฏอย่างเด่นชัด มันบอกไม่ได้ว่าจะต้องเป็นแบบใดอย่างชัดเจน แต่บ้านแต่ละหลังจะตอบได้ และสื่อสารกับเรา

วิธีการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าเห็นบ้านเก่า ๆ แต่ละหลังที่อยู่ท่ามกลางบ้านหลังใหม่ ข้าพเจ้าจะมุ่งเน้นไปยังบ้านหลังเก่าซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่โดดเด่น และตัดส่วนที่ถูกต่อเติมเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญออกไป ในผลงานจะเห็นได้ว่าถูกเว้นว่างเป็นพื้นที่ขาว เพื่อเน้นส่วนที่งดงาม ที่ถูกบดบังอยู่กับวัตถุรายรอบ หรือบางครั้งข้าพเจ้าก็เลือกที่จะทิ้งขอบรอบนอกเอาไว้ เพื่อให้เห็นถึงเค้าโครงร่องรอยของสิ่งที่มีอยู่ในนั้นด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้าเลือกใช้เทคนิคปากกาดำบนกระดาษ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สร้างสรรค์อย่างเรียบง่าย ทำได้อย่างรวดเร็วสามารถตอบโต้กับความรู้สึกได้อย่างเฉียบพลัน ผลงานจะดูเป็นเนื้อเดียว และเป็นส่วนหนึ่งกับงานของชาวบ้าน ด้วยเทคนิคที่เหมือนกัน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดลักษณะพื้นผิวของบ้านที่ทำจากไม้ได้เป็นอย่างดี ให้เส้นที่วาดได้อย่างละเอียด สร้างระยะตื้นลึกในภาพได้ดี สะท้อนความรู้สึกของประสบการณ์ กาลเวลา รวบรวมการก่อกำเนิดของลมฟ้าอากาศ ผ่านระยะเวลาและอายุอันยาวนานของบ้านหลังนั้น ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกและสัมผัสถึงจิตวิญญาณพื้นถิ่นภายในชุมชน ผ่านอาคารบ้านเรือนนั้น ๆ

การที่ข้าพเจ้าออกแบบกระบวนการศิลปะร่วมกับชุมชนชุดนี้ เพื่อที่จะต้องการรายละเอียดและเข้าใจความรู้สึกและจิตวิญญาณของชาวบ้าน เพื่อหาซึ่งกับประสบการณ์ชีวิตของคนที่อยู่ “ติดที่” มากกว่าการสังเกตการณ์เพียงระยะสั้นของตัวข้าพเจ้าเอง และต้องการเปิดพรมแดนแห่งจินตนาการของคนในชุมชน เพื่อใช้เป็นกลไก ที่ย้อนกลับเข้าไปสู่ความคิดของคนในชุมชนเอง ที่กระตุ้นการตระหนักคิดถึงความงดงามและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต กระบวนการทำงานนี้ ก็เปรียบเสมือนกับการเล่นดนตรี ที่ต้องการการผสมเสียงของความคิดของคน ที่มาจาก

กลุ่มคนหลายช่วงอายุ จากคนภายนอก จากนักท่องเที่ยว และจากตัวข้าพเจ้าเอง ที่มีอารมณ์ร่วมกัน ที่ซาบซึ้งและประทับใจกับความงดงามที่มีต่อเมืองเชียงคานเช่นกัน เมื่อนำส่วนผสมเหล่านี้เข้ามาอยู่ด้วยกัน จะเกิดจังหวะของความงดงามที่สอดคล้องและลงตัว และกินใจแก่ผู้คนทั่วไป

สิ่งที่ข้าพเจ้าสัมผัสได้จากการทำกิจกรรม คือภาพสะท้อนที่งดงามจากคนในชุมชน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ข้าพเจ้ามีโอกาสถามยายคนหนึ่งว่า “คุณยายวาดภาพอะไร” ยายบอกว่า “เป็นภาพบ้านเก่า” ข้าพเจ้าถามต่อว่า “บ้านเก่าที่ไหนคะ” ยายบอกว่า “บ้านหลังนี้ เป็นบ้านที่ยายเคยอยู่สมัยเด็ก แต่รื้อไปแล้ว” พุดจบยายก็ร้องไห้ ข้าพเจ้าก็ยังไม่มั่นใจว่าคุณยายร้องไห้เพราะคิดถึงบ้านหรือคุณยายประหม่าในการเล่าเรื่องส่วนตัว แต่ภาพรวมของผู้สูงอายุมีความสุขที่เห็นการเปลี่ยนแปลงในชุมชน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้เมืองคึกคักมากยิ่งขึ้น มีรายได้หมุนเวียนในชุมชนที่ทำให้เศรษฐกิจดี โดยสะท้อนภาพด้านผลกระทบน้อย คงเพราะเป็นช่วงอายุที่อยู่กับบ้านเฝ้ามองวันเวลาและผู้คน โดยที่ไม่ต้องแข่งขันเรื่องการทำงาน หรือธุรกิจเหมือนผู้ใหญ่วัยทำงาน ซึ่งช่วงอายุของการเป็นวัยที่ต้องรับภาระการหารายได้นี้ ก็สะท้อนภาพที่น่าประทับใจของเมืองและสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ก็มีผลกระทบกระเทือนกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกันจากธุรกิจ ความสนิทชิดเชื้อและน้ำใจในอดีตลดลงเนื่องจากการแข่งขันด้านธุรกิจค้าขาย และการประกอบกิจการโฮมสเตย์ มีคนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่า คำทักทายสมัยก่อนที่เคยคุยกันคือคำว่า “กินข้าวแล้วก้อ” แต่ปัจจุบันนี้เปลี่ยนเป็น “บ้านเต็มแล้วก้อ” (บ้านที่เป็นโฮมสเตย์มีคนพักเต็มรึยัง) ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนใจในความเปลี่ยนแปลงมูหนึ่งจากระบบธุรกิจที่เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิต จนรูปแบบของวิถีชีวิตเปลี่ยนไป

สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ก็มีเสียงสะท้อนความงดงามในวิถีชีวิตและมุมมองที่น่ารัก ที่เด็กๆ มองชุมชนตนเอง พวกเขาดีใจที่ได้เกิดและเติบโตที่นี่ ประทับใจที่บ้านตนเองมีธรรมชาติที่สวยงาม และความเจียบสงบ พวกเขาต่างยินดีที่มีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน แต่บางอย่างก็ส่งผลกระทบต่อความคิดของเด็ก ๆ ในเรื่องของการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้เมืองไม่สะอาด การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เด็กไม่ชอบ และเห็นได้เจเนตกว่าเมื่อตอนที่เมืองยังเจียบข้าพเจ้าได้ตระหนักคิดกับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาจากหลายแหล่งข้อมูล และได้เรียนรู้ว่า เชียงคานกำลังปรับตัวเพื่อเข้าไปสู่สมดุลใหม่เพื่อการอยู่รอด ซึ่งจะเป็นคำถามต่อไปว่า แล้วความสมดุลนั้นจะเกิดขึ้นอย่างไร กับเมืองที่กำลังเติบโตไปหลายหลายทิศทาง ไม่เพียงแต่การเข้ามาอยู่ของประชากรแฝงในเชียงคานเท่านั้น หากแม้แต่ชาวเชียงคานเอง ไม่เว้นแม้แต่นักท่องเที่ยว ที่มีความผันต่อเมือง

เขียนแบบอดีต หลายภาคส่วนต้องเริ่มสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นมา ให้แข็งแรง และสร้างความประทับใจให้ผู้เดินทางผ่านไปมาต่อไป

จากกระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ที่นำไปสู่การก่อเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ สามารถแสดงเป็นกระบวนการได้ดังต่อไปนี้

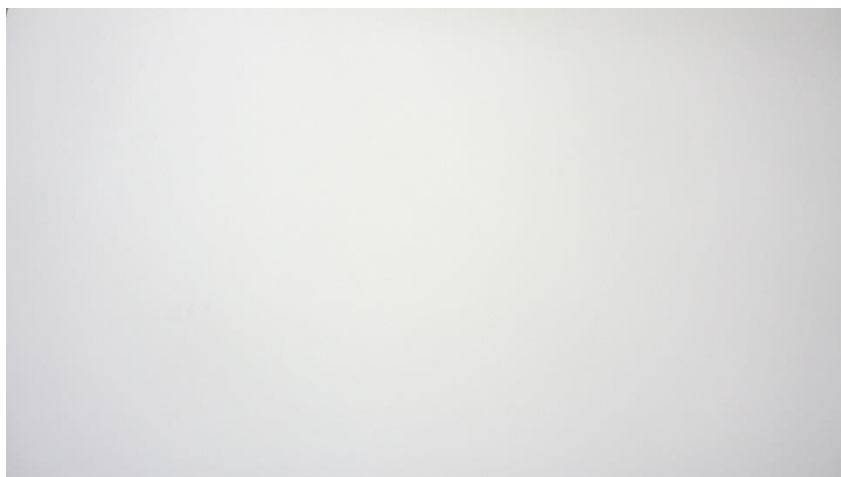

ภาพที่ 49 แผนภูมิกระบวนการก่อเกิดแรงบันดาลใจ และหล่อหลอมความคิด
เพื่อใช้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยศิลปะชุดนี้

อุปกรณ์ที่ใช้ ประกอบด้วย

1. กระดาษร้อยปอนด์เรียบ แบบ Acid free

ภาพที่ 50 กระดาษร้อยปอนด์เรียบ แบบ Acid free

2. ปากกาดำขนาดต่างๆ ประกอบด้วย หัวปากกาขนาด 0.01, 0.05, 0.1, 0.3, 0.5 มิลลิเมตร

ภาพที่ 51 ปากกาดำขนาดต่างๆ

3. ผ้าใบขึงบนเฟรมรองพื้นด้วยสีอะคริลิค 3 รอบ และขัดเรียบด้วยกระดาษทรายเบอร์ 0

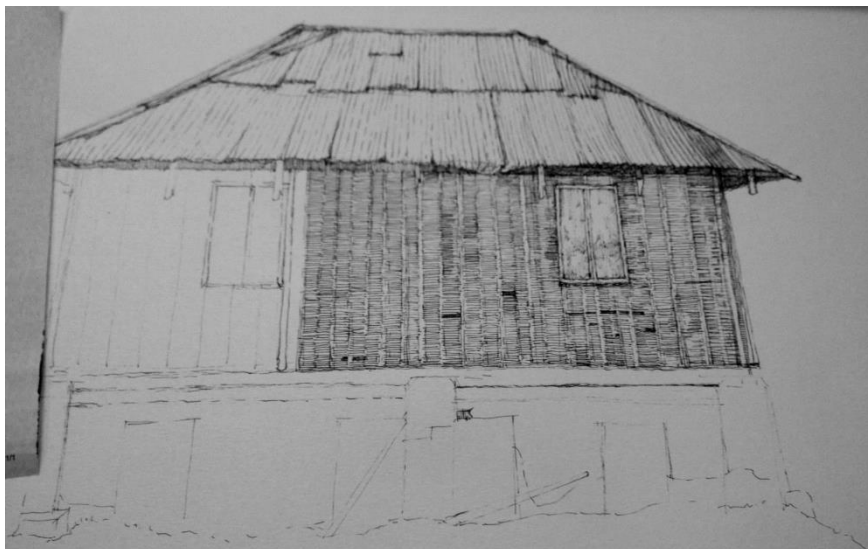

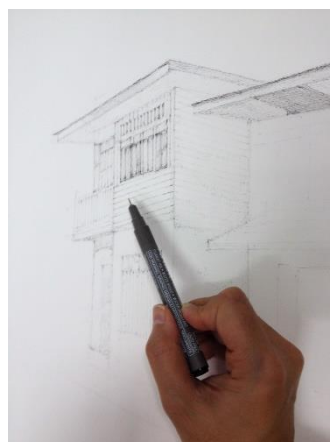
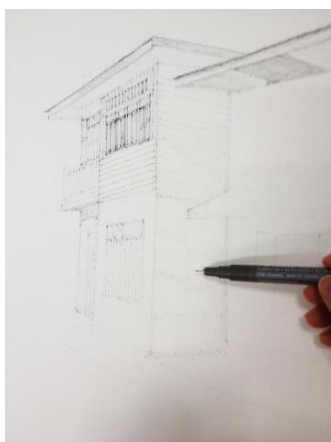
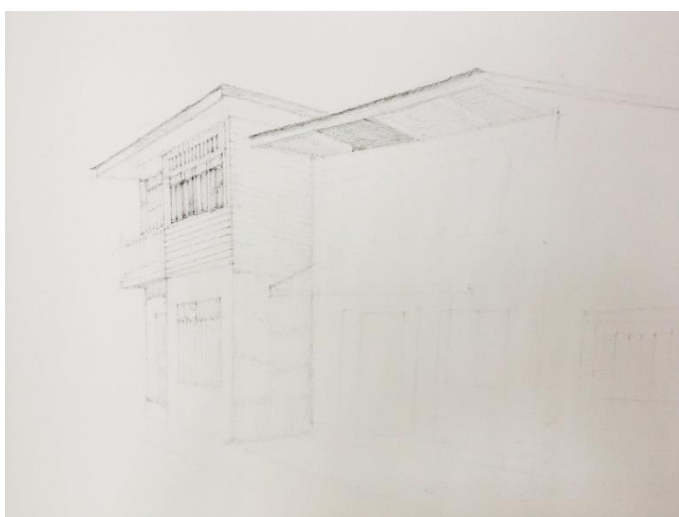
ภาพที่ 52 ผ้าใบซึ่งบนเฟรมรองพื้นด้วยสีอะคริลิค

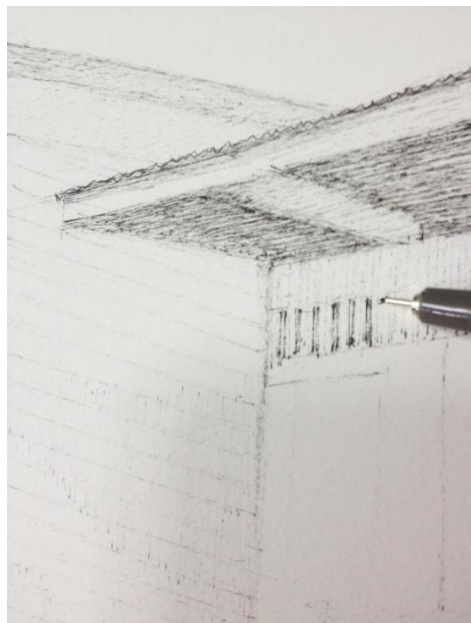
กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 53 การร่างภาพและการเพิ่มค่าน้ำหนักในส่วนต่างๆ ของภาพ

ภาพที่ 54 ขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการร่างภาพจนกระทั่งเก็บรายละเอียดจนสมบูรณ์

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์จำนวน 21 ชิ้น ที่ได้แรงบันดาลใจจาก

“บ้านไม้เก่าเล่าเรื่อง เมืองเชียงคาน”

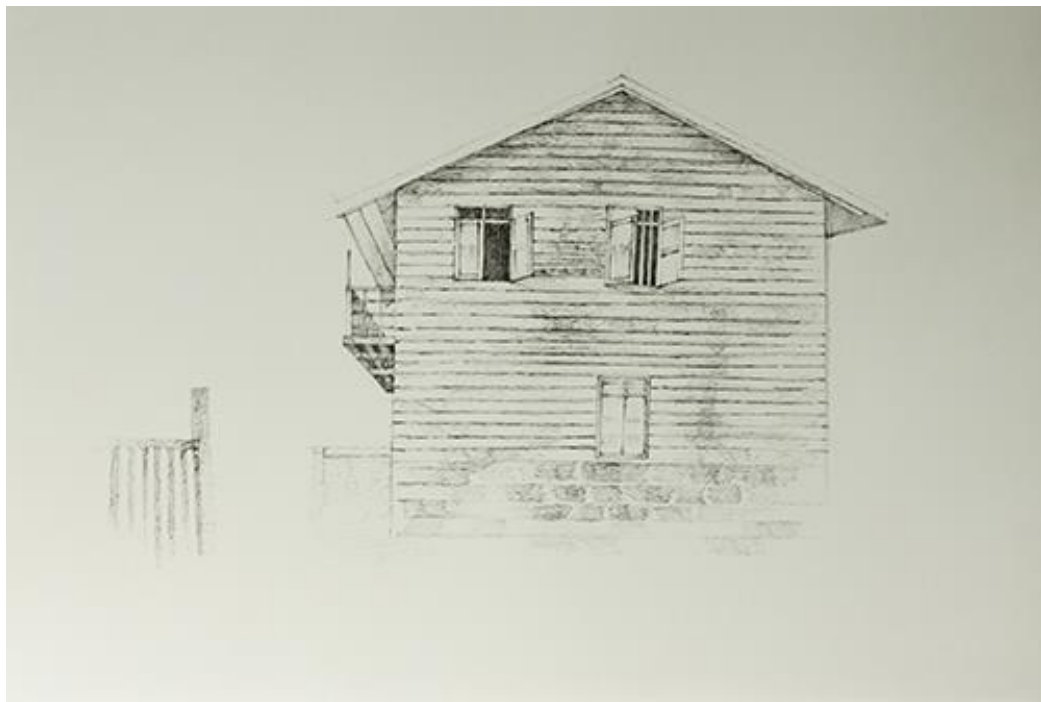
ภาพที่ 55 บ้านตาคำอุปขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

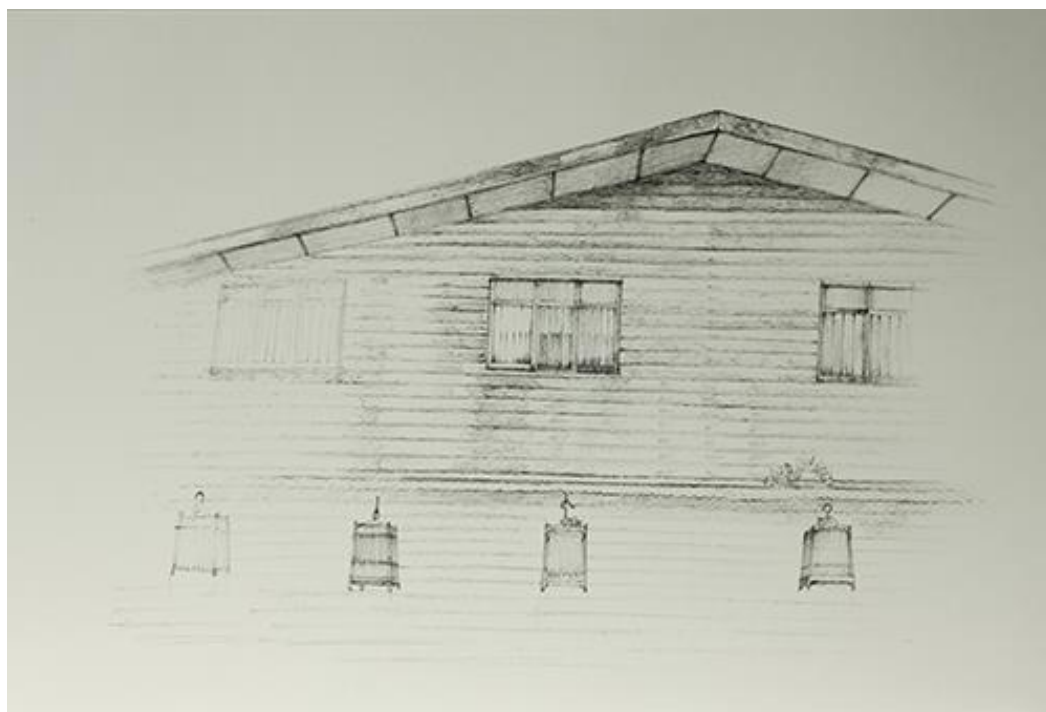
ภาพที่ 56 บ้านพัลลภขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

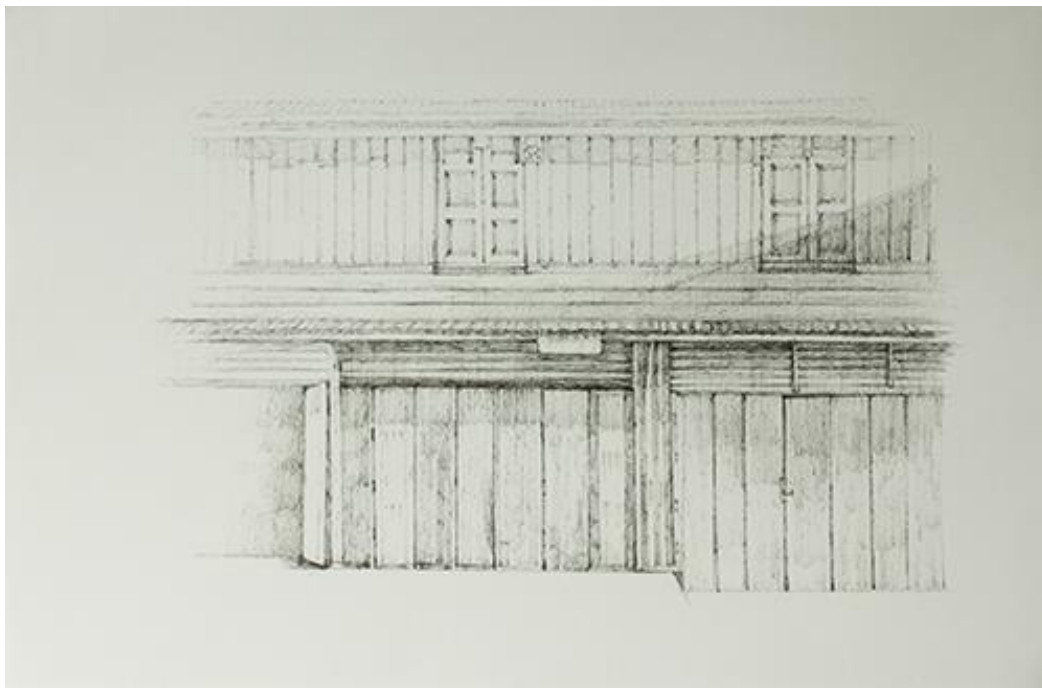
ภาพที่ 57 บ้านตาสังห์คำขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

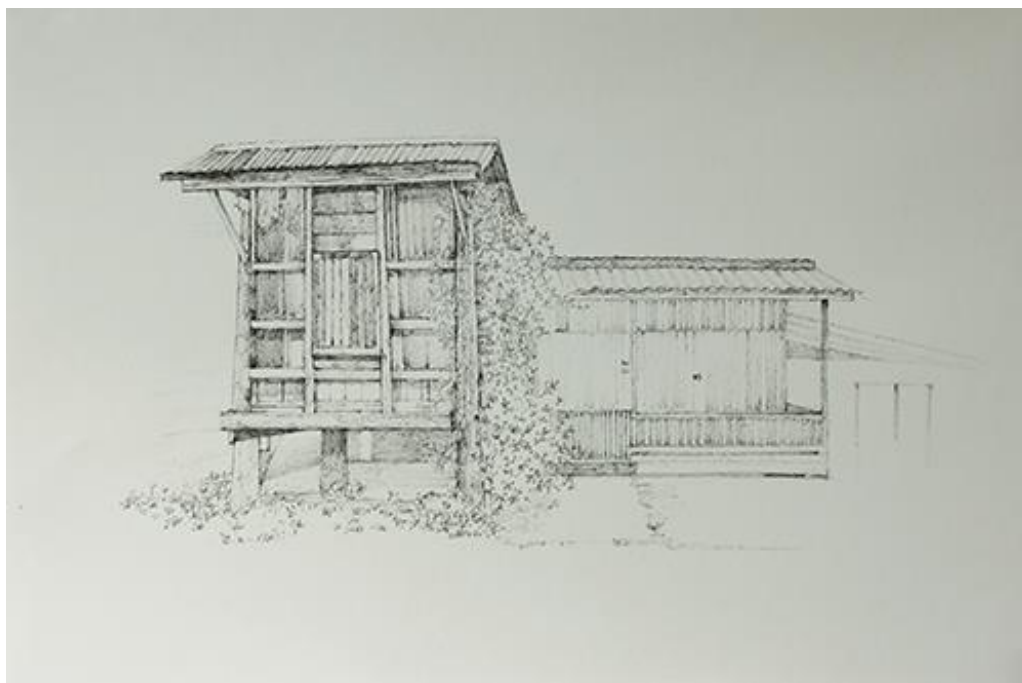
ภาพที่ 58 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 59 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

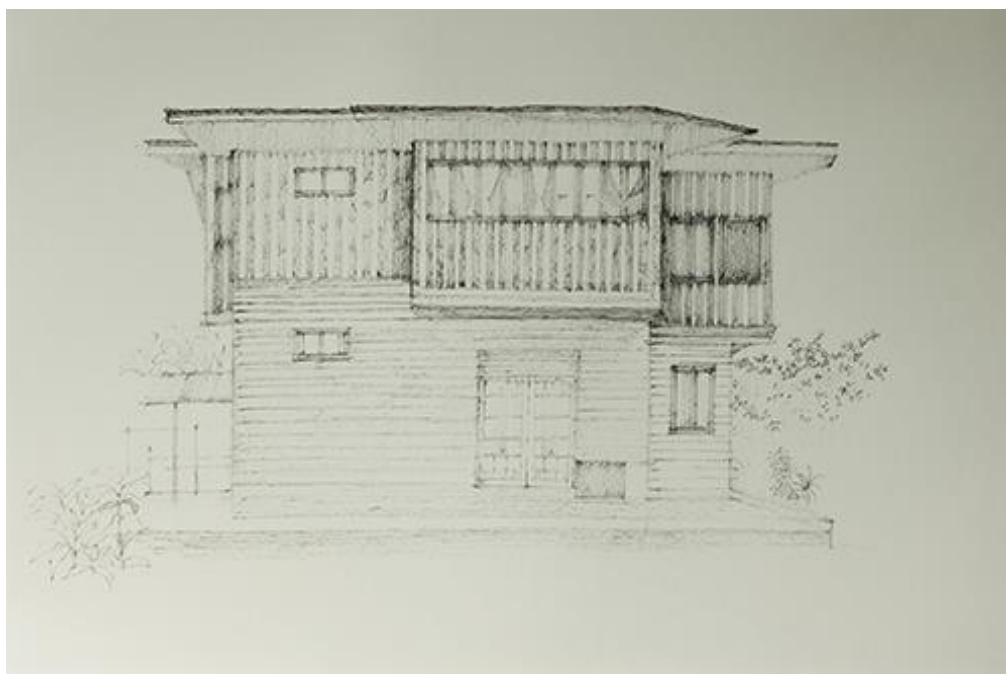
ภาพที่ 60 เรือนไม้ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

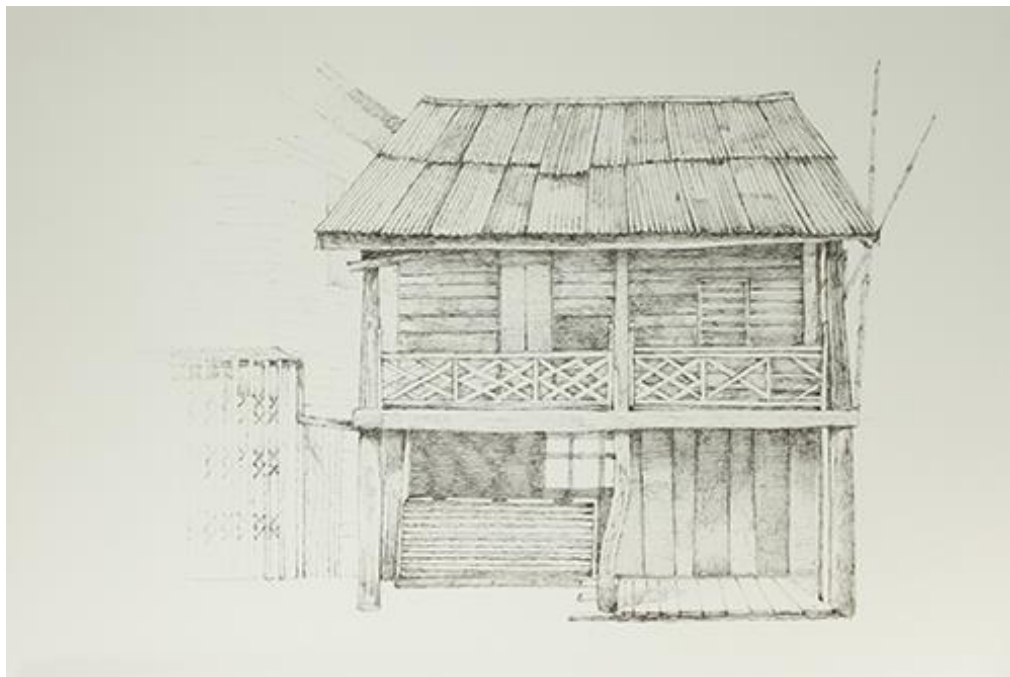
ภาพที่ 61 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 62 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 63 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

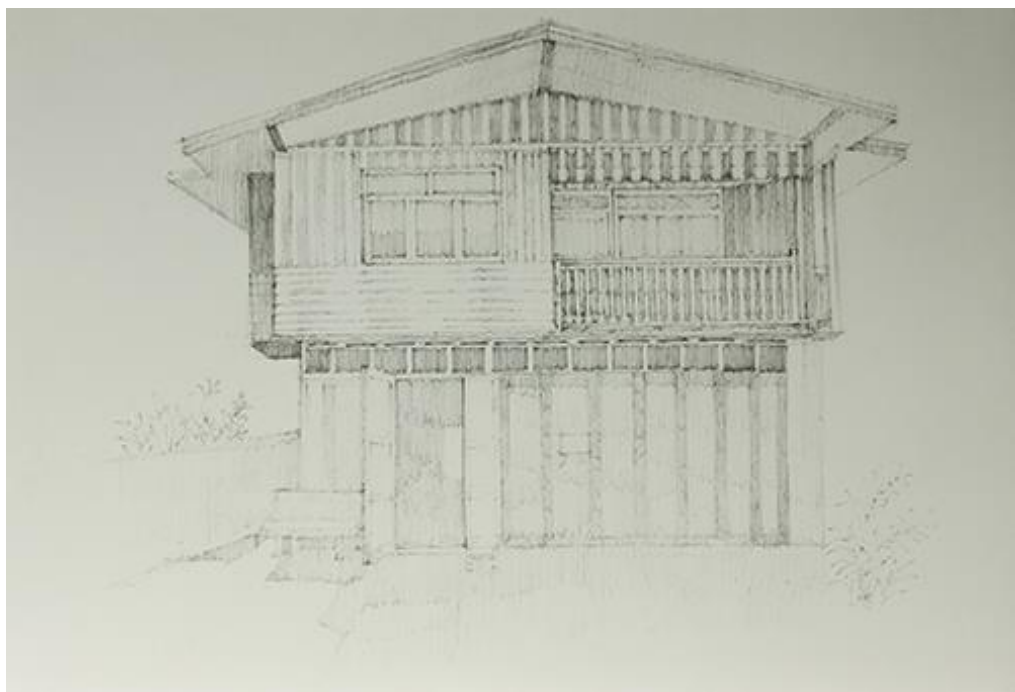
ภาพที่ 64 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 65 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 66 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 67 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 68 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 69 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

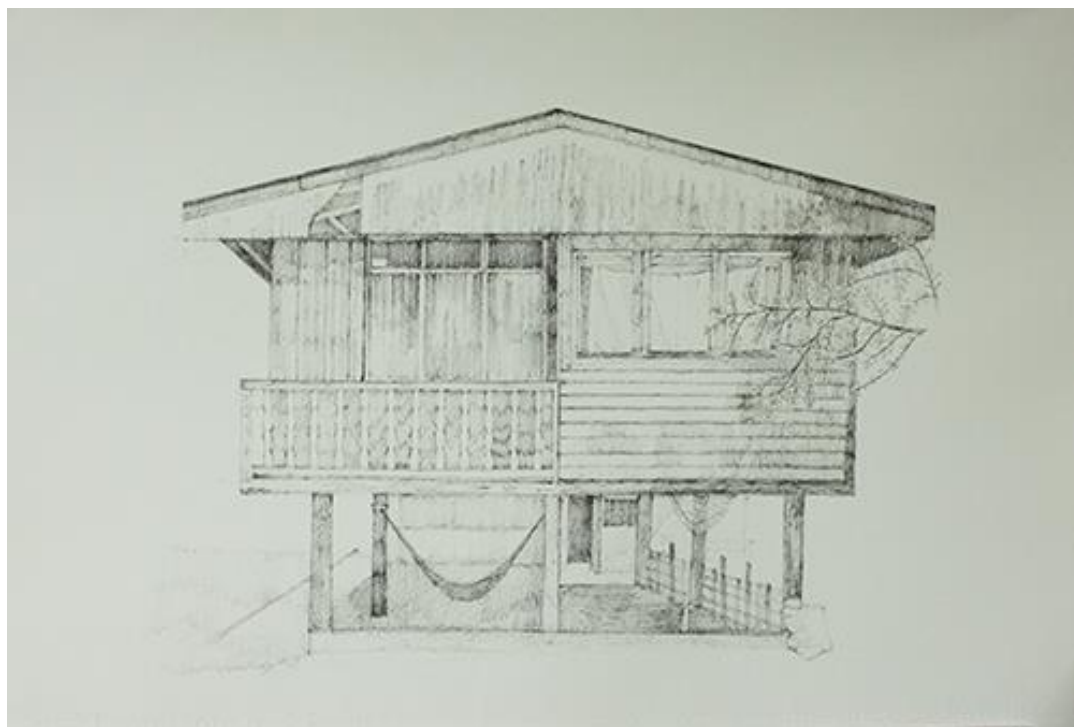
ภาพที่ 70 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

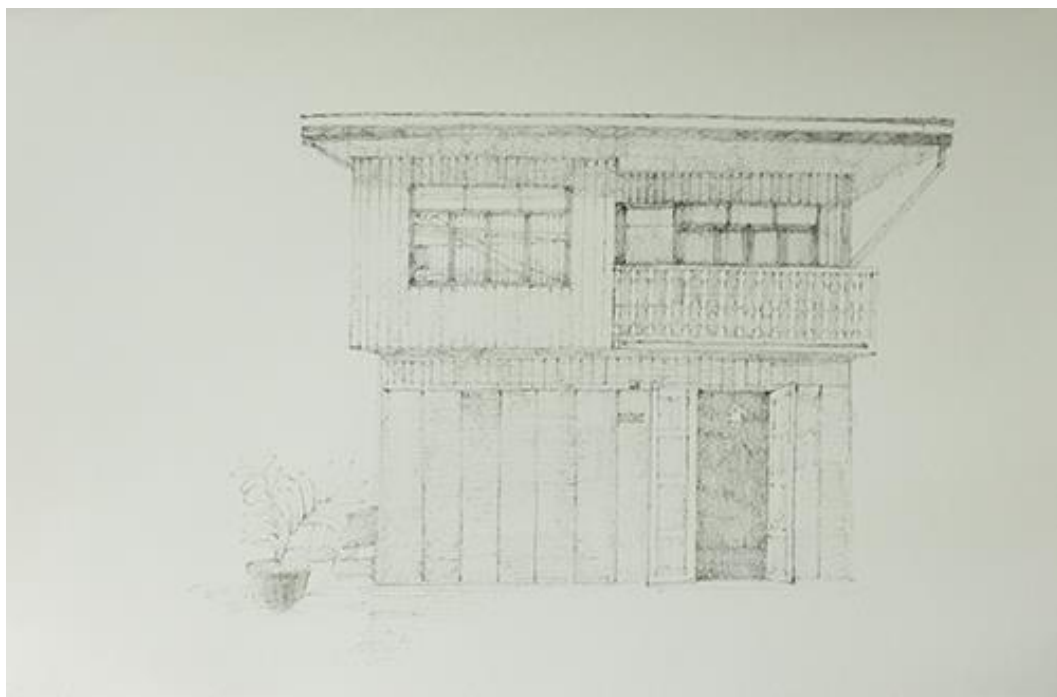
ภาพที่ 71 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

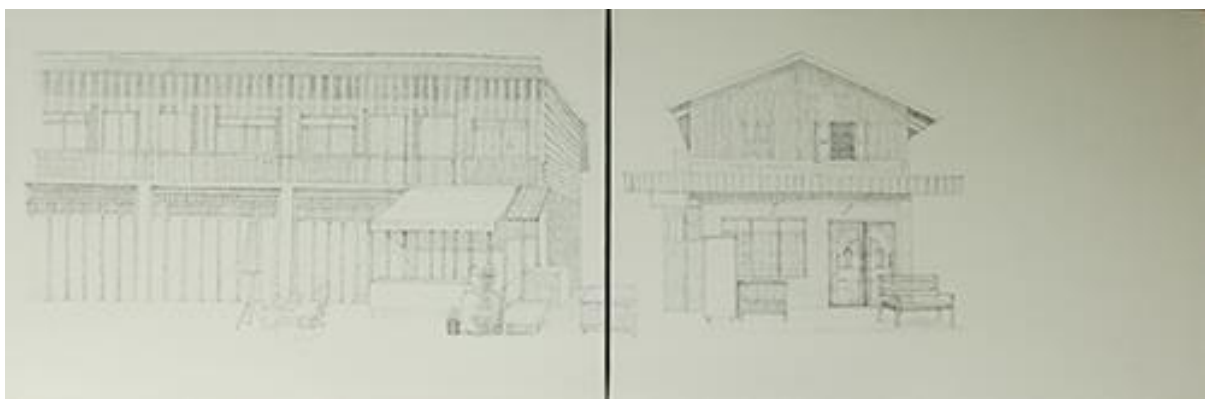
ภาพที่ 72 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 73 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 74 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ภาพที่ 75 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

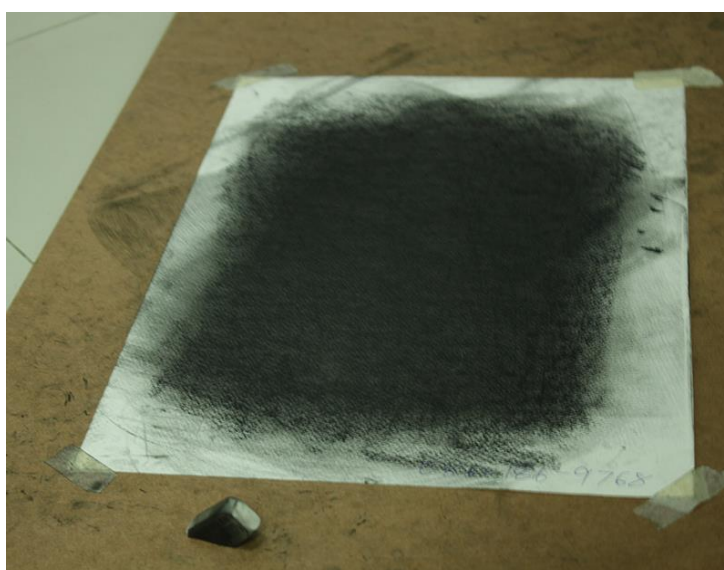
ท่านที่สอง ผศ. ทิพนันท์ แยมมณีชัย

ภาพที่ 76 การรองพื้นด้วยดินสอพอง และกาวยางบนผืนผ้าใบ

ภาพที่ 77 การแต่งพื้นผิวด้วยกระดาษทราย ก่อนนำไปใช้วาดภาพ

ภาพที่ 78 ระบายเกรยของลงบนกระดาษ เพื่อใช้ผงเกรยของสร้างภาพ

ภาพที่ 79 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้แกนกระดาษพันด้วยทิชชูและใช้เป็น
แปรงเก็บผงเกรยองเพื่อใช้วาดภาพลงบนผืนผ้าใบรองดินสอพอง

ผลงานวาดเส้นสร้างสรรค์ ผศ. ทิพนันท์ แยมมณีชัย

ภาพที่ 80 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

ภาพที่ 81 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

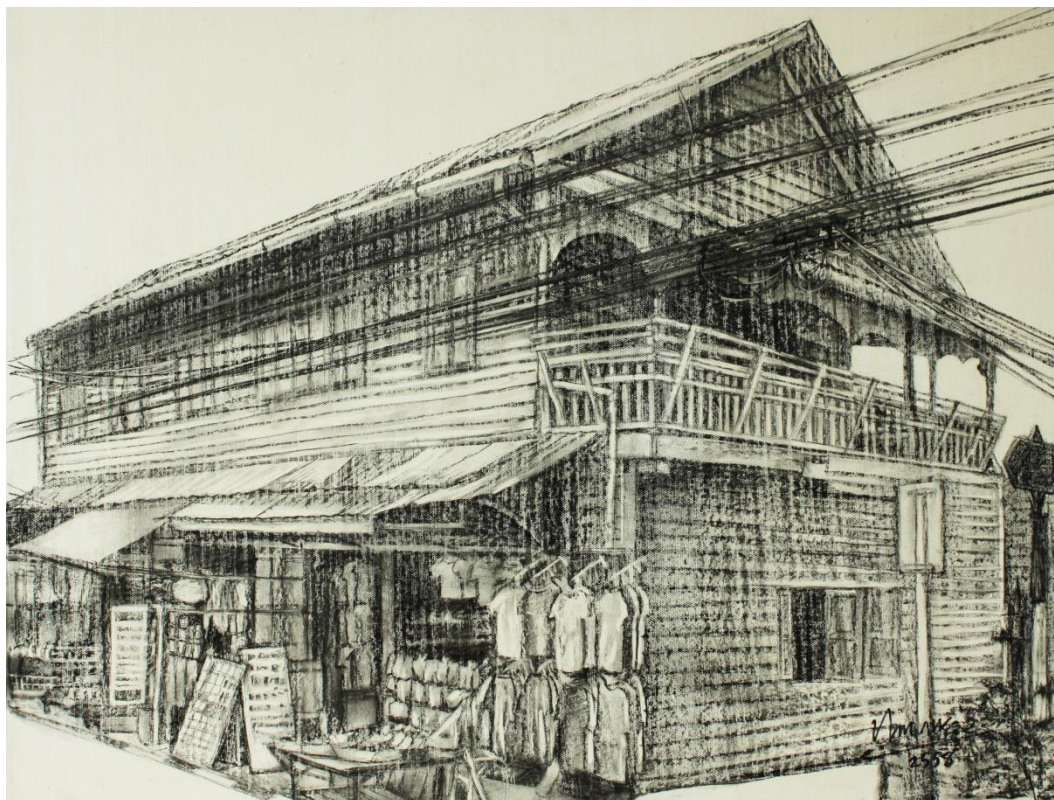
ภาพที่ 82 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

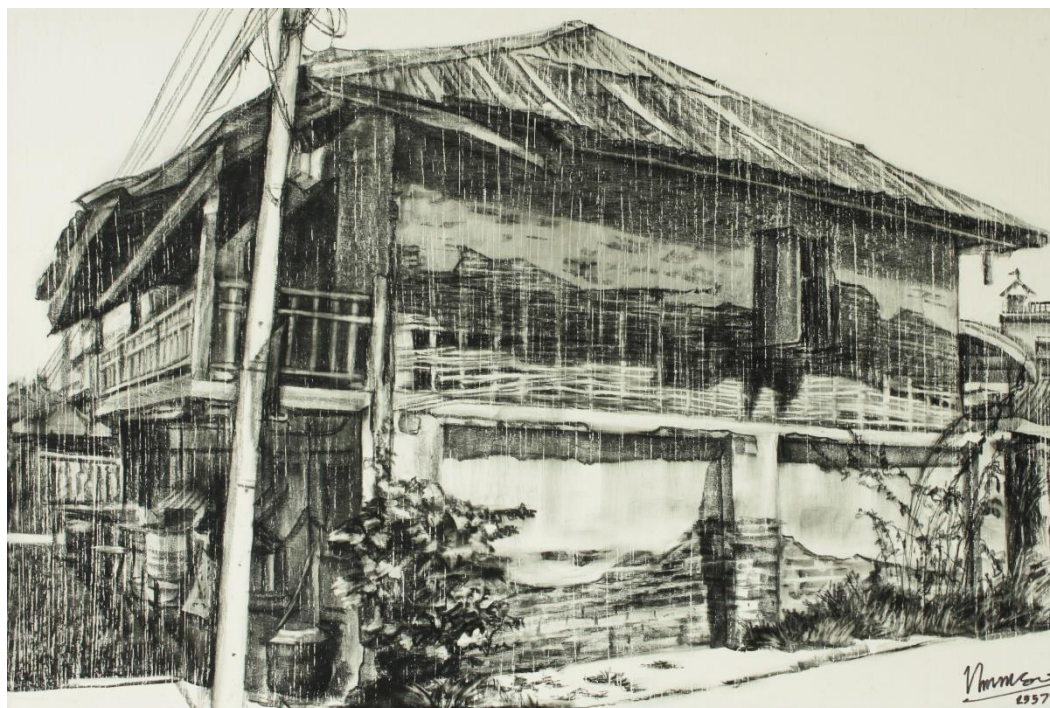
ภาพที่ 83 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

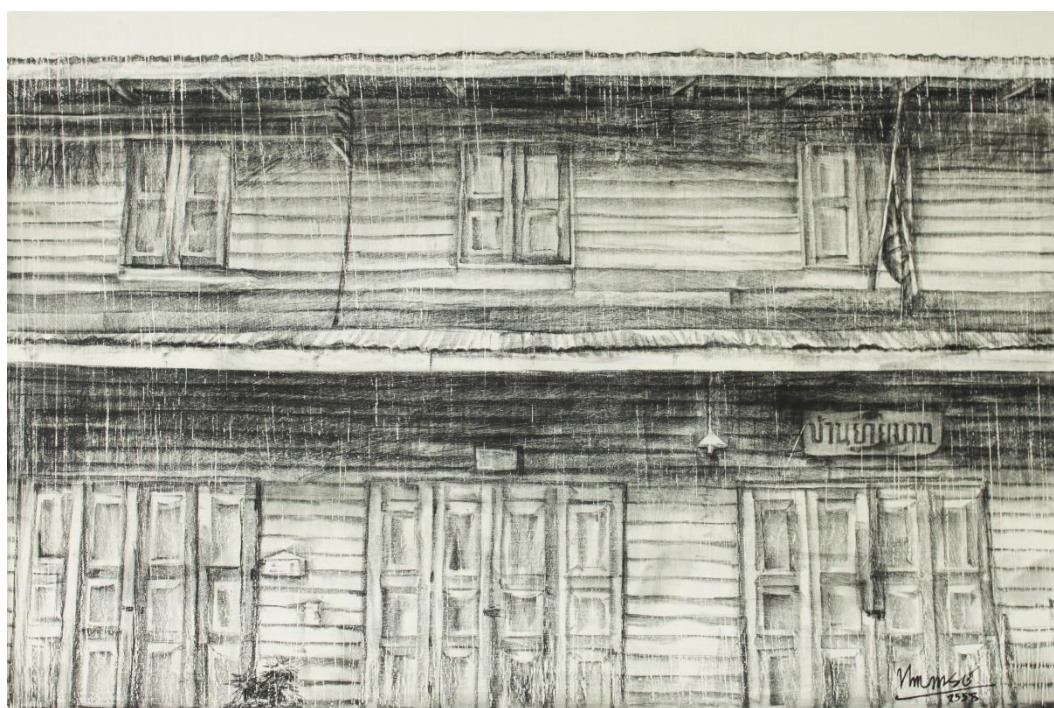
ภาพที่ 84 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

ภาพที่ 85 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

ภาพที่ 86 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยอบนพื้นดินสอพอง

ภาพที่ 87 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยอบนพื้นดินสอพอง

ภาพที่ 88 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

ภาพที่ 89 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

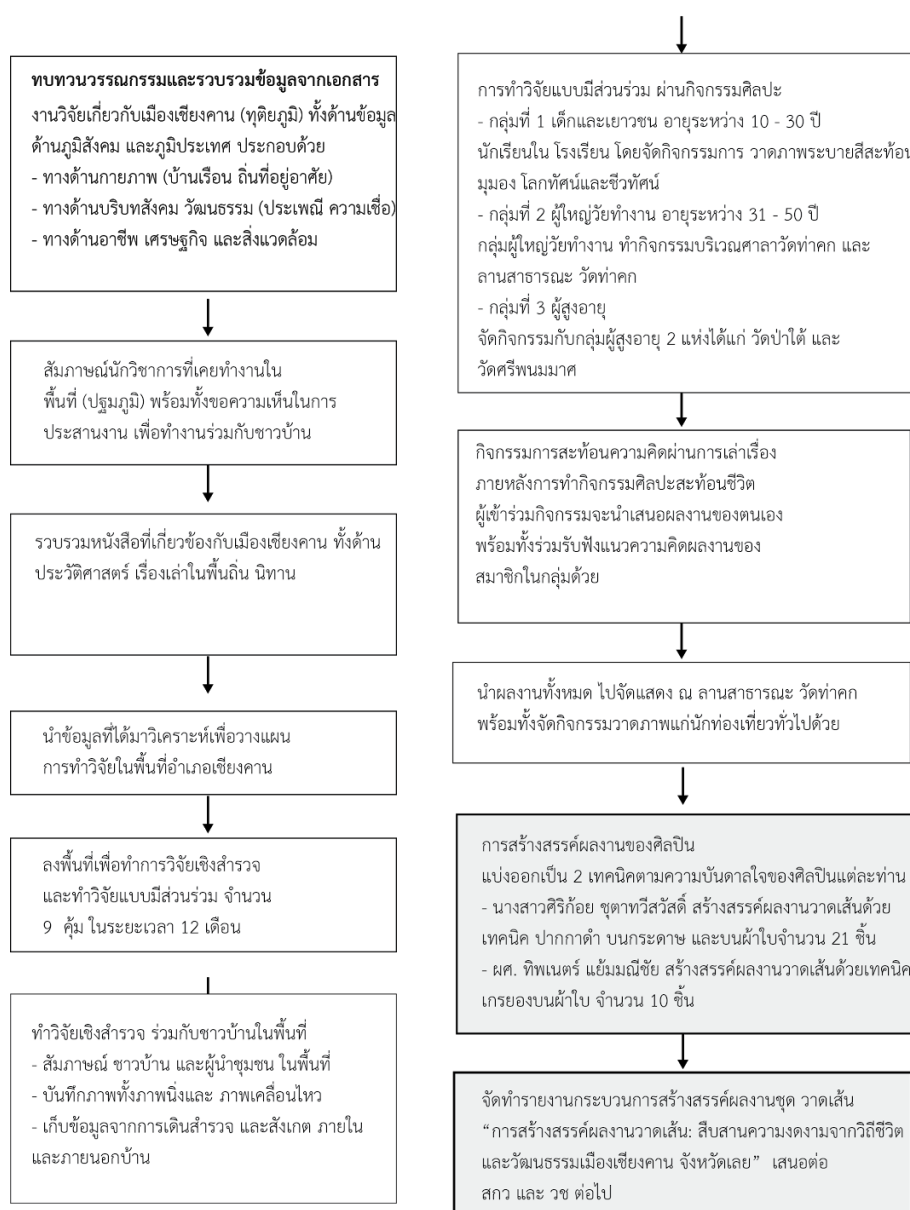
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้นโดยใช้กระบวนการชุมชนเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ และเสียงของชุมชน (Voice) เพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานวาดเส้นแบบจัดวาง (Installation Drawing) สามารถอธิบายกระบวนการได้ดังแผนภูมิด้านล่าง

แผนภูมิกระบวนการและขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย แบ่งออกเป็นสองช่วง

- ☐ 1. กระบวนการทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในชุมชน
- ☐ 2. กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

ภาพที่ 90 แผนภูมิแสดงกระบวนการและขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลสรุปกระบวนการวิจัยจากกิจกรรมศิลปะสะท้อนชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน เชียงคาน

การสร้างสรรค์กระบวนการใช้ศิลปะเพื่อเปิดพรมแดนทางความคิด และจินตภาพของกลุ่มเป้าหมายที่ได้ใช้ มุมมองและมโนทัศน์ผ่านรูปแบบผลงานศิลปะ มีแนวความคิดในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ละกิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 (20 นาที): ปั้นลายฝ่ามือด้วยเทคนิคหมึกพิมพ์เชื่อน้ำมันบนกระดาษ A4 เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ที่สืบสายเลือดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยกิจกรรมนี้จะช่วยปรับอารมณ์ให้ผ่อนคลาย และกระตุ้นให้กล้าแสดงออกอย่างสนุกสนาน เนื่องจากไม่ต้องใช้ทักษะด้านศิลปะและความพยายามที่มากจนเกินไป เพื่อชักนำไปสู่กิจกรรมลำดับถัดไปได้อย่างเป็นอิสระและแสดงความรู้สึกส่วนลึกภายในใจ

กิจกรรมที่ 2 (90 นาที): ให้กลุ่มเป้าหมายเขียนคำหรือข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อท้องถิ่นบนกระดาษ โดยก่อนการเริ่มกิจกรรม เป้าหมายเพื่อฝึกกล้ามเนื้อสำหรับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้มือในการจับดินสอหรือวาดภาพมาเป็นเวลานาน ได้ทดลองอุ่นเครื่องก่อนเริ่มการทำงานจริง อีกทั้งทำให้กลุ่มเป้าหมายเริ่มทบทวนและกระตุ้นเรื่องราวภายในของตนเองที่มีประสบการณ์ผ่านมาในรูปแบบของชุดกลุ่มคำ กิจกรรมนี้จะช่วยสร้างอารมณ์และเริ่มจุดประกายการนึกคิด ก่อนจะเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยการวาด

จากนั้นผู้วิจัยได้ให้คำถามนำความคิดแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเริ่มคำถามว่า ท่านคิดว่าพื้นที่ใดที่เป็นจุดเด่นในชุมชน จากความทรงจำส่วนบุคคล รวมทั้งสิ่งที่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มาจากการเติบโตของเมือง ทั้งในทางบวก และในทางลบ ที่มีผลกระทบทางด้านจิตใจและร่างกาย ตามความเห็นส่วนตัว ซึ่งในส่วนนี้ ก็เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้วาดภาพไปพร้อม ๆ กัน

คำถามในกิจกรรมที่ 2

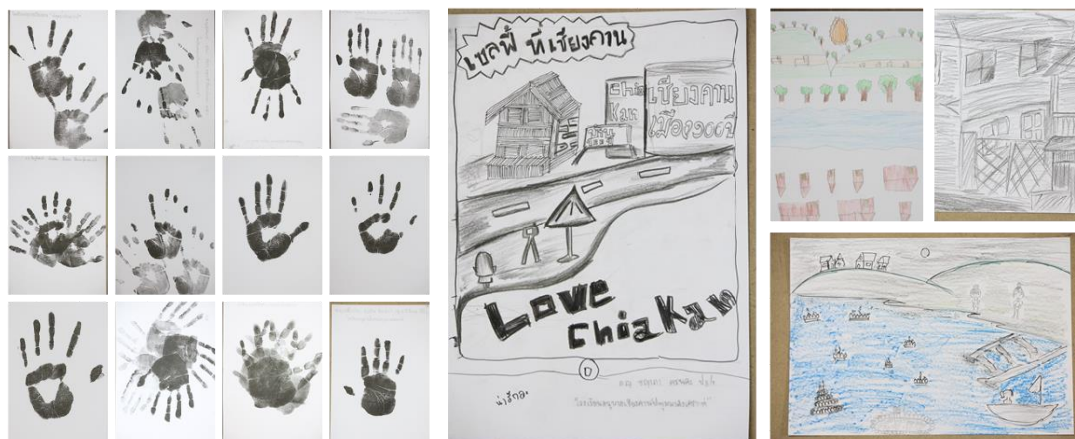
1. ให้เขียนความรู้สึกที่ดี ความงดงามทั้งกายภาพ และวิถีชีวิตที่มีต่อชุมชนตนเอง
2. ให้เขียนความรู้สึกส่วนตัวของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งจากภายนอก และภายในชุมชนที่สร้างความรบกวนจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

กิจกรรมที่ 3 (5 นาที): ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นำเสนอผลงานของตนเอง โดยอธิบายสิ่งที่ปรากฏในภาพว่า มีแนวความคิดอย่างไร ทำไมถึงเลือกเขียนภาพนี้ สีและเส้นมีความหมายอย่างไร พร้อมทั้งสามารถอธิบายเพิ่มเติมจากสิ่งที่ไม่ได้วาดเพื่อเชื่อมโยงประเด็นการนำเสนอให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลบางอย่างเป็นนามธรรม เช่น คิดถึง, เสียใจ, ภูมิใจ ฯลฯ

ผลการวิจัยและการประมวลผลงานวิจัย

จากการทำกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปผลตามช่วงอายุได้ดังต่อไปนี้

ผลงานสร้างสรรค์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ภาพที่ 91 ผลงานปั้มฝ่ามือ การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลงานสร้างสรรค์ในกลุ่มผู้ห่วยทำงาน

ภาพที่ 92 ผลงานปั้มฝ่ามือ การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลงานสร้างสรรค์ของกลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพที่ 93 ผลงานปั้มฝ่ามือ และการเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มผู้สูงอายุ

ประเด็นความคิดเห็นในกลุ่มเด็กและเยาวชน จากกิจกรรมที่ 2

จากกิจกรรมการให้ผู้เข้าร่วมเขียนความรู้สึกที่มีต่อชุมชน โดยตั้งคำถามดังต่อไปนี้

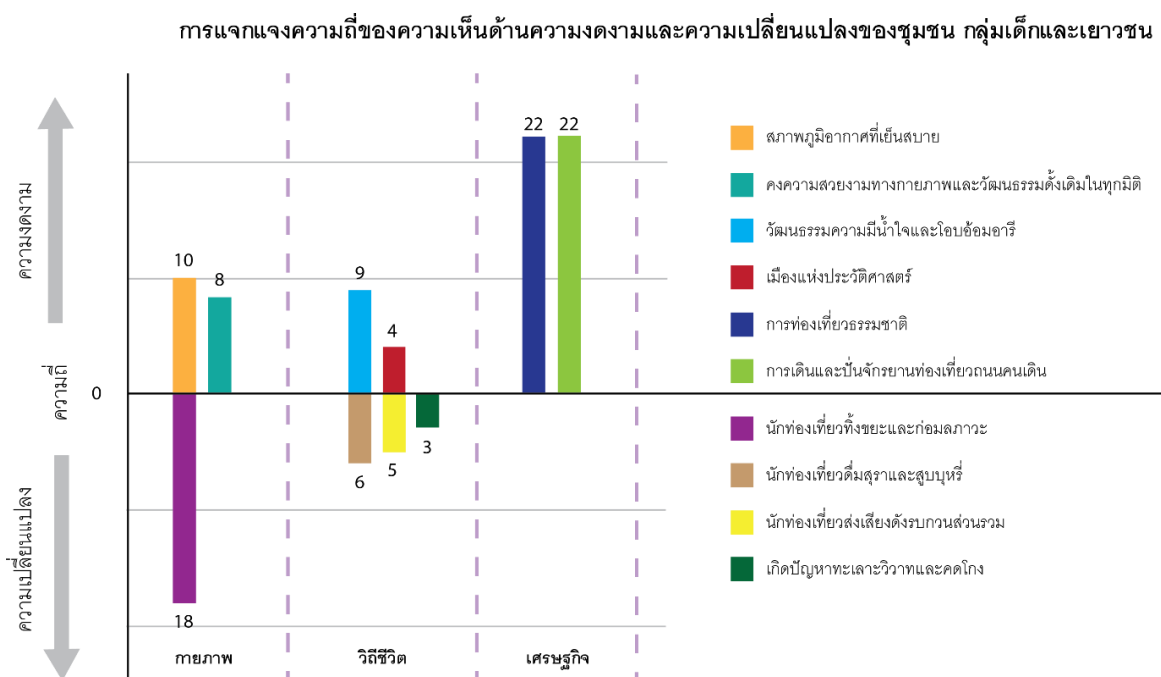
1. ให้เขียนความรู้สึกที่ดี ความงดงามทั้งกายภาพ และวิถีชีวิตที่มีต่อชุมชนตนเอง
2. ให้เขียนความรู้สึกส่วนตัวของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งจากภายนอก และภายในชุมชนที่สร้างความรบกวนจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

กายภาพ	
ความงดงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- บ้านไม้เก่า - สภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย - สภาพธรรมชาติในพื้นที่	- การตัดต้นไม้ - มลพิษทางอากาศ

วิถีชีวิต	
ความงดงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- ประเพณีและวัฒนธรรม - ความโอบอ้อมอารี และความมีน้ำใจ - ทำบุญไหว้พระ - ชีวิตที่ผูกพันกับลำน้ำโขง	- นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวม - นักท่องเที่ยวดื่มสุรา สูบบุหรี่ - การทะเลาะวิวาท - การคดโกงเอาเปรียบ

- ความเชื่อในตำนานพื้นถิ่น - เมืองแห่งประวัติศาสตร์ - อาชีพที่ผูกพันกับลำน้ำโขง	
---	--

เศรษฐกิจ	
ความมั่งคั่ง	ความเปลี่ยนแปลง
- ถนนคนเดิน - การปั่นจักรยาน - การท่องเที่ยวธรรมชาติ แก่งคุดคู้, ภูทอก, ภูควายเงิน, ลำน้ำโขง - นักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคาน	

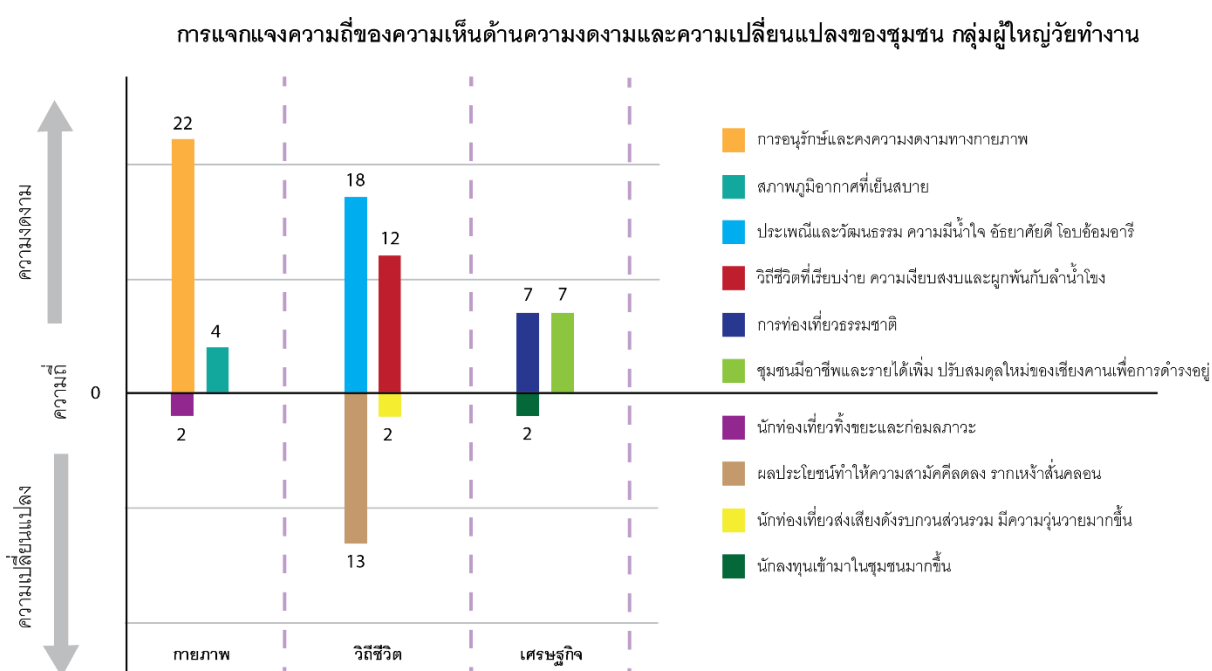
ภาพที่ 94 แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มเด็กและเยาวชน

กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน

กายภาพ	
ความงดงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- บ้านไม้เก่า - ให้ความสวยงามทางกายภาพแบบดั้งเดิม - สภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย - สภาพธรรมชาติในพื้นที่ - เมืองแห่งประวัติศาสตร์	- นักท่องเที่ยวทิ้งขยะไม่เป็นที่ - มลพิษทางอากาศ

วิถีชีวิต	
ความงดงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- เชิดชูคุณค่าประเพณีและวัฒนธรรมในทุกมิติ - ความอบอุ่นอารี อภัยค้ำดีและความมีน้ำใจ - ทำบุญไหว้พระ ใส่บาตร - ชีวิตที่ผูกพันกับลำน้ำโขง - ความเชื่อในตำนานพื้นถิ่น - เมืองแห่งประวัติศาสตร์ - อาชีพที่ผูกพันกับลำน้ำโขง ประมง - ความเรียบง่าย - อาหารพื้นถิ่น - ความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น - ความหลากหลายทางวัฒนธรรม - ต้องการให้อนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมแบบเชียงคาน - ชื่นชมและดีใจ ที่สถาบันอุดมศึกษามาจัดกิจกรรมที่ดีและอยากให้มาต่อเนื่อง - การปรับสมดุลใหม่ของเมืองเชียงคาน	- นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวม - ความวุ่นวายมากขึ้น - ผลประโยชน์ทำให้ความสามัคคีลดลง - รากเหง้าสิ้นคลอน - นักลงทุนเข้ามามากขึ้น - มีการอนุรักษ์น้อยลง - รายได้ทำให้คนเปลี่ยนไป

เศรษฐกิจ	
ความมั่งคั่ง	ความเปลี่ยนแปลง
- การท่องเที่ยวธรรมชาติ แก่งคุตคู้, ภูทอก, ภูควายเงิน, ลำน้ำโขง - นักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคาน - คนในชุมชนมีงานทำและรายได้เพิ่มขึ้น - การทะเลาะเบาะแว้งของวัยรุ่นน้อยลง เพราะมีสำนักต่อนักท่องเที่ยว	

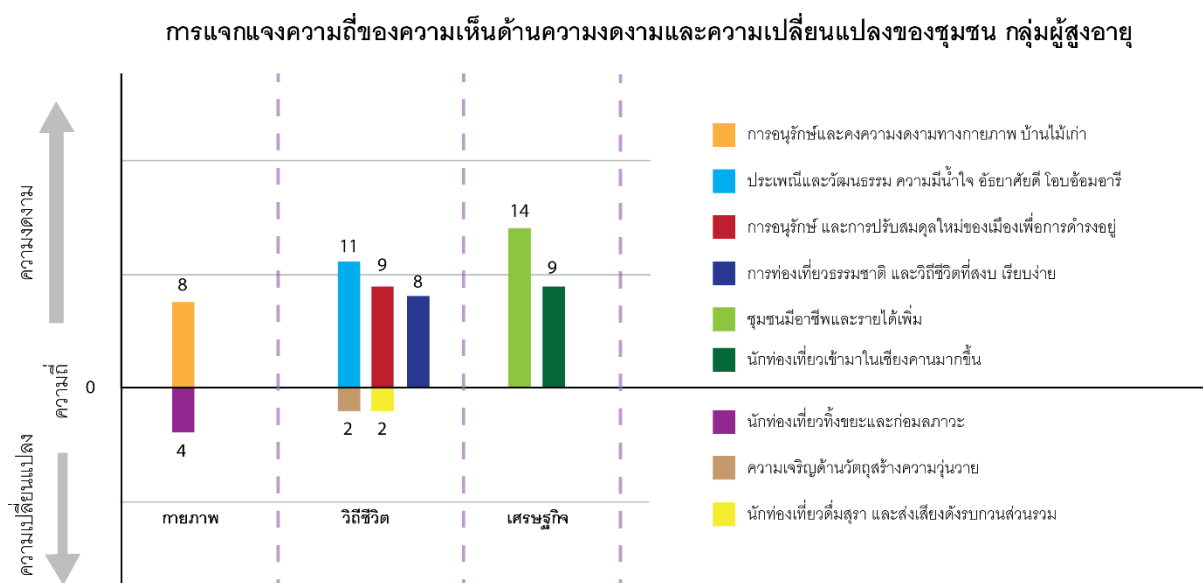
ภาพที่ 95 แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน

กลุ่มผู้ใหญ่วัยสูงอายุ

กายภาพ	
ความงดงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- บ้านไม้เก่า - ให้คงความสวยงามทางกายภาพแบบดั้งเดิม	- นักท่องเที่ยวทั้งชายะไม่เป็นที่

วิถีชีวิต	
ความงดงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- เชิดชูคุณค่าประเพณีและวัฒนธรรมในทุกมิติ - ความอบอุ่นอารี อธิปไตยดีและความมีน้ำใจ - ทำบุญไหว้พระ ใส่บาตร - ชีวิตที่ผูกพันกับลำน้ำโขง - อาชีพที่ผูกพันกับลำน้ำโขง ประมง - ความเรียบง่าย เรียบง่าย - ความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น - ต้องการให้อนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมแบบเชียงคาน - การปรับสมดุลใหม่ของเมืองเชียงคานเพื่อการดำรงอยู่ - เมืองแห่งประวัติศาสตร์ - ความเชื่อในตำนานจากเรื่องเล่าท้องถิ่น จึงคังดงแดง	- นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวม - ความวุ่นวายมากขึ้น - นักท่องเที่ยวดื่มสุราและสูบบุหรี่ - เด็กวัยรุ่นขับรถมอเตอร์ไซด์เสียงดัง - การจราจรไม่สะดวก - ความเจริญด้านวัตถุมากขึ้น

เศรษฐกิจ	
ความงดงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- นักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคาน - คนในชุมชนมีงานทำและรายได้เพิ่มขึ้นทำให้ลูกหลานไม่ย้ายไปทำงานที่อื่น	

ภาพที่ 96 แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มผู้สูงอายุ

จากประเด็นคำถามในกิจกรรมที่ 2 และ 3 ใน 3 กลุ่มอายุ สามารถประมวล วิเคราะห์ ตลอดจนพบข้อสังเกตที่น่าสนใจได้ดังนี้

ก. ภาพรวม

1. ตำบลเชียงคาน ประกอบไปด้วยชุมชน ๙ คุ่ม ซึ่งตามแผนการวิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างกระจายจากทุกคุ่ม แต่เมื่อทำการปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่จริง พบปัญหาชาวบ้านส่วนใหญ่มีภาระกิจในการประกอบอาชีพประจำวัน เนื่องจากในช่วง ตุลาคม-ธันวาคม ที่ทำการวิจัย อยู่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว จึงไม่สามารถนัดหมาย กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานได้ จึงสามารถเลือกได้จาก 5 คุ่ม โดยคุ่มที่ 2, 6, 7 (ดูจากแผนที่ในภาพที่ 2) เป็นคุ่มที่อยู่ติดริมแม่น้ำโขง และคุ่มที่ 1, 8 เป็นคุ่มที่อยู่ติดฝั่งถนน (ดูจากแผนที่ในภาพที่ 2) จึงสามารถเป็นตัวแทนของทั้ง 9 คุ่มได้ จึงเลือกจากกลุ่มที่มีการนัดหมายรวมตัวกันอยู่แล้วเป็นปกติเพื่อการทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จัดสรรเวลาจัดกิจกรรมเพิ่มเติม ประกอบด้วย คุ่มที่ 7 กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน วัดท่าคก คุ่ม 6 กลุ่มผู้สูงอายุ วัดป่าใต้ คุ่มที่ 2 เข้าไปทำกิจกรรมตามบ้านแบบเคาะประตูบ้าน วัดศรีคุณเมือง คุ่มที่ 8 กลุ่มผู้สูงอายุ และผู้ใหญ่วัยทำงาน วัดศรีพนมมาศ โดยไปรอพบเนื่องในวันทำบุญ คุ่มที่ 1 กลุ่มเด็กและเยาวชน วัดโพธิ์ชัย นักเรียนโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์”

2. ช่วงเวลาที่ปฏิบัติการวิจัยเป็นเหตุการณ์ท่องเที่ยว ทำให้เป็นโอกาสที่ดีที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทั้งสาม

ข. การแสดงความคิดเห็นในประเด็นความงาม และความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

1. การเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นจากผู้ร่วมกิจกรรม พบว่าแต่ละคนมีความเห็นหลากหลายประเด็น ในทุกกลุ่มอายุ ซึ่งสามารถนำมาจัดกลุ่มของความเห็นได้ในสามมิติ กล่าวคือ มิติด้านกายภาพ มิติด้านวิถีชีวิต และมิติด้านเศรษฐกิจ

2. พบว่าในภาพรวม ทุกกลุ่มอายุมองเห็นความงาม คุณค่าที่มีในชุมชน มากกว่าความรู้สึกที่มีต่อด้านที่กระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมองโลกในด้านบวกของทั้งสามช่วงอายุคน

3. ในกลุ่มเด็กและเยาวชน เห็นคุณค่า ความงามของการท่องเที่ยวธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของเมืองเชียงคาน เห็นว่าการท่องเที่ยวด้วยการเดินและจักรยานจะสาธาณชนช่วยรักษาคุณค่าทั้งมิติกายภาพ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไว้ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญกับปัญหาการทิ้งขยะ การสร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากนักท่องเที่ยว ว่าควรเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อดำเนินการแก้ไข

4. ในกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน พบว่าให้คุณค่าและความสำคัญกับการอนุรักษ์และคงความงามทางกายภาพ ประเพณีวัฒนธรรม ความมีน้ำใจ อธิยาศัยดี โอบอ้อมอารี ของเมืองเชียงคานสูงมาก เนื่องจากกลุ่มนี้อยู่ในช่วงเวลาที่ได้มีโอกาสเติบโต สัมผัส และซาบซึ้งกับช่วงความงามดังกล่าวในวัยเด็กและเห็นความเปลี่ยนแปลงผ่านที่รวดเร็ว และรุนแรงในช่วงประมาณ ๑๐ ปีที่ผ่านมา และแน่นอนที่สุดที่คนกลุ่มนี้เห็นว่าทุนทางสังคม วิถีชีวิตที่งดงามกำลังเสื่อมสลายเนื่องมาจากผลประโยชน์ทำให้ความสามัคคีลดลงและรากเหง้าสั่นคลอน

5. ในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่าในกลุ่มนี้มีการศึกษาค้นคว้าน้อย การสะท้อนความรู้สึก และความคิดเห็นจึงทำได้จำกัด ตามไปด้วย อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้ให้ความสำคัญต่อมิติเศรษฐกิจว่าชุมชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคานมากขึ้น ในขณะเดียวกันยังคงให้คุณค่าต่อประเพณีวัฒนธรรม ความมีน้ำใจ อธิยาศัยดี โอบอ้อมอารี การอนุรักษ์และการ

ปรับสมดุลใหม่ของเมืองเพื่อการดำรงอยู่ และการท่องเที่ยวธรรมชาติและวิถีชีวิตที่สงบ เรียบง่าย ไปพร้อมกัน ในทางกลับกันข้อดีดังกล่าวข้างต้นก็ส่งผลให้เกิดมลภาวะจากการทิ้งขยะ ความวุ่นวาย การดื่มสุรา การส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวมในเวลาเดียวกัน

การวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมกับศิลปะร่วมกับชุมชนโดยละเอียด

กระบวนการที่ 1

กระบวนการแรกที่เปิดประตูการเข้าใจและการเข้าถึงผลงานศิลปะอย่างง่ายสำหรับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านที่ไม่ มีประสบการณ์การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมาก่อนได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานจากส่วนประกอบของฝ่ามือด้วยวิธีการประทับฝ่ามือลงบนหมึกและปั๊มลงบนกระดาษสิ่งนี้เองทำให้ชาวบ้านเกิด ความเปลี่ยนแปลงและการเข้าใจผลงานศิลปะใหม่ว่าการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้นทำได้โดยง่ายไม่จำเป็นที่จะต้องวาดภาพให้เหมือนซึ่งกิจกรรมนี้เองสามารถละลายกำแพง และความเชื่อเบื้องต้นของชาวบ้านให้เปิดใจและซาบซึ้งถึงผลงานศิลปะผ่านทางทัศนธาตุของเส้นที่เห็นเกิดที่เห็นจากลายมือของตนเองชาวบ้านเกิดความสุขสนานแม้จะเป็นผู้สูงอายุหรือผู้ใหญ่วัยทำงานทำให้กระบวนการ โดยใช้ศิลปะอย่างง่ายนี้เป็นกุญแจสำคัญ เพื่อเปิดเข้าไปสู่ความรู้สึกภายในของชาวบ้านนั่นเอง

กระบวนการที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้ใช้กระบวนการปั๊มฝ่ามือแล้วผู้เข้าร่วมทุกคนจะถูกขอให้เขียนความประทับใจที่อยู่ภายในความทรงจำกับบริบทชุมชนและสังคมในพื้นที่อำเภอเชียงคานว่าแต่ละคนมีความประทับใจต่อสิ่งใดที่เป็นคุณค่าอันงดงามและความเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั้งสิ่งที่ดีที่ชอบและไม่ชอบจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชนเช่นความเปลี่ยนแปลง

ของคนในชุมชนเมื่อเกิดบริบทการท่องเที่ยวหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากคนนอกนำเข้ามา อย่างเช่นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาและสร้าง ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ย้อนกลับไปคิดถึงหรือค้นหาสิ่งที่เป็นความทรงจำภายในของตนเองจากประสบการณ์ในชีวิตทั้งทางโลก กระทั่งและชีวิตดล้นกรองและเขียนข้อความนี้ลงบนกระดาษ เพื่อเป็นการหรือความทรงจำเดิม ที่จะนำไปสู่ กิจกรรมในขั้นต่อไป

กระบวนการที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อชาวบ้านได้หรือคนความทรงจำเดิมและเริ่มมีข้อมูลเพื่อใช้ในการเขียนภาพในกระบวนการถัดมาจึงให้ชาวบ้านได้เริ่มสร้างภาพที่อยู่ในมโนทัศน์จากกิจกรรมก่อนหน้านี้ ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาด ต่อสิ่งที่ตนเองมีความรู้สึกผูกพันรักและห่วงแหนยกตัวอย่างเช่น ชาวบ้านบางคนได้วาดภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพของตนเองที่มีความผูกพันกับลำน้ำโขงการทำประมงการปลูกผักผลไม้หรือเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างเช่นการทำบุญตักบาตรการไปวัด ล้อมแม่ธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรอันสำคัญยิ่งในพื้นที่ของตนเองซึ่งในกระบวนการนี้ ชาวบ้านได้เริ่มมีความสนุกสนานในการถ่ายทอดเรื่องราวจากความทรงจำออกมาเป็นภาพได้ โดยง่ายและมีได้คำนึงถึงหลักการวาดภาพ อย่างแบบวิชาการที่ต้องวาดให้เหมือนแต่เป็นการวาดภาพที่มีความจริงใจเขียนสิ่งที่สำคัญและข้อความที่ตนเองต้องการสื่อสารเป็นภาพแบบ อารมณ์ ทำให้เห็นถึงความหมายของสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้เป็นอย่างดีความเชื่อตรงต่อสิ่งที่ตนเองวาด

กระบวนการที่ 4

กระบวนการถัดมาเมื่อทุกคนได้ วาดภาพเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็ให้แต่ละคนนำเสนอผลงานตนเองเพื่อได้เปิดโอกาสให้อธิบายถึงแนวคิดในการทำงานเพิ่มขึ้นในกระบวนการนี้กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานได้ถ่ายทอดแนวคิดและความประทับใจความผูกพัน ต่อวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างลึกซึ้งมากเกินกว่าภาษาภาพที่เขียนเนื่องจากข้อจำกัดในเทคนิคและฝีมือบางคนร้องไห้เพราะกิจกรรมนี้ได้เปิดความรู้สึก ที่อยู่ในภายในและไม่เคยได้บอกหรือเล่าให้ใครๆฟังมาก่อนเนื่องจากกิจกรรมและการดำเนินชีวิตที่ไม่ได้พบปะหรือพูดคุยในเรื่องราวเหล่านี้ของชุมชนตนเอง

กระบวนการที่ 5

กระบวนการสุดท้ายที่นำผลงานทุกชิ้นรวมถึงผลงานของศิลปินมาจัดแสดงในพื้นที่สาธารณะของชุมชน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปทั้งในพื้นที่ชุมชนเองและนักท่องเที่ยวที่เข้าไปภายใน

ชุมชนได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับผลงานโดยจัดพื้นที่สำหรับแสดงความคิดเห็น ด้วยรูปแบบของการเขียนข้อความหรือการวาดภาพก็ได้ เป็นพื้นที่เปิดทางความคิดที่สามารถนำความคิดของคนทั่วไปที่มองเห็นชุมชนเขียนข้อความและอธิบายความรู้สึกภายในและจัดแสดงให้แก่บุคคลทั่วไปได้อ่าน ข้อความดังกล่าว เป็นพื้นที่สะท้อนความคิดของคนทั้งในชุมชนและนอกชุมชนสร้างความมีส่วนร่วมต่อมรดกทางวัฒนธรรมความรู้สึกหวงแหนและความเป็นเจ้าของของคนในชุมชน ทั้งยังสร้างมุมมองและแนวคิดใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นคนภายนอกได้ตระหนักถึงสิ่งคุกคามที่อาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่ชุมชนที่มีแรงดึงดูดจากความเปลี่ยนแปลงของพัฒนาจากการท่องเที่ยว

ค. ผลงานของศิลปิน

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

จากการที่มีโอกาสเข้าไปในเมืองเชียงคานเมื่อ 5 ปีก่อน ข้าพเจ้ามีความรู้สึกประทับใจจากสิ่งแรกที่ได้พบก็คือ ภูมิอากาศที่เย็นสบาย ผู้คนมีอัธยาศัยที่ดี เป็นมิตร เมืองมีความงดงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “บ้านไม้เก่า” บ้านแต่ละหลังที่ผ่านสายตาข้าพเจ้าไป ชี้นำให้ข้าพเจ้านึกถึงเรื่องราว และความเป็นมาที่ดูยาวนาน ผ่านกาลเวลาและฤดูกาลแวดล้อม ข้าพเจ้าคิดว่า บ้านแต่ละหลัง มีความเป็นเอกลักษณ์สูง และรู้สึกเหมือน “บ้าน” ก็คือ “คน” มีชีวิตในแบบของตัวเอง มีการต่อเติมเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับชีวิตของคนในบ้าน มีความรู้สึกว่าบ้านหลังนี้มีการกินอยู่อย่างไร มีวัฒนธรรมการต้อนรับแขกอย่างไร พื้นที่ไหนสำหรับแขก และพื้นที่สำหรับความเป็นส่วนตัวของเจ้าบ้าน รู้ว่าบ้านหลังนั้นประกอบอาชีพอะไร มีแห มีเบ็ด หรือมีอุปกรณ์ประกอบอาชีพอื่นๆ แขนงได้ถนัดหรือหน้าบ้าน เมื่อมองวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้าน ก็เข้าใจถึงภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมที่นำธรรมชาติมาเกื้อหนุนชีวิต เหมือนบทสนทนาที่ข้าพเจ้า ได้ตอบกับบ้านหลังนั้น ซึ่งเหมือนกับคนแก่ที่มีอายุอยู่มานาน ข้าพเจ้าได้เห็นร่องรอยที่เป็นความงดงามที่เกิดจากการรังสรรค์ของธรรมชาติกาล ที่ทั้งเรื่องราวประทับไว้อยู่บนเสาทุกต้น แผ่นกระดานทุกแผ่น ประตูหน้าต่างที่ข้าพเจ้ามองเห็น ความเปลี่ยนแปลงนี้ มีคุณค่าและความหมายทางประวัติศาสตร์ ที่จะบอกว่า ที่นี่มีเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน

ในขณะเดียวกันข้าพเจ้าก็สังเกตเห็นและสัมผัสถึงความเปลี่ยนแปลงในอีกแง่มุมหนึ่งของเมือง เมื่อมีคนภายนอก นักท่องเที่ยว เข้ามาในเมืองเชียงคาน บ้านหลายหลังถูกรื้อถอนปรับเปลี่ยน ให้สอดคล้องกับความสะดวกสบายที่เหมาะสมกับคนภายนอก

ถ้าเปรียบเทียบบ้าน เป็นคนแก่ที่อยู่มานาน ข้าพเจ้ารู้สึกว่ เรากำลังขับไล่คนที่อยู่มาแต่ดั้งเดิม ออกไปจากบ้าน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากธรรมชาติ ก่อให้เกิดความงดงามแบบธรรมชาติ หากแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ที่เป็นนักลงทุนจากภายนอก ได้ทำลายจิตวิญญาณดั้งเดิม ที่ฝังตัวอยู่ในทุกอณูเล็ก ๆ ของบ้านไม่ว่าบ้านนั้น

ภาพเปรียบเทียบจากเมื่อ 5 ปีที่แล้วที่ข้าพเจ้ามาเยือนและสร้างสรรค์ผลงานสีน้ำชุด “บ้านไม่เก่าเล่าเรื่อง” กับปัจจุบันที่ข้าพเจ้าได้กลับไปอีกครั้ง มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก กับบ้านไม้เก่า ๆ ที่ข้าพเจ้าเคยเห็น ถูกเปลี่ยนและปรับปรุงด้วยวัสดุสังเคราะห์ หรือวัสดุเทียมสมัยใหม่ ตามพลวัติการขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านจากชีวิตเชิงคานวณชรา ที่เนิบช้า กลับไปสู่ความเป็นวัยรุ่นที่เร่งเร็ว และสมัยใหม่ตามกระแสบริโภคนิยม

ข้าพเจ้าเลือกบ้าน ที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น จากทัศนธาตุที่ประกอบขึ้นเป็นองค์ประกอบของบ้าน บ้านที่มีความเป็นชีวิต ความเก่าแก่ และสภาพดั้งเดิมที่ปรากฏอย่างเด่นชัด มันบอกไม่ได้ว่าจะต้องเป็นแบบใดอย่างชัดเจน แต่บ้านแต่ละหลังจะตอบได้ และสื่อสารกับเรา

วิธีการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าเห็นบ้านเก่า ๆ แต่ละหลังที่อยู่ท่ามกลางบ้านหลังใหม่ ข้าพเจ้าจะมุ่งเน้นไปยังบ้านหลังเก่าซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่โดดเด่น และตัดส่วนที่ถูกต่อเติมเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญออกไป ในผลงานจะเห็นได้ว่าถูกเว้นว่างเป็นพื้นที่ขาว เพื่อเน้นส่วนที่งดงาม ที่ถูกบดบังอยู่กับวัตถุรายรอบ หรือบางครั้งข้าพเจ้าก็เลือกที่จะทิ้งขอบรอบนอกเอาไว้ เพื่อให้เห็นถึงเค้าโครงร่องรอยของสิ่งที่มีอยู่ในนั้นด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้าเลือกใช้เทคนิคปากกาดำบนกระดาษ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สร้างสรรค์อย่างเรียบง่าย ทำได้อย่างรวดเร็วสามารถตอบโต้กับความรู้สึกได้อย่างเฉียบพลัน ผลงานจะดูเป็นเนื้อเดียว และเป็นส่วนหนึ่งกับงานของชาวบ้าน ด้วยเทคนิคที่เหมือนกัน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดลักษณะพื้นผิวของบ้านที่ทำจากไม้ได้เป็นอย่างดี ให้เส้นที่วาดได้อย่างละเอียด สร้างระยะตื้นลึกในภาพได้ดี สะท้อนความรู้สึกของประสบการณ์ กาลเวลา รวบรวมการก่อกำเนิดของลมฟ้าอากาศ ผ่านระยะเวลาและอายุอันยาวนานของบ้านหลังนั้น ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกและสัมผัสถึงจิตวิญญาณพื้นถิ่นภายในชุมชน ผ่านอาคารบ้านเรือนนั้น ๆ

การที่ข้าพเจ้าออกแบบกระบวนการศิลปะร่วมกับชุมชนชุดนี้ เพื่อที่จะต้องการรายละเอียดและเข้าใจความรู้สึกและจิตวิญญาณของชาวบ้าน เพื่อซาบซึ้งกับประสบการณ์ชีวิตของคนที่อยู่

“ติดที่” มากกว่าการสังเกตการณ์เพียงระยะสั้นของตัวข้าพเจ้าเอง และต้องการเปิดพรมแดนแห่งจินตนาการของคนในชุมชน เพื่อใช้เป็นกลไก ที่ย้อนกลับเข้าไปสู่ความคิดของคนในชุมชนเอง ที่กระตุ้นการตระหนักคิดถึงความมั่งคั่งและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต กระบวนการทำงานนี้ ก็เปรียบเสมือนกับการเล่นดนตรี ที่ต้องการการผสมเสียงของความคิดของคน ที่มาจากกลุ่มคนหลายช่วงอายุ จากคนภายนอก จากนักท่องเที่ยว และจากตัวข้าพเจ้าเอง ที่มีอารมณ์ร่วมกัน ที่ซาบซึ้งและประทับใจกับความมั่งคั่งที่มีต่อเมืองเชียงคานเช่นกัน เมื่อนำส่วนผสมเหล่านี้เข้ามาอยู่ด้วยกัน จะเกิดจังหวะของความมั่งคั่งที่สอดคล้องและลงตัว และกินใจแก่ผู้คนทั่วไป

สิ่งที่ข้าพเจ้าสัมผัสได้จากการทำกิจกรรม คือภาพสะท้อนที่งดงามจากคนในชุมชน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ข้าพเจ้ามีโอกาสถามยายคนหนึ่งว่า “คุณยายวาดภาพอะไร” ยายบอกว่า “เป็นภาพบ้านเก่า” ข้าพเจ้าถามต่อว่า “บ้านเก่าที่ไหนคะ” ยายบอกว่า “บ้านหลังนี้ เป็นบ้านที่ยายเคยอยู่สมัยเด็ก แต่ว่างไปแล้ว” พูดจบยายก็ร้องไห้ ข้าพเจ้าก็ยังไม่มั่นใจว่าคุณยายร้องไห้เพราะคิดถึงบ้านหรือคุณยายประหม่าในการเล่าเรื่องส่วนตัว แต่ภาพรวมของผู้สูงอายุมีความสุขที่เห็นการเปลี่ยนแปลงในชุมชน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้เมืองคึกคักมากยิ่งขึ้น มีรายได้หมุนเวียนในชุมชนที่ทำให้เศรษฐกิจดี โดยสะท้อนภาพด้านผลกระทบน้อย คงเพราะเป็นช่วงอายุที่อยู่กับบ้านเฝ้ามองวันเวลาและผู้คน โดยที่ไม่ต้องแข่งขันเรื่องการทำงาน หรือธุรกิจเหมือนผู้ใหญ่ทำงาน ซึ่งช่วงอายุของการเป็นวัยที่ต้องรับภาระการหารายได้ ก็สะท้อนภาพที่น่าประทับใจของเมืองและสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ก็มีผลกระทบกระเทือนกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกันจากธุรกิจ ความสนิทชิดเชื้อและน้ำใจในอดีตลดลงเนื่องจากการแข่งขันด้านธุรกิจค้าขาย และการประกอบกิจการโฮมสเตย์ มีคนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่า คำทักทายสมัยก่อนที่เคยคุยกันคือคำว่า “กินข้าวแล้วก้อ” แต่ปัจจุบันนี้เปลี่ยนเป็น “บ้านเต็มแล้วก้อ” (บ้านที่เป็นโฮมสเตย์มีคนพักเต็มรียัง) ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนใจในความเปลี่ยนแปลงมุมหนึ่งจากระบบธุรกิจที่เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิต จนรูปแบบของวิถีชีวิตเปลี่ยนไป

สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ก็มีเสียงสะท้อนความงดงามในวิถีชีวิตและมุมมองที่น่ารัก ที่เด็กๆ มองชุมชนตนเอง พวกเขาดีใจที่ได้เกิดและเติบโตที่นี่ ประทับใจที่บ้านตนเองมีธรรมชาติที่สวยงาม และความเรียบง่าย พวกเขาต่างยินดีที่มีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน แต่บางอย่างก็ส่งผลกระทบต่อความคิดของเด็ก ๆ ในเรื่องของการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้เมืองไม่สะอาด การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เด็กไม่ชอบ และเห็นได้เจนตากว่าเมื่อตอนที่เมืองยังเรียบง่าย

ข้าพเจ้าได้ตระหนักคิดกับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาจากหลายแหล่งข้อมูล และได้เรียนรู้ว่า เชียงคานากำลังปรับตัวเพื่อเข้าไปสู่สมดุลใหม่เพื่อการอยู่รอด ซึ่งจะเป็นคำถามต่อไปว่า แล้วความสมดุลนั้นจะเกิดขึ้นอย่างไร กับเมืองที่กำลังเติบโตไปหลายหลายทิศทาง ไม่เพียงแต่การเข้ามาอยู่ของประชากรแฝงในเชียงคานเท่านั้น หากแม้แต่ชาวเชียงคานเอง ไม่เว้นแม้แต่นักท่องเที่ยว ที่มีความผันต่อเมืองเชียงคานแบบอดีต หลายภาคส่วนต้องเริ่มสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นมา ให้แข็งแรง และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เดินทางผ่านไปมาต่อไป

จากกระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ที่นำไปสู่การก่อเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ สามารถแสดงเป็นกระบวนการได้ดังต่อไปนี้

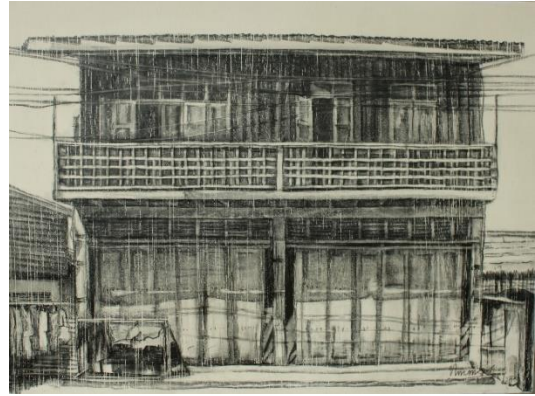
ภาพที่ 98 แผนภูมิกระบวนการก่อเกิดแรงบันดาลใจ และหล่อหลอมความคิด เพื่อใช้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยศิลปะชุดนี้

ตัวอย่างผลงานศิลปิน ศิริก้อย ชูตาทวิสวัสดิ์

ภาพที่ 99 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ตัวอย่างผลงานศิลปิน ทิพนนท์ แยมมณีชัย

ภาพที่ 100 ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรยของบนพื้นดินสอพอง

บทที่ 5 ข้อเสนอแนะ

จากการจัดกิจกรรมศิลปะสะท้อนความคิดต่อชุมชน โดยมี ศิลปิน ชาวบ้านในพื้นที่ และ นักท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน สามารถสรุปออกมาเป็นประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดกระบวนการ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะสะท้อนชีวิตทัศน์ของชาวบ้านในชุมชน
2. ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้แรงบันดาลใจมาจากวัฒนธรรมชุมชน
3. การจัดแสดงผลงานต่อชุมชน และนักท่องเที่ยวในเชียงคาน

1. การจัดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสะท้อนชีวิตทัศน์ของชาวบ้านในชุมชน

การจัดกิจกรรมโดยใช้กลุ่มคน 3 ช่วงอายุ ประกอบด้วย

- 1.1 กลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 10 – 29 ปี จำนวน 70 คน
- 1.2 กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน อายุระหว่าง 30 – 59 ปี จำนวน 32 คน
- 1.3 กลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน

ซึ่งพบว่า ทุกกลุ่มช่วงอายุมีความห่วงแหน ผูกพัน และรักในวัฒนธรรมตนเอง สามารถเห็นถึงคุณค่าในวิถีชีวิตของตนเอง ในขณะเดียวกันก็เผชิญปัญหาความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก ทั้งนักลงทุน ผู้ย้ายเข้ามาทำธุรกิจ (ประชากรแฝง) และระบบทุนนิยมที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ และ ค่านิยมของชุมชนที่เปลี่ยนไป สะท้อนออกมาจากผลงานศิลปะ และการเขียนข้อความ

ในตอนแรกการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานของชุมชนเต็มไปด้วยความยากลำบาก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และค้าขาย จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงาน แต่เมื่อคนในชุมชนเข้าใจกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างความตระหนักคิดแก่ชุมชน จึงเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และยังเข้ามาทำกิจกรรมต่อเนื่อง เมื่อจัดแสดงผลงาน ณ ลานสาธารณะหน้าวัดท่าคก

ปัญหาและอุปสรรค

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่เข้าใจโจทย์และคำอธิบายรายละเอียด รวมถึงจำนวนผลงานที่ต้องทำ
2. ผู้เข้าร่วมไม่สามารถอยู่ได้จนจบกิจกรรม
3. ไม่สามารถดูแลผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเข้าถึง

4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมาไม่พร้อมกัน ทำให้เข้าใจภาพรวมของกิจกรรมไม่เท่ากับผู้เข้าร่วมท่านอื่น ๆ
5. ยังสร้างความคุ้นเคยและละลายพฤติกรรมด้วยเวลาที่สั้น ทำให้ผู้เข้าร่วมไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเท่าที่ควร
6. ควรบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลที่ละเอียดมากกว่านี้ เพื่อจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดีขึ้น เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมหลายคนมีระยะเวลาที่อยู่ในอำเภอเชียงคานด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างกัน (นักดนตรี ค้าขาย แต่งงาน)
7. ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม เชียงคานสเกตเชอร์ ทำให้ผลงานส่วนใหญ่เป็นคนแบบ outside in การกรอกข้อมูลและการลงทะเบียนไม่ครบ และไม่ละเอียดมากพอ
8. การประสานงานและประชาสัมพันธ์ ไม่ครบถ้วนและกระจายกลุ่มเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นช่วง high season ทำให้คนไม่สามารถเข้าร่วมได้เท่าที่ควร จากการประกอบอาชีพ
9. ไม่รู้จักผู้เป็นจุดเชื่อมต่อ (Focal point) ของแต่ละคุ้มบ้าน ทำให้เกิดการติดต่อกับชุมชนอย่างไม่ชัดเจน

2. ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้แรงบันดาลใจมาจากวัฒนธรรมชุมชน

ข้าพเจ้าเลือกบ้าน ที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น จากทัศนธาตุที่ประกอบขึ้นเป็นองค์ประกอบของบ้าน บ้านที่มีความเป็นชีวิต ความเก่าแก่ และสภาพดั้งเดิมที่ปรากฏอย่างเด่นชัดเห็นได้อย่างชัดเจนจากสภาพข้าวของเครื่องใช้และความผูกพันของอาคาร เห็นถึงความ “เก่า” และ “แก่” ของบ้านแต่ละหลังที่ได้เข้าไปสำรวจ โครงสร้างและวิธีการสร้างบ้านที่มีเทคนิควิธีการและวัสดุที่ไม่เหมือนกัน ก็เป็นข้อสังเกตถึงความแตกต่างของรูปแบบอาคารและสิ่งปลูกสร้างภายในบ้าน

วิธีการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าเห็นบ้านเก่า ๆ แต่ละหลังที่อยู่ท่ามกลางบ้านหลังใหม่ ข้าพเจ้าจะมุ่งเน้นไปยังบ้านหลังเก่าซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่โดดเด่น และตัดส่วนที่ถูกต่อเติมเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญออกไป ในผลงานจะเห็นได้ว่าถูกเว้นว่างเป็นพื้นที่ขาว เพื่อเน้นส่วนที่งดงาม ที่ถูกบดบังอยู่กับวัตถุรายรอบ หรือบางครั้งข้าพเจ้าก็เลือกที่จะทิ้งขอบรอบนอกเอาไว้ เพื่อให้เห็นถึงเค้าโครงร่องรอยของสิ่งที่มีอยู่ในนั้นด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้าเลือกใช้เทคนิคปากกาดำบนกระดาษ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สร้างสรรค์อย่างเรียบง่าย ทำได้อย่างรวดเร็วสามารถตอบโต้กับความรู้สึกได้อย่างเฉียบพลัน ผลงานจะดูเป็นเนื้อเดียว และเป็นส่วนหนึ่งกับงานของชาวบ้าน ด้วยเทคนิคที่เหมือนกัน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดลักษณะพื้นผิวของบ้านที่ทำจากไม้ได้เป็นอย่างดี ให้เส้นที่วาดได้อย่างละเอียด สร้างระยะตื้นลึกในภาพได้ดี สะท้อนความรู้สึกของประสบการณ์ กาลเวลา รวบรวมการก่อกำเนิดของลมฟ้าอากาศ ผ่านระยะเวลาและอายุขัยอันยาวนานของบ้านหลังนั้น ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกและสัมผัสถึงจิตวิญญาณพื้นถิ่นภายในชุมชน ผ่านอาคารบ้านเรือนนั้น ๆ

การที่ข้าพเจ้าออกแบบกระบวนการศิลปะร่วมกับชุมชนชุดนี้ เพื่อที่จะต้องการรายละเอียดและเข้าใจความรู้สึกและจิตวิญญาณของชาวบ้าน เพื่อซาบซึ้งกับประสบการณ์ชีวิตของคนที่อยู่ “ติดที่” มากกว่าการสังเกตการณ์เพียงระยะสั้นของตัวข้าพเจ้าเอง และต้องการเปิดพรมแดนแห่งจินตนาการของคนในชุมชน เพื่อใช้เป็นกลไก ที่ย้อนกลับเข้าไปสู่ความคิดของคนในชุมชนเอง ที่กระตุ้นการตระหนักคิดถึงความมั่งคั่งและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต กระบวนการทำงานนี้ ก็เปรียบเสมือนกับการเล่นดนตรี ที่ต้องการการผสมเสียงของความคิดของคน ที่มาจากกลุ่มคนหลายช่วงอายุ จากคนภายนอก จากนักท่องเที่ยว และจากตัวข้าพเจ้าเอง ที่มีอารมณ์ร่วมกัน ที่ซาบซึ้งและประทับใจกับความมั่งคั่งที่มีต่อเมืองเชียงคานเช่นกัน เมื่อนำส่วนผสมเหล่านี้เข้ามาอยู่ด้วยกัน จะเกิดจังหวะของความมั่งคั่งที่สอดคล้องและลงตัว และกินใจแก่ผู้คนทั่วไป

3. การจัดแสดงผลงานต่อชุมชน และนักท่องเที่ยวในเชียงคาน

คณะผู้วิจัยได้จัดนิทรรศการศิลปะบริเวณหน้าวัดท่าคก โดยได้นำผลงานศิลปะของกลุ่มผู้สูงอายุ, กลุ่มวัยทำงาน และผลงานของคณะผู้วิจัย ทั้งในรูปแบบผลงาน Inkjet และโปสเตอร์ เพื่อหาทุนสนับสนุนแก่เด็กและเยาวชนโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสังหะโรหิ” โดยได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเชียงคาน

ในพื้นที่ ที่จัดจัดงาน คณะผู้วิจัยได้จัดสรรพื้นที่สำหรับสร้างกิจกรรมความมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการวางผืนผ้าใบขนาดใหญ่นานา 1.20 m. x 30 m. ปูบนพื้นทางเท้า จุดประสงค์แรกของการสร้างกิจกรรมนี้ เพื่อต้องการให้คนในชุมชน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนตนเอง แล้วนำภาพสะท้อนนี้ เสนอต่อนักท่องเที่ยวและคนภายในชุมชนเอง

แต่เมื่อสร้างกิจกรรมนี้ขึ้น กลับเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน ผู้ชมหรือนักท่องเที่ยวเปลี่ยนบทบาทจากผู้ชมเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานด้วย เป็นการสร้างกระบวนการย้อนความคิดภายใน และสะท้อนสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจเกี่ยวกับเมืองเชียงคาน ออกมาในรูปแบบของภาพและข้อความที่ปรากฏบนผ้าใบ เช่น ภาพผีตาโขน, ภาพบ้านไม้เก่า, ภาพแก่งคุดคู้, ลำน้ำโขง, พญานาค, ภาพธรรมชาติในพื้นที่

ส่วนตัวอย่างข้อความประกอบด้วย บ้านเชียงคาน, คนเชียงคาน, รักนะเชียงคาน, เชียงคานน่าอยู่, ผู้คนน่ารัก, ฉันรักคนเชียงคาน, ที่นี่อากาศดีจัง ชอบเชียงคาน, ดีที่มีกิจกรรมดีๆ ที่เมืองเชียงคานคะ

การจัดกิจกรรมศิลปะ มีผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งคนภายในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในช่วงเทศกาลศิลปะวัฒนธรรมเมืองเชียงคานด้วย

ประเด็นสำคัญของการจัดผลงานในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับผลงานศิลปะที่จัดแสดงน้อย สนใจงานที่เปิดโอกาสให้วาดและเขียนบนผืนผ้าใบบนพื้นทางเท้ามากกว่า ที่สนใจผลงานมักให้เวลาค่อนข้างน้อย บางส่วนใช้เป็นฉากถ่ายรูป บางส่วนสนใจโปสเตอร์และร่วมบริจาค
2. คนไม่ค่อยอ่านต้องให้เสียงประชาสัมพันธ์
3. นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจของงานแสดงนิทรรศการ
4. สถานที่จัดแสดงเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ไม่สามารถควบคุมบรรยากาศ ทิศทาง และส่งเสริมให้ผู้ชมมีสมาธิในการชมและซาบซึ้งกับผลงานได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำข้อเขียนของคนเชียงคานที่เป็นประเด็นวิกฤตไปใส่ในโปสเตอร์
 2. ควรมีเจ้าหน้าที่เชิญชวนและอธิบายพร้อมพานำชม
 3. ควรตั้งคำถามให้แสดงความรู้สึกและทัศนคติทั้งสองด้าน ทั้งในด้านบวกและลบ
- สถานที่จัดเป็นพื้นที่เปิด ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ประกอบด้วย

ข้อดีของกิจกรรม

1. เป็นการสร้างบรรยากาศคึกคัก ส่งเสริมการค้าขายให้ดีขึ้น
2. สื่อสารเบื้องต้นให้เห็นว่ามีความตระหนัก เห็นคุณค่าและความงดงามของเชียงคาน

3. ร่วมกับงานวัฒนธรรมทำให้ได้ภาพพจน์ที่ดีให้กับคณะทำงานและชุมชน
4. หน่วยราชการ ชุมชน กลุ่มเชียงคาน Sketcher ให้ความร่วมมือ สนับสนุน สนใจกลไก และกระบวนการทางศิลปะ เพื่อเป็นพลังนุ่มนวล (Soft power) ในการสร้างความตระหนัก เพื่อปกป้องคุณค่าและความงามของเชียงคาน
5. ได้สัมพันธภาพและเครือข่ายพันธมิตร ในการทำงานศิลปะเพื่อชุมชนทางเทศบาลและวัฒนธรรมจังหวัดเลย ได้มีแผนการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมสัญจร ตรงกับการแสดงงานของโครงการในช่วงเดียวกันทำให้เป็นการเสริมบรรยากาศ
6. ได้ผลงานศิลปะและการแสดงนิทรรศการภายในชุมชนที่สะท้อนความคิด ความรู้สึก จากชุมชนและกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม
7. ได้เงินบริจาคเพื่อการศึกษาให้กับเด็กเชียงคานเป็นการสร้างความเคลื่อนไหวด้านศิลปะ ที่เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน
8. กิจกรรมสร้างสรรค์บนผืนผ้าใบ เปิดโอกาสให้คนพูดไม่เก่งได้แสดงออกผ่านงานศิลปะ ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก
9. ช่วยสร้างสีสันและบรรยากาศที่ สร้างความตระหนัก ปลุกเร้า และเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ร่วมอนุรักษ์และปกป้องเชียงคาน

ข้อเสีย

1. ยากต่อการควบคุม ทั้งทางด้านเสียง และทิศทางการเดินเข้า-ออกของคน
2. ไม่สามารถควบคุมระเบียบวินัยในการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กเล็กได้ในบางครั้ง เช่น การหยิบของเองโดยไม่ขออนุญาต เป็นต้น
3. ลานจัดกิจกรรมเป็นไปตามอัธภาพ ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม และอุปกรณ์ไม่พร้อม ควรมีที่นั่งที่สบาย แดดไม่ร้อน
4. แต่เดิมกำหนดจัดกิจกรรมบนลานวัฒนธรรม แต่ไม่สามารถฉายโปรเจคเตอร์ได้ เมื่อย้ายมาจัดที่ห้องกิจกรรมในวัดไม่มีโต๊ะทำงาน ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการทำงานไม่สะดวก

สารบัญ (ภาคผนวก)

	หน้า
ภาคผนวก 1 บทความสำหรับการเผยแพร่	2
ภาคผนวก 2 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์	15
การจัดแสดงผลงานในชุมชน	21
ภาคผนวก 3 ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการ	
มา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ	23
ภาคผนวก 4 ภาพการจัดกิจกรรมจำนวน 3 ครั้ง และ รายชื่อและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	33
พร้อมผลงาน	
ภาคผนวก 5 การเก็บภาพบ้านเก่า	
เอกสารแนบ 1	

ภาคผนวก (เล่มที่ 2)

รายงานวิจัยชุดนี้มี 2 เล่ม

เล่มที่ 1 รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เล่มที่ 2 ภาคผนวก

ส่วนที่ 1. บทความสำหรับการเผยแพร่

ศิลปะแบบมีส่วนร่วม: กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อสืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย

ศิริก้อย ชูตาทวิสวัสดิ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

จากการคุกคามเข้ามาของนักลงทุนด้านการท่องเที่ยวที่ปราศจากความเข้าใจในรากทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ผลักให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบรวดเร็วของอาคารบ้านเรือน ธรรมชาติริมฝั่งแม่น้ำโขง และสภาพแวดล้อมในเมืองเชียงคาน เพื่อเป้าหมายด้านการท่องเที่ยว โดยมองข้ามคุณค่าทางจิตวิญญาณที่อยู่ภายในวิถีชีวิตที่เนิบช้าและเต็มเปี่ยมไปด้วยความงดงามที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้เกิด โครงการวิจัย “การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น: สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย” ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกและถ่ายทอด สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ที่เมืองเชียงคานเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ในรูปแบบของผลงาน ด้านศิลปะด้วยเทคนิควาดเส้น สะท้อนความงดงามในวิถีชีวิต อัตลักษณ์ของเมือง เชียงคาน และเพื่อให้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและถ่ายทอด ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของคนในชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจและกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักสำคัญ คือ

- 1) การเดินสำรวจพื้นที่เป้าหมายและเลือกบ้านที่สร้างมิติตามงาม
- 2) การเก็บถ่ายภาพ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยเดินเท้าเลียบถนนริมฝั่งโขง ซึ่งมีระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร สังเกตบ้านริมสองฝั่งทางเดิน โดยเริ่มตั้งแต่ถนนคุ้มวัดท่าคก (ซอย 19) จนถึงถนนคุ้มวัดศรีคุณเมือง (กลางซอย 4) แล้วสุดที่คุ้มวัดโพธิ์ชัย (ซอย 1)

การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research)

เริ่มจากการสำรวจบันทึกภาพ ทำการนัดหมายกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม เพื่อจัดกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 9 – 30 ปีจำนวน 62 คน (44%) กลุ่มวัยกลางคน อายุ 31 – 50 ปี จำนวน 63 คน (44.7%) และกลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 51 – 85 ปี จำนวน 12 คน (8.5%) และไม่ทราบอายุ 4 คน (2.8%) รวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 141 คน กิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ประกอบด้วย

กระบวนการวิจัย

ก่อนการเริ่มทำกิจกรรม

แนวความคิดในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ละกิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 (20 นาที): บั้มลายฝ่ามือด้วยเทคนิคหมึกพิมพ์เขื่อน้ำมันบนกระดาษ A4 เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ที่สืบสายเลือดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยกิจกรรมนี้ จะช่วยปรับอารมณ์ให้ผ่อนคลาย และกระตุ้นให้กล้าแสดงออกอย่างสนุกสนาน เนื่องจากไม่ต้องใช้ทักษะด้านศิลปะและความพยายามที่มากจนเกินไป เพื่อชักนำไปสู่กิจกรรมลำดับถัดไปได้อย่างเป็นอิสระและแสดงความรู้สึกส่วนลึกภายในใจ

กิจกรรมที่ 2 (90 นาที): ให้กลุ่มเป้าหมายเขียนคำหรือข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อท้องถิ่นลงบนกระดาษ โดยก่อนการเริ่มกิจกรรม เป้าหมายเพื่อฝึกกล้ามเนื้อสำหรับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้มือในการจับดินสอหรือวาดภาพมาเป็นเวลานาน ได้ทดลองอุ่นเครื่องก่อนเริ่มการทำงานจริง อีกทั้งทำให้กลุ่มเป้าหมายเริ่มทบทวนและกระตุ้นเรื่องราวภายในของตนเองที่มีประสบการณ์ผ่านมา ในรูปแบบของชุดกลุ่มคำ กิจกรรมนี้จะช่วยสร้างอารมณ์และเริ่มจุดประกายการนึกคิด ก่อนจะเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยการวาด

จากนั้นผู้วิจัยได้ให้คำถามนำความคิดแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเริ่มคำถามว่า ท่านคิดว่าพื้นที่ใดที่เป็นจุดเด่นในชุมชน จากความทรงจำส่วนบุคคล รวมทั้งสิ่งที่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มาจากการเติบโตของเมือง ทั้งในทางบวก และในทางลบ ที่มีผลกระทบทางด้านจิตใจและร่างกาย ตามความเห็นส่วนตน ซึ่งในส่วนนี้ ก็เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้วาดภาพไปพร้อม ๆ กัน

คำถามในกิจกรรมที่ 2

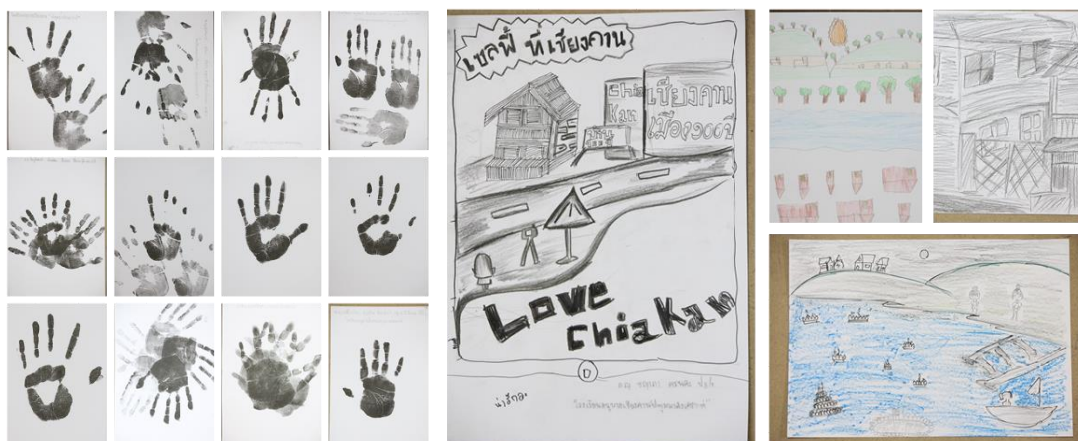
1. ให้เขียนความรู้สึกที่ดี ความงดงามทั้งกายภาพ และวิถีชีวิตที่มีต่อชุมชนตนเอง
2. ให้เขียนความรู้สึกส่วนตัวของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งจากภายนอก และภายในชุมชนที่สร้างความรบกวนจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

กิจกรรมที่ 3 (5 นาที): ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นำเสนอผลงานของตนเอง โดยอธิบายสิ่งที่ปรากฏในภาพว่า มีแนวความคิดอย่างไร ทำไมถึงเลือกเขียนภาพนี้ สีและเส้นมีความหมายอย่างไร พร้อมทั้งสามารถอธิบายเพิ่มเติมจากสิ่งที่ไม่ได้วาดเพื่อเชื่อมโยงประเด็นการนำเสนอให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลบางอย่างเป็นนามธรรม เช่น คิดถึง, เสียใจ, ภูมิใจ ฯลฯ

ผลการวิจัยและการประมวลผลงานวิจัย

จากการทำกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปผลตามช่วงอายุได้ดังต่อไปนี้

ผลงานสร้างสรรค์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลงานปั๊มฝ่ามือ การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลงานสร้างสรรค์ในกลุ่มผู้ห่วยวัยทำงาน

ผลงานปั๊มฝ่ามือ การเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลงานสร้างสรรค์ของกลุ่มผู้สูงอายุ

ผลงานปั๊มฝ่ามือ และการเขียนภาพบรรยายความรู้สึกของกลุ่มผู้สูงอายุ

ประเด็นความคิดเห็นในกลุ่มเด็กและเยาวชน จากกิจกรรมที่ 2

จากกิจกรรมการให้ผู้เข้าร่วมเขียนความรู้สึกที่มีต่อชุมชน โดยตั้งคำถามดังต่อไปนี้

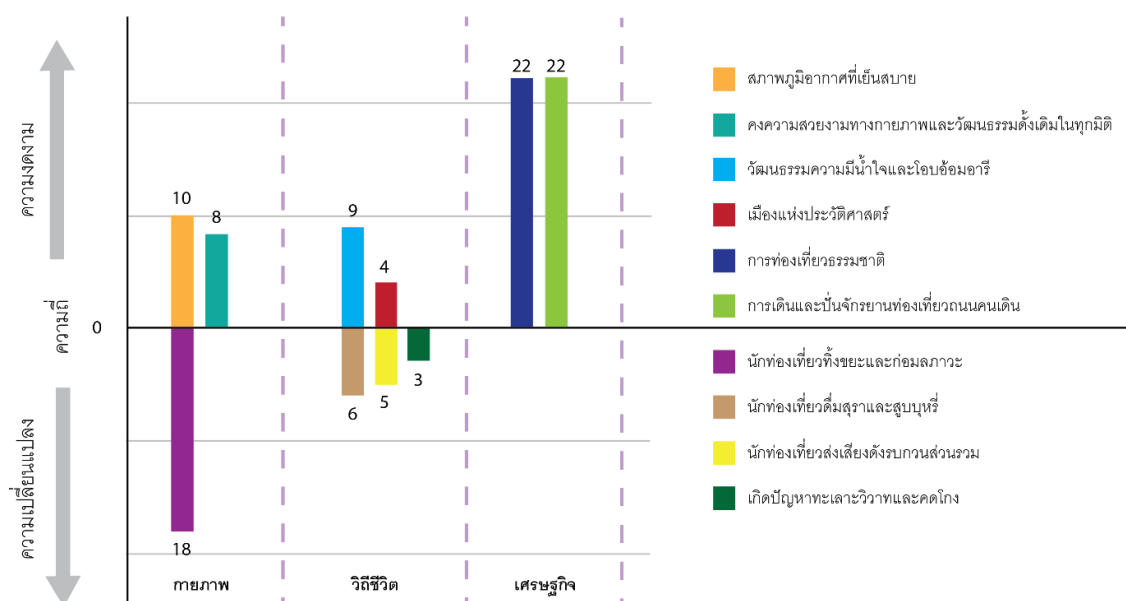
1. ให้เขียนความรู้สึกที่ดี ความงามทั้งกายภาพ และวิถีชีวิตที่มีต่อชุมชนตนเอง
2. ให้เขียนความรู้สึกส่วนตัวของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งจากภายนอก และภายในชุมชน ที่สร้างความรบกวนจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

กายภาพ	
ความงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- บ้านไม้เก่า - สภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย - สภาพธรรมชาติในพื้นที่	- การตัดต้นไม้ - มลพิษทางอากาศ

วิถีชีวิต	
ความงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- ประเพณีและวัฒนธรรม - ความโอบอ้อมอารี และความมีน้ำใจ - ทำบุญไหว้พระ - ชีวิตที่ผูกพันกับลำน้ำโขง - ความเชื่อในตำนานพื้นถิ่น - เมืองแห่งประวัติศาสตร์ - อาชีพที่ผูกพันกับลำน้ำโขง	- นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวม - นักท่องเที่ยวดื่มสุรา สูบบุหรี่ - การทะเลาะวิวาท - การคดโกงเอาเปรียบ

เศรษฐกิจ	
ความงาม	ความเปลี่ยนแปลง
- ถนนคนเดิน - การปั่นจักรยาน - การท่องเที่ยวธรรมชาติ แก่งคุดคู้, ภูทอก, ภูควายเงิน, ลำน้ำโขง - นักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคาน	

การแจกแจงความถี่ของความเห็นด้านความงามและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชน

แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มเด็กและเยาวชน

กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน

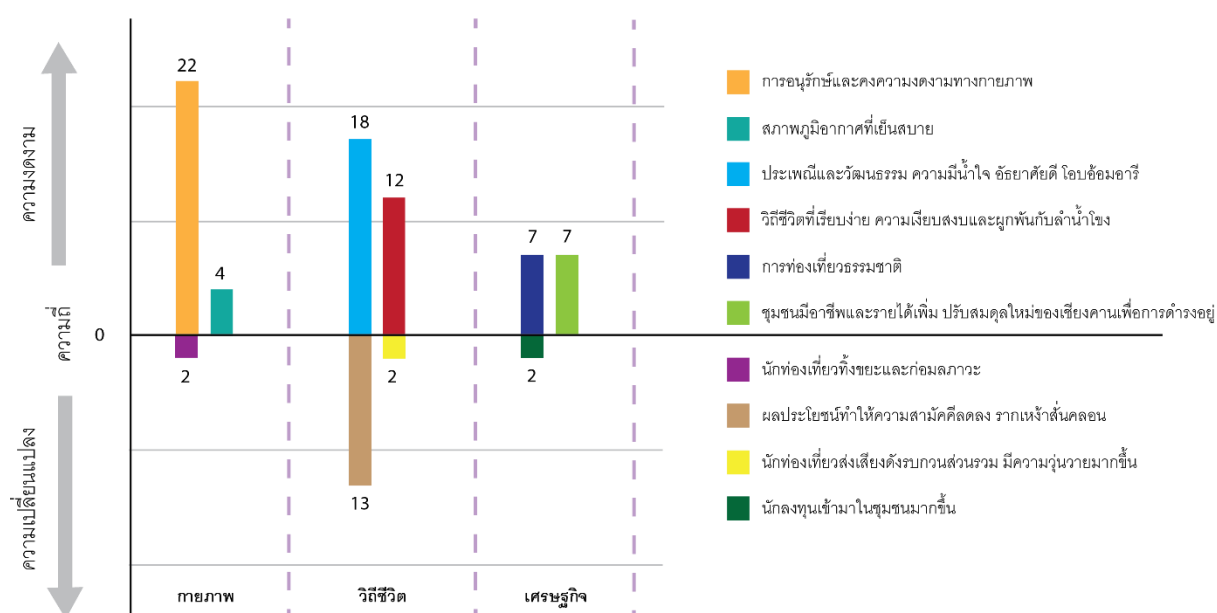
กายภาพ	
ความงาม	การเปลี่ยนแปลง
- บ้านไม้เก่า - ให้ความสวยงามทางกายภาพแบบดั้งเดิม - สภาพภูมิอากาศที่เย็นสบาย - สภาพธรรมชาติในพื้นที่ - เมืองแห่งประวัติศาสตร์	- นักท่องเที่ยวทิ้งขยะไม่เป็นที่ - มลพิษทางอากาศ

วิถีชีวิต	
ความงาม	การเปลี่ยนแปลง
- เชิดชูคุณค่าประเพณีและวัฒนธรรมในทุกมิติ - ความโอบอ้อมอารี อภัยดีและความมีน้ำใจ - ทำบุญไหว้พระ ใส่บาตร - ชีวิตที่ผูกพันกับลำน้ำโขง - ความเชื่อในตำนานพื้นถิ่น - เมืองแห่งประวัติศาสตร์	- นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวม - ความวุ่นวายมากขึ้น - ผลประโยชน์ทำให้ความสามัคคีลดลง - รากเหง้าสั่นคลอน - นักลงทุนเข้ามามากขึ้น - มีการอนุรักษ์น้อยลง

- อาชีพที่ผูกพันกับลำน้ำโขง ประมง - ความเจ็บสบ - อาหารพื้นถิ่น - ความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น - ความหลากหลายทางวัฒนธรรม - ต้องการให้อนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมแบบเชียงคาน - ชื่นชมและดีใจ ที่สถาบันอุดมศึกษามาชาด กิจกรรมที่ดีและอยากให้มาต่อเนื่อง - การปรับสมดุลใหม่ของเมืองเชียงคาน	- รายได้ทำให้คนเปลี่ยนไป
--	--

เศรษฐกิจ	
ความมั่งคั่ง	ความเปลี่ยนแปลง
- การท่องเที่ยวธรรมชาติ แก่งคุดคู้, ภูทอก, ภูควายเงิน, ลำน้ำโขง - นักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคาน - คนในชุมชนมีงานทำและรายได้เพิ่มขึ้น - การทะเลาะเบาะแว้งของวัยรุ่นน้อยลง เพราะมีสำนักต่อนักท่องเที่ยว	

การแจกแจงความถี่ของความเห็นด้านความมั่งคั่งและความเปลี่ยนแปลงของชุมชน กลุ่มผู้ใหญ่ทำงาน

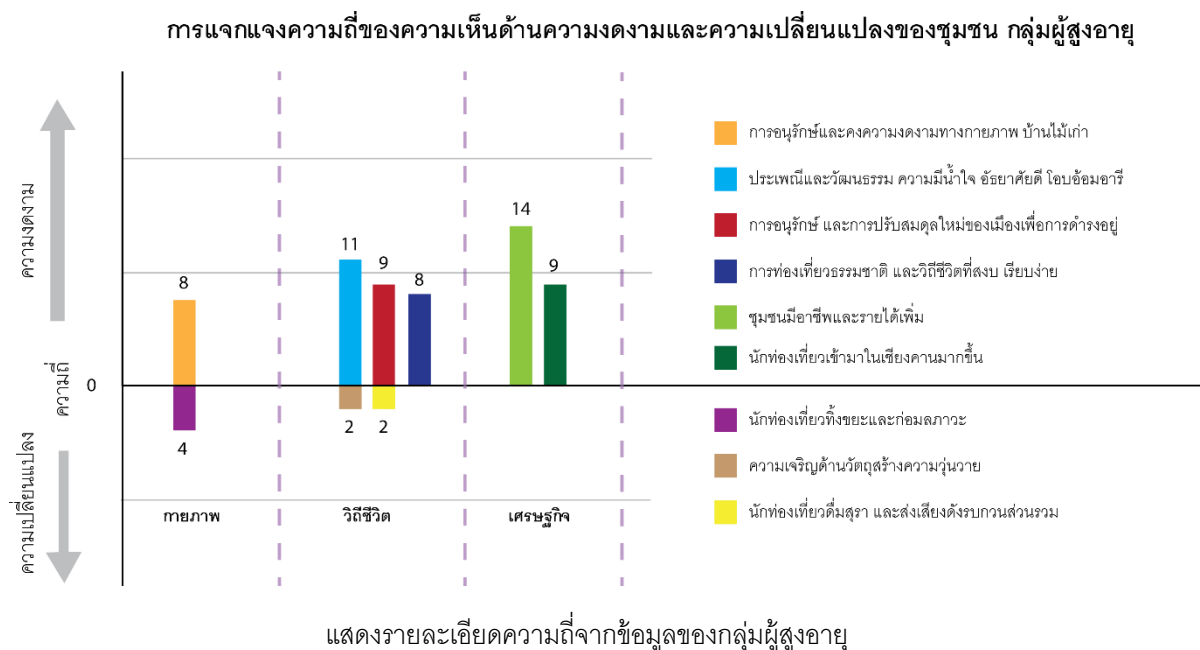
แสดงรายละเอียดความถี่จากข้อมูลของกลุ่มผู้ใหญ่ทำงาน

กลุ่มผู้ใหญ่ผู้สูงอายุ

กายภาพ	
ความมั่งคั่ง	ความเปลี่ยนแปลง
- บ้านไม้เก่า - ให้ความสำคัญสวยงามทางกายภาพแบบดั้งเดิม	- นักท่องเที่ยวที่ขยับไม่ใช่

วิถีชีวิต	
ความมั่งคั่ง	ความเปลี่ยนแปลง
- เชิดชูคุณค่าประเพณีและวัฒนธรรมในทุกมิติ - ความอบอุ่น อารมณ์ดี และความมีน้ำใจ - ทำบุญไหว้พระ ใส่บาตร - ชีวิตที่ผูกพันกับลำน้ำโขง - อาชีพที่ผูกพันกับลำน้ำโขง ประมง - ความเรียบง่าย เรียบง่าย - ความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น - ต้องการให้อนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมแบบเชียงคาน - การปรับสมดุลใหม่ของเมืองเชียงคานเพื่อการดำรงอยู่ - เมืองแห่งประวัติศาสตร์ - ความเชื่อในตำนานจากเรื่องเล่าท้องถิ่น จึงคังดงแดง	- นักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวม - ความวุ่นวายมากขึ้น - นักท่องเที่ยวดื่มสุราและสูบบุหรี่ - เด็กวัยรุ่นขับรถมอเตอร์ไซด์เสียงดัง - การจราจรไม่สะดวก - ความเจริญด้านวัตถุมากขึ้น

เศรษฐกิจ	
ความมั่งคั่ง	ความเปลี่ยนแปลง
- นักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคาน - คนในชุมชนมีงานทำและรายได้เพิ่มขึ้นทำให้ลูกหลานไม่ย้ายไปทำงานที่อื่น	

จากประเด็นคำถามในกิจกรรมที่ 2 และ 3 ใน 3 กลุ่มอายุ สามารถประมวล วิเคราะห์ ตลอดจนพบข้อสังเกตที่น่าสนใจได้ดังนี้

ก. ภาพรวม

1. ตำบลเชียงคาน ประกอบไปด้วยชุมชน ๙ คุ่ม ซึ่งตามแผนการวิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างกระจายจากทุกคุ่ม แต่เมื่อทำการปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่จริง พบปัญหาชาวบ้านส่วนใหญ่มีภาระกิจในการประกอบอาชีพประจำวัน เนื่องจากในช่วง ตุลาคม-ธันวาคม ที่ทำการวิจัย อยู่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว จึงไม่สามารถนัดหมาย กลุ่มผู้ใหญ่ช่วยทำงานได้ จึงสามารถเลือกได้จาก 5 คุ่ม โดยคุ่มที่ 2, 6, 7 (ดูจากแผนที่ในภาพที่ 2) เป็นคุ่มที่อยู่ติดริมแม่น้ำโขง และคุ่มที่ 1, 8 เป็นคุ่มที่อยู่ติดฝั่งถนน (ดูจากแผนที่ในภาพที่ 2) จึงสามารถเป็นตัวแทนของทั้ง 9 คุ่มได้ จึงเลือกจากกลุ่มที่มีการนัดหมายรวมตัวกันอยู่แล้ว เป็นปกติเพื่อการทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จัดสรรเวลาจัดกิจกรรมเพิ่มเติม ประกอบด้วย คุ่มที่ 7 กลุ่มผู้ใหญ่ช่วยทำงาน วัดท่าคก คุ่ม 6 กลุ่มผู้สูงอายุ วัดป่าไผ่ คุ่มที่ 2 เข้าไปทำกิจกรรมตามบ้านแบบเคาะประตูบ้าน วัดศรีคุณเมือง คุ่มที่ 8 กลุ่มผู้สูงอายุ และผู้ใหญ่ช่วยทำงาน วัดศรีพนมมาศ โดยไปรอพบเนื่องในวันทำบุญ คุ่มที่ 1 กลุ่มเด็กและเยาวชน วัดโพธิ์ชัย นักเรียนโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์”

2. ช่วงเวลาที่ปฏิบัติการวิจัยเป็นเหตุการณ์ท่องเที่ยว ทำให้เป็นโอกาสที่ดีที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทั้งสาม

ข. การแสดงความคิดเห็นในประเด็นความงาม และความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

1. การเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นจากผู้ร่วมกิจกรรม พบว่าแต่ละคนมีความเห็นหลากหลายประเด็น ในทุกกลุ่มอายุ ซึ่งสามารถนำมาจัดกลุ่มของความเห็นได้ในสามมิติ กล่าวคือ มิติด้านกายภาพ มิติด้านวิถีชีวิต และมิติด้านเศรษฐกิจ

2. พบว่าในภาพรวม ทุกกลุ่มอายุมองเห็นความงาม คุณค่าที่มีในชุมชน มากกว่าความรู้สึกที่มีต่อด้านที่กระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมองโลกในด้านบวกของทั้งสามช่วงอายุคน

3. ในกลุ่มเด็กและเยาวชน เห็นคุณค่า ความงามของการท่องเที่ยวธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของเมืองเชียงคาน เห็นว่าการท่องเที่ยวด้วยการเดินและจักรยานจะสามารถช่วยรักษาคุณค่าทั้งมิติกายภาพ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไว้ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญกับปัญหาการทิ้งขยะ การสร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากนักท่องเที่ยว ว่าควรเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อดำเนินการแก้ไข

4. ในกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน พบว่าให้คุณค่าและความสำคัญกับการอนุรักษ์และคงความงามทางกายภาพ ประเพณีวัฒนธรรม ความมีน้ำใจ อภัยสัจดี โอบอ้อมอารี ของเมืองเชียงคานสูงมาก เนื่องจากกลุ่มนี้อยู่ในช่วงเวลาที่ได้มีโอกาสเติบโต สัมผัส และซาบซึ้งกับช่วงความงามดังกล่าวในวัยเด็กและเห็นความเปลี่ยนแปลงผ่านที่รวดเร็ว และรุนแรงในช่วงประมาณ ๑๐ ปีที่ผ่านมา และแน่นอนที่สุดที่คนกลุ่มนี้เห็นว่าทุนทางสังคม วิถีชีวิตที่งดงามกำลังเสื่อมสลายเนื่องมาจากผลประโยชน์ทำให้ความสามัคคีลดลงและรากเหง้าสั่นคลอน

5. ในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่าในกลุ่มนี้มีการศึกษาค้นข้าน้อย การสะท้อนความรู้สึก และความคิดเห็นจึงทำได้จำกัด ตามไปด้วย อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้ให้ความสำคัญต่อมิติเศรษฐกิจว่าชุมชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวเข้ามาในเชียงคานมากขึ้น ในขณะเดียวกันยังคงให้ความสำคัญต่อประเพณีวัฒนธรรม ความมีน้ำใจ อภัยสัจดี โอบอ้อมอารี การอนุรักษ์และการปรับสมดุลใหม่ของเมืองเพื่อการดำรงอยู่ และการท่องเที่ยวธรรมชาติและวิถีชีวิตที่สงบ เรียบง่าย ไปพร้อมกัน

ในทางกลับกันข้อดีดังกล่าวข้างต้นก็ส่งผลให้เกิดมลภาวะจากการทิ้งขยะ ความวุ่นวาย การตี๋มสุรา การส่งเสียงดังรบกวนส่วนรวมในเวลาเดียวกัน

ค. ผลงานของศิลปิน

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

จากการที่มีโอกาสเข้าไปในเมืองเชียงคานเมื่อ 5 ปีก่อน ข้าพเจ้ามีความรู้สึกประทับใจจากสิ่งแรกที่ได้พบก็คือ ภูมิอากาศที่เย็นสบาย ผู้คนมีอัธยาศัยที่ดี เป็นมิตร เมืองมีความงดงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “บ้านไม้เก่า” บ้านแต่ละหลังที่ผ่านสายตาข้าพเจ้าไป ชี้อ่อนให้ข้าพเจ้านึกถึงเรื่องราว และความเป็นมาที่ดูยาวนาน ผ่านกาลเวลาและฤดูกาลแวดล้อม ข้าพเจ้าคิดว่า บ้านแต่ละหลัง มีความเป็นเอกลักษณ์สูง และรู้สึกเหมือน “บ้าน” ก็คือ “คน” มีชีวิตในแบบของตัวเอง มีการต่อเติมเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับชีวิตของคนในบ้าน มีความรู้สึกที่บ้านหลังนี้มีการกินอยู่อย่างไร มีวัฒนธรรมการต้อนรับแขกอย่างไร พื้นที่ไหนสำหรับแขก และพื้นที่สำหรับความเป็นส่วนตัวของเจ้าบ้าน รู้ว่าบ้านหลังนั้น ประกอบอาชีพอะไร มีแห มีเบ็ด หรือมีอุปกรณ์ประกอบอาชีพอื่นๆ แขนงได้ดูหรือหน้าบ้าน เมื่อมองวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้าน ก็เข้าใจถึงภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมที่นำธรรมชาติมาเกื้อหนุนชีวิต เหมือนบทสนทนาที่ข้าพเจ้า ได้ตอบกับบ้านหลังนั้น ซึ่งเหมือนกับคนแก่ที่มีอายุอยู่มานาน ข้าพเจ้าได้เห็นร่องรอยที่เป็นความงดงามที่เกิดจากการรังสรรค์ของธรรมชาติกาล ที่ทิ้งเรื่องราวประทับใจอยู่บนเสาทุกต้น แผ่นกระดานทุกแผ่น ประตูหน้าต่างที่ข้าพเจ้ามองเห็น ความเปลี่ยนแปลงนี้ มีคุณค่าและความหมายทางประวัติศาสตร์ ที่จะบอกว่า ที่นี่มีเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน

ในขณะเดียวกันข้าพเจ้าก็สังเกตเห็นและสัมผัสถึงความเปลี่ยนแปลงในอีกแง่มุมหนึ่งของเมือง เมื่อมีคนภายนอก นักท่องเที่ยว เข้ามาในเมืองเชียงคาน บ้านหลายหลังถูกรื้อถอน ปรับเปลี่ยน ให้สอดคล้องกับความสะดวกสบายที่เหมาะสมกับคนภายนอก

ถ้าเปรียบเทียบกับบ้าน เป็นคนแก่ที่อยู่มานาน ข้าพเจ้ารู้สึกว่า เรากำลังขับไล่คนที่อยู่มาแต่ดั้งเดิม ออกไปจากบ้าน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากธรรมชาติ ก่อให้เกิดความงดงามแบบธรรมชาติ หากแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ที่เป็นนักลงทุนจากภายนอก ได้ทำลายจิตวิญญาณดั้งเดิม ที่ฝังตัวอยู่ในทุกอณูเล็ก ๆ ของบ้านไม้แก่นั่น

ภาพเปรียบเทียบจากเมื่อ 5 ปีที่แล้วที่ข้าพเจ้ามาเยือนและสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ล่าสุด “บ้านไม้เก่าเล่าเรื่อง” กับปัจจุบันที่ข้าพเจ้าได้กลับไปอีกครั้ง มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก กับบ้านไม้เก่า ๆ ที่ข้าพเจ้าเคยเห็น ถูกเปลี่ยนและปรับปรุงด้วยวัสดุสังเคราะห์ หรือวัสดุเทียมสมัยใหม่ ตามพลวัตการ

ขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านจากชีวิตเชิงคานวรีชา ที่เนบช้า กลับไปสู่ความเป็นวัยรุ่นที่เร่งเร็ว และสมัยใหม่ตามกระแสบริโภคนิยม

ข้าพเจ้าเลือกบ้าน ที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น จากทัศนธาตุที่ประกอบขึ้นเป็นองค์ประกอบของบ้าน บ้านที่มีความเป็นชีวิต ความเก่าแก่ และสภาพดั้งเดิมที่ปรากฏอย่างเด่นชัด มันบอกไม่ได้ว่าจะต้องเป็นแบบใดอย่างชัดเจน แต่บ้านแต่ละหลังจะตอบได้ และสื่อสารกับเรา

วิธีการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าเห็นบ้านเก่า ๆ แต่ละหลังที่อยู่ท่ามกลางบ้านหลังใหม่ ข้าพเจ้าจะมุ่งเน้นไปยังบ้านหลังเก่าซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่โดดเด่น และตัดส่วนที่ถูกต่อเติมเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญออกไป ในผลงานจะเห็นได้ว่าถูกเว้นว่างเป็นพื้นที่ขาว เพื่อเน้นส่วนที่งดงาม ที่ถูกบดบังอยู่กับวัตถุรายรอบ หรือบางครั้งข้าพเจ้าก็เลือกที่จะทิ้งขอบรอบนอกเอาไว้ เพื่อให้เห็นถึงเค้าโครงร่องรอยของสิ่งที่มีอยู่ในนั้นด้วยเช่นกัน

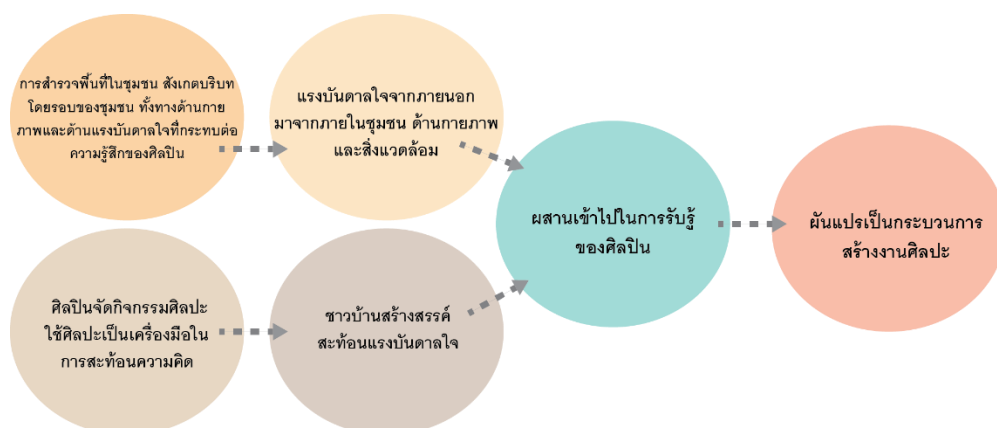
ข้าพเจ้าเลือกใช้เทคนิคปากกาดำบนกระดาษ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สร้างสรรค์อย่างเรียบง่าย ทำได้อย่างรวดเร็วสามารถตอบโต้กับความรู้สึกได้อย่างเฉียบพลัน ผลงานจะดูเป็นเนื้อเดียว และเป็นส่วนหนึ่งกับงานของชาวบ้าน ด้วยเทคนิคที่เหมือนกัน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดลักษณะพื้นผิวของบ้านที่ทำจากไม้ได้เป็นอย่างดี ให้เส้นที่วาดได้อย่างละเอียด สร้างระยะตื้นลึกในภาพได้ดี สะท้อนความรู้สึกของประสบการณ์ กาลเวลา วัตรอยการกัดกร่อนของลมฟ้าอากาศ ผ่านระยะเวลาและอายุขัยอันยาวนานของบ้านหลังนั้น ซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกและสัมผัสถึงจิตวิญญาณพื้นถิ่นภายในชุมชน ผ่านอาคารบ้านเรือนนั้น ๆ

การที่ข้าพเจ้าออกแบบกระบวนการศิลปะร่วมกับชุมชนชุดนี้ เพื่อที่จะต้องการรายละเอียดและเข้าใจความรู้สึกและจิตวิญญาณของชาวบ้าน เพื่อซาบซึ้งกับประสบการณ์ชีวิตของคนที่อยู่ “ติดที่” มากกว่าการสังเกตการณ์เพียงระยะสั้นของตัวข้าพเจ้าเอง และต้องการเปิดพรมแดนแห่งจินตนาการของคนในชุมชน เพื่อใช้เป็นกลไก ที่ย้อนกลับเข้าไปสู่ความคิดของคนในชุมชนเอง ที่กระตุ้นการตระหนักคิดถึงความงดงามและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต กระบวนการทำงานนี้ ก็เปรียบเสมือนกับการเล่นดนตรี ที่ต้องการการผสมเสียงของความคิดของคน ที่มาจากกลุ่มคนหลายช่วงอายุ จากคนภายนอก จากนักท่องเที่ยว และจากตัวข้าพเจ้าเอง ที่มีอารมณ์ร่วมกัน ที่ซาบซึ้งและประทับใจกับความงดงามที่มีต่อเมืองเชียงคานเช่นกัน เมื่อนำส่วนผสมเหล่านี้ เข้ามาอยู่ด้วยกัน จะเกิดจังหวะของความงดงามที่สอดคล้องและลงตัว และกินใจแก่ผู้คนทั่วไป

สิ่งที่ข้าพเจ้าสัมผัสได้จากการทำกิจกรรม คือภาพสะท้อนที่งดงามจากคนในชุมชน ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ ข้าพเจ้ามีโอกาสถามยายคนหนึ่งว่า “คุณยายวาดภาพอะไร” ยายบอกว่า “เป็นภาพบ้านเก่า” ข้าพเจ้าถามต่อว่า “บ้านเก่าที่ไหนคะ” ยายบอกว่า “บ้านหลังนี้ เป็นบ้านที่ยายเคยอยู่สมัยเด็ก แต่รื้อไปแล้ว” พุดจบบยายก็ร้องไห้ ข้าพเจ้าก็ยังไม่มั่นใจว่าคุณยายร้องไห้เพราะคิดถึงบ้านหรือคุณยายประหม่าในการเล่าเรื่องส่วนตัว แต่ภาพรวมของผู้สูงอายุมีความสุขที่เห็นการเปลี่ยนแปลงในชุมชน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้เมืองคึกคักมากยิ่งขึ้น มีรายได้หมุนเวียนในชุมชนที่ทำให้เศรษฐกิจดี โดยสะท้อนภาพด้านผลกระทบน้อย คงเพราะเป็นช่วงอายุที่อยู่กับบ้าน ฝ้ามองวันเวลาและผู้คน โดยที่ไม่ต้องแข่งขันเรื่องการทำงาน หรือธุรกิจเหมือนผู้ใหญ่วัยทำงาน ซึ่งช่วงอายุของการเป็นวัยที่ต้องรับภาระการหารายได้นี้ ก็สะท้อนภาพที่น่าประทับใจของเมืองและสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น แต่ก็มีผลกระทบกระทั้งกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกันจากธุรกิจ ความสนิทชิดเชื้อและน้ำใจในอดีตลดลงเนื่องจากการแข่งขันด้านธุรกิจค้าขาย และการประกอบกิจการโฮมสเตย์ มีคนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่า คำทักทายสมัยก่อนที่เคยคุยกันคือคำว่า “กินข้าวแล้วก้อ” แต่ปัจจุบันนี้เปลี่ยนเป็น “บ้านเต็มแล้วก้อ” (บ้านที่เป็นโฮมสเตย์มีคนพักเต็มรึยัง) ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนใจในความเปลี่ยนแปลงมุมหนึ่งจากระบบธุรกิจที่เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิต จนรูปแบบของวิถีชีวิตเปลี่ยนไป

สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ก็มีเสียงสะท้อนความงดงามในวิถีชีวิตและมุมมองที่น่ารัก ที่เด็กๆ มองชุมชนตนเอง พวกเขาดีใจที่ได้เกิดและเติบโตที่นี่ ประทับใจที่บ้านตนเองมีธรรมชาติที่สวยงาม และความเรียบง่าย พวกเขาต่างยินดีที่มีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน แต่บางอย่างก็ส่งผลกระทบต่อความคิดของเด็ก ๆ ในเรื่องของการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้เมืองไม่สะอาด การดื่มสุรา และการสูบบุหรี่ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เด็กไม่ชอบ และเห็นได้เจนตากว่าเมื่อตอนที่เมืองยังเงียบ ข้าพเจ้าได้ตระหนักคิดกับสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาจากแหล่งข้อมูล และได้เรียนรู้ว่า เชียงคานากำลังปรับตัวเพื่อเข้าไปสู่สมดุลใหม่เพื่อการอยู่รอด ซึ่งจะเป็นคำถามต่อไปว่า แล้วความสมดุลนั้นจะเกิดขึ้นอย่างไร กับเมืองที่กำลังเติบโตไปหลายหลายทิศทาง ไม่เพียงแต่การเข้ามาอยู่ของประชากรแฝงในเชียงคานเท่านั้น หากแม้แต่ชาวเชียงคานเอง ไม่เว้นแม้แต่นักท่องเที่ยว ที่มีความผันต่อเมืองเชียงคานแบบอดีต หลายภาคส่วนต้องเริ่มสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นมา ให้แข็งแรง และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เดินทางผ่านไปมาต่อไป

จากกระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ที่นำไปสู่การก่อเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ สามารถแสดงเป็นกระบวนการได้ดังต่อไปนี้

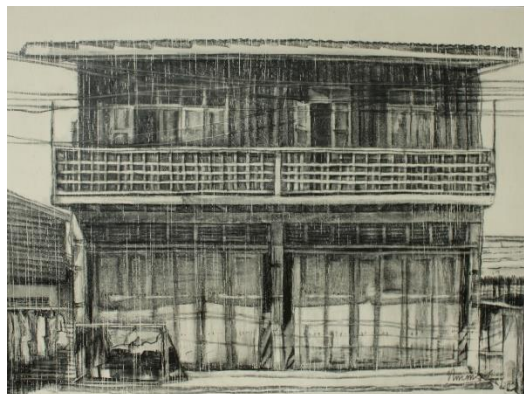
ภาพที่ 40 แผนภูมิกระบวนการก่อเกิดแรงบันดาลใจ และหล่อหลอมความคิด
เพื่อใช้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยศิลปะชุดนี้

ตัวอย่างผลงานศิลปิน ศิริก้อย ชูตาทวิสวัสดิ์

ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค ปากกาดำบนกระดาษ

ตัวอย่างผลงานศิลปิน ทิพนันท์ แยมมณีชัย

ขนาด 42 x 59.4 cm. เทคนิค เกรียงบนพื้นดินสอพอง

ส่วนที่ 2. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์ การจัดแสดงผลงานในชุมชน

กิจกรรมการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของคนในชุมชน ณ ลานสาธารณะ วัดท่าคก ระหว่างวันที่ 12 – 15 ธันวาคม 2557

การติดตั้งผลงานนิทรรศการของชาวบ้านในชุมชนร่วมกับผลงานศิลปิน

ณ ลานศิลปะวัฒนธรรมวัดท่าคก

คณะผู้วิจัยได้จัดนิทรรศการศิลปะบริเวณหน้าวัดท่าคก โดยได้นำผลงานศิลปะของกลุ่มผู้สูงอายุ, กลุ่มวัยทำงาน และผลงานของคณะผู้วิจัย ทั้งในรูปแบบผลงาน Inkjet และโปสเตอร์ เพื่อหาทุนสนับสนุนแก่เด็กและเยาวชนโรงเรียนอนุบาลเชียงคาน “ปทุมมาสังเวยะห์” โดยได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองเชียงคาน

กิจกรรมสะท้อนความเห็นต่อ เมืองเชียงคานผ่านการวาดภาพและเขียนข้อความอย่างอิสระ

ในพื้นที่ ที่จัดแสดงงาน คณะผู้วิจัยได้จัดสรรพื้นที่สำหรับสร้างกิจกรรมความมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการวางผืนผ้าใบขนาดใหญ่ขนาด 1.20 m. x 30 m. ปูบนพื้นทางเท้า จุดประสงค์แรกของการสร้างกิจกรรมนี้ เพื่อต้องการให้คนในชุมชน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนตนเอง แล้วนำภาพสะท้อนนี้ เสนอต่อนักท่องเที่ยวและคนภายในชุมชนเอง

แต่เมื่อสร้างกิจกรรมนี้ขึ้น กลับเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน ผู้ชมหรือนักท่องเที่ยวเปลี่ยนบทบาทจากเป็นผู้ชมเพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานด้วย เป็นการสร้างกระบวนการย้อนความคิดภายใน และสะท้อนสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจเกี่ยวกับเมืองเชียงคานออกมาในรูปแบบของภาพและข้อความที่ปรากฏบนผ้าใบ เช่น ภาพผีตาโขน, ภาพบ้านไม้เก่า, ภาพแก่งคุดคู้, ลำน้ำโขง, พญานาค, ภาพธรรมชาติในพื้นที่

ส่วนตัวอย่างข้อความประกอบด้วย บ้านเชียงคาน, คนเชียงคาน, รักนะเชียงคาน, เชียงคานน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก, ฉันรักคนเชียงคาน, ที่นี้อากาศดีจัง ชอบเชียงคาน, ดีที่มีกิจกรรมดีๆที่เมืองเชียงคานคะ

กลุ่มคนหลากหลายทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนร่วมกิจกรรมการวาดภาพบนพื้นผ้าใบขนาดใหญ่

การจัดกิจกรรมศิลปะ มีผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งคนภายในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในช่วงเทศกาลศิลปะวัฒนธรรมเมืองเชียงคานด้วย

กลุ่มวัยทำงานที่ประกอบอาชีพรับจ้างราชการ และค้าขายเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

ในตอนแรกการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานของชุมชนเต็มไปด้วยความยากลำบาก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และค้าขาย จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงาน แต่เมื่อคนในชุมชนเข้าใจกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างความตระหนักคิดแก่ชุมชน จึงเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และยังเข้ามาทำกิจกรรมต่อเนื่อง เมื่อจัดแสดงผลงาน ณ ลานสาธารณะหน้าวัดท่าคก

คณะนักวิจัยและนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมรับบริจาครายได้
เพื่อมอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนในอำเภอเชียงคาน

ประเด็นสำคัญของการจัดผลงานในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับผลงานศิลปะที่จัดแสดงน้อย สนใจงานที่เปิดโอกาสให้วาดและเขียนบนผืนผ้าใบบนพื้นทางเท้ามากกว่า ที่สนใจผลงานมักให้เวลาค่อนข้างน้อย บางส่วนใช้เป็นฉากถ่ายรูป บางส่วนสนใจไปสเก็ตและร่วมบริจาค
2. คนไม่ค่อยอ่านต้องใช้เสียงประชาสัมพันธ์
3. นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจของงานแสดงนิทรรศการ
4. สถานที่จัดแสดงเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ไม่สามารถควบคุมบรรยากาศ ทิศทาง และส่งเสริมให้ผู้ชมมีสมาธิในการชมและซาบซึ้งกับผลงานได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำข้อเขียนของคนเชียงคานที่เป็นประเด็นวิกฤตไปใส่ในโปสเตอร์
 2. ควรมีเจ้าหน้าที่เชิญชวนและอธิบายพร้อมพานำชม
 3. ควรตั้งคำถามให้แสดงความรู้สึกและทัศนคติทั้งสองด้าน ทั้งในด้านบวกและลบ
- สถานที่จัดเป็นพื้นที่เปิด ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ประกอบด้วย

ข้อดีของกิจกรรม

1. เป็นการสร้างบรรยากาศคึกคัก ส่งเสริมการค้าขายให้ดีขึ้น
2. สื่อสารเบื้องต้นให้เห็นว่ามีความตระหนัก เห็นคุณค่าและความงดงามของเชียงคาน

3. ร่วมกับงานวัฒนธรรมทำให้ได้ภาพพจน์ที่ดีให้กับคณะทำงานและชุมชน
4. หน่วยราชการ ชุมชน กลุ่มเชียงคาน Sketcher ให้ความร่วมมือ สนับสนุน สนใจกลไกและกระบวนการทางศิลปะ เพื่อเป็นพลังนุ่มนวล (Soft power) ในการสร้างความตระหนัก เพื่อปกป้องคุณค่าและความงดงามของเชียงคาน
5. ได้สัมพันธภาพและเครือข่ายพันธมิตร ในการทำงานศิลปะเพื่อชุมชนทางเทศบาลและวัฒนธรรมจังหวัดเลย ได้มีแผนการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมสัญจร ตรงกับการแสดงงานของโครงการ ในช่วงเดียวกันทำให้เป็นการเสริมบรรยากาศ
6. ได้ผลงานศิลปะและการแสดงนิทรรศการภายในชุมชนที่สะท้อนความคิด ความรู้สึจากชุมชนและกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม
7. ได้เงินบริจาคเพื่อการศึกษาให้กับเด็กเชียงคานเป็นการสร้างความเคลื่อนไหวด้านศิลปะที่เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน
8. กิจกรรมสร้างสรรค์บนผืนผ้าใบ เปิดโอกาสให้คนพูดไม่เก่งได้แสดงออกผ่านงานศิลปะ ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก
9. ช่วยสร้างสีสันและบรรยากาศที่ สร้างความตระหนัก ปลุกเร้า และเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ร่วมอนุรักษ์และปกป้องเชียงคาน

ข้อเสีย

1. ยากต่อการควบคุม ทั้งทางด้านเสียง และทิศทางการเดินเข้า-ออกของคน
2. ไม่สามารถควบคุมระเบียบวินัยในการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กเล็กได้ในบางครั้ง เช่น การหยิบของเองโดยไม่ขออนุญาต เป็นต้น
3. ลานจัดกิจกรรมเป็นไปตามอัธยาศัย ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม และอุปกรณ์ไม่พร้อม ควรมีที่นั่งที่สบาย แดดไม่ร้อน
4. แต่เดิมกำหนดจัดกิจกรรมบนลานวัฒนธรรม แต่ไม่สามารถขายโปรเจคเตอร์ได้ เมื่อย้ายมาจัดที่ห้องกิจกรรมในวัดไม่มีโต๊ะทำงาน ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการทำงานไม่สะดวก

ส่วนที่ 3. ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ตารางเปรียบเทียบ แผนงานและผลลัพธ์ที่ผลิตได้ ในระยะเวลา 14 เดือน ระหว่าง เดือน มิถุนายน 2557 – กรกฎาคม 2558

แผน	ผล				
ขั้นตอนการดำเนินงาน	เดือนที่ 1-3	เดือนที่ 4-6	เดือนที่ 7-9	เดือนที่ 10-12	เดือนที่ 13-14
1.ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่ถิ่นและสิ่งปลูกสร้างรวมถึงสถาปัตยกรรมที่สะท้อนรูปแบบและอัตลักษณ์ของศิลปะในวัฒนธรรมผสมของ ชุมชนเชียงคาน จ. เลย	สำเร็จ				
2.กำหนดต้นแบบของสถาปัตยกรรมที่ได้ ทำการศึกษาจากประเด็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทั้งจากชุมชน และจากกรมศิลปากรและหน่วยงานภายนอกที่ได้ประเมินคุณค่าร่วมกัน	สำเร็จ				
3.เข้าไปร่วมจัดกิจกรรมการวาดภาพร่วมกับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนพื้นที่เมืองเชียงคาน เพื่อสะท้อนมุมมองด้านศิลปะที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและมุมมองที่มีต่อตนเอง เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างงานและบันทึกเป็นข้อมูลสำคัญ	เริ่มดำเนินการไปได้ 50% โดยจะดำเนินการต่อภายในเดือน ธค.				
4.ลงพื้นที่เพื่อสำรวจและเลือกบ้านจำนวน 30 หลังจากข้อมูลเบื้องต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำต้นแบบต่อไป	สำเร็จ				

5.ทำแบบร่างจากต้นแบบบ้าน จำนวน 30 หลัง เพื่อกำหนดมุมมองและความเหมาะสมของเทคนิคที่ใช้ในการวาด	ทำได้ 40%				
6.เริ่มกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้นจำนวน 30 ชิ้น		ทำ ไปได้ จำนวน 2 ชิ้น			
7.จัดแสดงผลงานทั้งหมดในพื้นที่สาธารณะของชุมชน ร่วมกับผลงานของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ที่สะท้อนมุมมอง จิตวิญญาณและความเป็นตัวตน จากเด็กและเยาวชนในชุมชน ร่วมกับผลงานของศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะชุดนี้จากมุมมองส่วนตัว		จะจัดแสดง ในเดือน ธค.			
8.รวบรวมผลงานเพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือ พร้อมข้อมูลกระบวนการทำงาน โดยสมบูรณ์		ดำเนินการเก็บข้อมูลได้ 50%			
9.จัดแสดงนิทรรศการผลงานในกรุงเทพฯและนิทรรศการศิลปะสัญจรไปตามจังหวัดหลักๆที่สำคัญ เพื่อใช้ศิลปะเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน					

ส่วนที่ 4 ภาพการจัดกิจกรรมจำนวน 3 ครั้ง และ รายชื่อและผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม พร้อมผลงาน (เอกสารแนบ 1)

ใบลงทะเบียนผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการ
 “ การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ”
 วันที่ 12 ธันวาคม 2557 ณ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จ.เลย

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
1	กฤษฎา ราชคุณ	15	48/6 ต.บ้านม่วง อ.สังคม จ.หนองคาย	084-389-5701	นักเรียน
2	วณิดา ดวงดาว	17	152/5 ต.บ้านม่วง อ.สังคม จ.หนองคาย	098-578-8892	นักเรียน
3	จันทร์จุฬา เชื้อปากฮาง	17	22/6 ต.บ้านม่วง อ.สังคม จ.หนองคาย	080-668-3125	นักเรียน
4	นายปวิศ ประวัติ	28	14 ม.1 ต.แม่งกล้า จ.สงขลา	084-966-8831	ศิลปิน/เป่าปี่
5	สุรัตน์ พรหมสุรินทร์	32	69/1 บางพรหม ต.ลิขันธ์ จ.กรุงเทพฯ 10170	086-556-5355	โฆษณา
6	นายเชภาธร จันทร์หอม	33	7 สุทททรรษา1 ถ.สาครมงคล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	081-541-6791	นักศึกษา
7	นางสาวปภา มั่งมีศรี	33	276 ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	084-425-2463	แม่ค้า
8	นายราชนันท์ แก้วสิริ	34	88 หมู่1 ซ.4 ต.เชียงคาน จ.เลย	089-051-9140	ค้าขาย
9	นายศรชัย สากบุญ	36	โรงเรียนมูลนิธิหลวงปู่ช่อบรมสาโร	089-395-2231	ครู
10	จักรกฤษณ์ พูลสวัสดิ์กิติกุล	37	อิสระ(เชียงคานสเก็ตเซอร์)	085-108-4027	-
11	นางสาวบุรพา จิระกาล	39	321 ซ.10 อ.เชียงคาน ต.เชียงคาน จ.เลย	089-841-5585	ค้าขาย
12	นายสมพร ไส้กัณฑ์	41	132/3 ต.นาโง่ง อ.เมือง จ.เลย	087-081-3618	-
13	นายเดชา ตระบุญนี้	42	430 ม.2 ต.เชียงคาน จ.เลย	081-526-2950	ค้าขาย/ศิลปะ

14	นางสาวจิตติมา เหมสถาปัตย์	42	252/1 ซ.5 ถ.ศรีเชียงใหม่ อ.เชียงคาน จ.เลย	083-686-8044	ถ่ายรูป
15	นายพัฒน์ ศิริพงศ์โกสิน	42	252/1 ซ.5 ถ.ศรีเชียงใหม่ อ.เชียงคาน จ.เลย	091-865-7095	ค้าขาย
16	นายหัตถชัย มูณี	42	196 ม.2 ต.ควนเกย อ.ร่อนพิบูล จ.นครศรี	084-998-0252	

17	วรรณดี มัทธวรัตน์	44	430 ม.2 อ.เชียงคาน จ.เลย	081-526-2950	ค้าขาย/ศิลปะ
18	ธัญวรัตน์ หนูตั้ง	44	60/1 ม.2 ต.ม่วงงาม อ.สิงหนคร จ.สงขลา	089-733-426	-
19	ศิวันต์ พิมสะเกษ	45	อนุบาลเชียงคาน (เทศบาล 1)	082-110-0621	ครู
20	กนกพันธ์ ชาญศิลป์	47	276 หมู่2 ถ.ชายโขง อ.เชียงคาน จ.เลย	080-802-7424	อ.สอนวาดแผน ไทย
21	นายภาณุวัตร ยงยันต์	48	105/35 อ.นาหว้า จ.นครพนม	085-460-4673	รับจ้าง
22	นายสามารถ วัฒนรัตน์	52	75/2 ม.2 ซ.โคกมะขาม ต.วาไย๋ เมืองภูเก็	089-757-5025	นักดนตรี
23	แววตา สุขวานิชวิชัย	52	มูลนิธิสารธารณสุขแห่งชาติ จ.กรุงเทพฯ	-	นักวิจัย
24	นายวีระ พุฒิกุลมกุล	53	222/2 ซ.7 อ.เชียงคาน จ.เลย	083-686-8044	ถ่ายภาพ
25	บุญเลิศ กุมมา	56	ซ.10 อ.เชียงคาน จ.เลย	084-339-6996	-
26	นายเด่นชัย ธรรมฐิติพงศ์	56	60 ถ.เจริญนคร51 คลองสาน กทม. 10600	086-316-6413	CH Sketcher
27	นายชาญ ฐปสมี	56	320/138 การเคหะทุ่งสยาม หลักสี่ กทม.	089-048-8558	นักวิชาการระ
28	นายนิยติ สงสมพันธุ์	57	127 ม.4 ต.คอนทราย อ.คอนขุ่น จ.พัทลุง	086-786-0165	-
29	นางอุไรรัตน์ ทิพรส	58	276 ม.โขง อ.เชียงคาน จ.เลย	087-037-6968	ประธานชมรม จักรยาน
30	นายเชาว์ จันทรจิตร	59	9/21 ซ.แวมิง ค.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ปัตตานี	081-963-0801	ราชการเกษียณ (นาฏศิลป์)
31	นายพิชัย ศรีใส	65	เชียงคานสเก็ทเซอร์ เหมือนสนิท อ.เชียงคาน	089-733-7080	อิสระเทคนิคสังคม

32	นางรจนา ศรีใส	66	311 ถ.เพชรเกษม ซ.11 อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	089-736-6956	ราชการ เกษียณ
----	---------------	----	---------------------------------------	--------------	------------------

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
33	นาย อนันต์ คงขาว				
34	นางคำก้อย ทิพรส				

ไปลงทะเบียนผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการ
 “ การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ”
 วันที่ 13 ธันวาคม 2557 ณ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จ.เลย

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
1	นางสาวเนรฤชลา ตามะทะ	17	123/1 ต.หล่มสัก อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์	093-234-6688	นักเรียน
2	นางสาวฐานิต วรรณสูตร	20	ซ.53/171 ถ.สวรรควิถี ต.ปากน้ำโพ อ.เมือง จ. นครสวรรค์	087-403-8008	นักศึกษา
3	นายธนาตล วิลาจันทร์	22	280 ม.6 ถ.รอบเมือง อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด	084-320-9907	นักศึกษา
4	นายมงคล พลหอม	29	ม.2 อ.เชียงคาน ต.เชียงคาน จ.เลย	080-752-5371	รับจ้าง
5	นายสุกัน ประสงค์	30	333/28 ม.2 อ.เชียงคาน จ.เลย	085-752-5083	รับจ้าง

6	นายบุญเลิศ เชื้อศรี	32	332/1 ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน	084-793-3566	ธุรกิจ ส่วนตัว
7	นางพรฟ้า ทูมมาลา	38	169/9 ม.1 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	081-964-9792	รับราชการ
8	นางสาวกัณณิกา โคตรบรรเทา	39	58/4 ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	088-538-1199	รับราชการ พยาบาล
9	นายสงกรานต์ พิมพ้ออน	39	427 ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	088-572-6793	รับราชการ
10	นายปรณ สดดิสร	44	319 ม.1 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เชียงใหม่	085-050-0459	ค้าขาย
11	นางจันดาว เจนคิด	45	ม.8 บุษมู อ.เชียงคาน จ.เลย	090-847-3518	ค้าขาย
12	นายธีระพงษ์ พิทักษ์ศฤงคาร	46	244 ม.3 อ.วังสะพุง จ.เลย 42130	081-345-8007	รับราชการ
13	นายสมศักดิ์ พิมพานัน	47	ม.2 อ.เชียงคาน ต.เชียงคาน จ.เลย	-	ค้าขาย
14	นางวณิชพร จิรศรยุทธ	49	32 ม.7 บ้านคำอ้อ ต.เชียงคาน อ.หนองหานอาคร	081-047-7566	ธุรกิจ ส่วนตัว
15	นายนพดล สิงห์ประเสริฐ	51	ต.4 บน	088-747-0618	ค้าขาย
16	นางพิสมัย ปาเปี้ย	52	92/31 ต.12 จ.เลย	081-874-7416	รับราชการ

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
17	นายชัยวัฒน์ แสงชัย				

ใบลงทะเบียนผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการ
 “ การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรม”
 วันที่ 14 ธันวาคม 2557 ณ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จ.เลย

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
1	นางสาววินัส สุขผุย	38	330/6 ซ.20 ชนุ อ.เชียงคาน จ.เลย	085-603-3565	ค้าขาย
2	นางสาวจรรย์ดา ศิริวัฒนา พรรณ	48	64/84 ม.4 ม.เลิดวิวิทิตวิธียีฟ	099-979-9592	ทำบุญ
3	นายสัมฤทธิ์ วาญภัย	48	-	-	-
4	นางอินออย พิลามิว	49	89/1 ม.2 ต.เชียงคาน	081-964-3908	-
5	นายอำพร นิลจันทร์	52	120/17 หมู่2 ซ.14 ต.เชียงคาน จ.เลย	085-000-2107	ค้าขาย
6	นางกรรณก ทรวงฤทธิ์สร	52	276 ม.1 ต.เชียงคาน จ.เลย	084-956-3299	แม่ค้า
7	นางสุขุมล สมบัติโพธิ์	53	ซ.9 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	090-192-5991	
8	นางทองคุณ แก้วพิลา	53	516/18 ม.2 ต.เชียงคาน จ.เลย	098-195-1566	เย็บผ้า
9	นางลำพูน พุทธภา	54	63 ม./ ซ.20 บน	089-573-6281	แม่บ้าน
10	นางคำผู พิลากุล	54	94/10 ซ.14 บน	085-050-0459	แม่บ้าน
11	นางสาวสุพรรณิ สุขผล	55	343 ซ.19 ต.เชียงคาน จ.เลย	042-822-3522	แม่บ้าน
12	นางนงกมล ศรีกุลวงศ์	56	361/2 หมู่2 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	-
13	นางนิยม ไครตโสภา	56	55/2 หมู่2 ต.เชียงคาน จ.เลย	084-420-5440	-

14	นางปภาณิดา ภักดิ์ดิษฐ์กุล	57	351/4 หมู่2 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	-
15	นางสาคร โพนสีม	58	330 ซ.20 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	เย็บผ้า
16	นางสมบุญณ์ ดีมา	59	516 ม.2 ต.เชียงคาน จ.เลย	084-494-6511	เย็บผ้า

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
17	นางสลิิด ไสธรรมมงคล	60	413/1 ซ.21 อ.เชียงคาน จ.เลย	-	-
18	นางสมบุญณ์ กังอุบล	61	330/4 ม.2 อ.เชียงคาน จ.เลย	-	-
19	นางสมบุญณ์ จันทะมี	62	416 ม.2 อ.เชียงคาน จ.เลย	087-952-5616	แม่บ้าน
20	นางจิตติยา แสงศรีเรือง	63	353/2 หมู่2 ซ.18 ล่าง ต.เชียงคาน	081-964-3908	-
21	นางกานแก้ว สีเคน	64	331/5 หมู่2 ต.เชียงคาน จ.เลย	089-376-0140	ทำนา
22	นางคำมัน ไสภวงษ์	65	84 ซ.14 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	-
23	นางเพียร จันทะวงศ์	66	271/7 ซ.10 บน	-	-
24	นางคำมอญ ทีนา	70	384/11 หมู่2 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	-
25	นางเพชรรา เหล่าเจริญ	75	168/2 ต.เชียงคาน จ.เลย	086-242-2385	แม่บ้าน
26	นายประดิษฐ์ ช่างพิมล	75	89/3 ม.2 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	-
27	นางคำมูล ศรีสุข	76	180 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	-
28	นางอำไพ อองภา	-	293/1 หมู่2 ต.เชียงคาน จ.เลย	-	-

ใบลงทะเบียนผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการ

“ การสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น สืบสานความงดงามจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ”

วันที่ 15 ธันวาคม 2557 ณ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จ.เลย

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
1	ด.ญ.ภิญญดา ไชยะสุข	9	124 หมู่3 ต.นาซาว อ.เชียงคาน จ.เลย	091-679-3479	นักเรียน
2	ด.ญ.กมลเนตร สุวรรณศรี	9	13/7 หมู่4 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	061-507-5362	นักเรียน
3	ด.ช.ธนกฤต ทศนัย	10	100/4 อ.เชียงคาน จ.เลย	092-991-2531	นักเรียน
4	ด.ญ.กัญญาพัชร ศรีสาลี	10	193 อ.เชียงคาน จ.เลย	081-732-3126	นักเรียน
5	ด.ญ.จิรัตนดา กองกระมุก	10	376/1 ม.1 อ.เชียงคาน จ.เลย	087-231-7438	นักเรียน
6	ด.ญ.สุภาวดี แสงแอ	10	9/4 ม.1 อ.เชียงคาน จ.เลย	098-123-0514	นักเรียน
7	ด.ญ.ชลธิชา หมูโยธา	10	130/3 ม.1ต.บุฮม อ.เชียงคาน จ.เลย	084-425-2463	นักเรียน
8	ด.ช.ยุทธนันท์ พิลาทา	10	1 ม.4 ต.นาซาว อ.เชียงคาน จ.เลย	087-218-3879	นักเรียน
9	ด.ญ.ศิรดา ศรีประดิษฐ์	10	404/6 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
10	ด.ญ.สุพิชฌาย์ สุรินทร์นา	10	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
11	ด.ญ.สรณสิริ สายลี	10	ต.บุฮม อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
12	ด.ญ.เบญญาภา อินชัย	10	ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
13	ด.ญ.รุ่งทิwa เมฆศรี	10	ต.นาซาง อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
14	ด.ญ.มนัสนันท์ สายจันทร์	10	84/12 ม.1 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	088-515-6589	นักเรียน
15	ด.ญ.ชญาภา ศรนคร	10	317/5 ม.6 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	080-814-5681	นักเรียน

16	ด.ญ.อริสา คำภูษา	10	7/2 ม.3 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	093-123-9208	นักเรียน
----	------------------	----	-------------------------------------	--------------	----------

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
17	ด.ช.ธนภัทร ไส่กันทด	10	72 ม.1 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	089-278-8889	นักเรียน
18	ด.ช.ณพงศ์ อารีเอื้อ	11	99 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	098-591-4583	นักเรียน
19	ด.ช.นิกร จริมา	11	47 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	089-573-3395	นักเรียน
20	ด.ช.วุฒิชัย ไชยศรีฮาด	11	8 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	093-083-1675	นักเรียน
21	ด.ช.ธนาวุฒิ พุดดา	11	34 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	089-273-7162	นักเรียน
22	ด.ญ.พรนภา ไส่ภาศิลป์	11	103 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	093-089-8904	นักเรียน
23	ด.ญ.จริยา ไชยอาสา	11	11 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	094-174-3324	นักเรียน
24	ด.ญ.นุชฎาภรณ์ แสนซ้าย	11	312 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	093-418-0637	นักเรียน
25	ด.ญ.สุภัทสร่า ศรีสังข์	11	84/12 ม.1 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	088-303-6574	นักเรียน
26	ด.ญ.ปานเนตร เกตุสุวรรณ	11	999/9 ม.1 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	083-356-1395	นักเรียน
27	ด.ญ.ปิยะดา ไชยาฟอง	11	410/4 ม.1 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	087-2317438	นักเรียน
28	ด.ญ.ธนภรณ์ แกมภู	11	123 ม.11 ต.เขาแก้ว อ.เขียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
29	ด.ญ.ธนัฐา ไชยะเดชะ	11	134 ม.2 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	085-609-1792	นักเรียน
30	ด.ญ.จิตติดา วงศ์ดี	11	59 ม.6 ต.เขียงคาน อ.เขียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
31	ด.ญ.ชวัลนุช พิมพีกา	11	150 ม.1 ต.บุษุม อ.เขียงคาน จ.เลย	093-461-6348	นักเรียน

32	ด.ญ.ภัทราภรณ์ สมจริง	11	412/2 ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	098-652-8206	นักเรียน
----	----------------------	----	---------------------------------------	--------------	----------

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
33	ด.ช.กิตติกร วันแก้ว	11	54/1 ม.4 ต.ปากคม อ.เชียงคาน จ.เลย	061-145-9420	นักเรียน
34	ด.ญ.ชนาวดี ดวงดี	11	168 ม.1 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	081-047-0405	นักเรียน
35	ด.ช.ยศภัทร พรหมพิมพ์	11	2 ม.9 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	093-458-9517	นักเรียน
36	ด.ช.วิหวัธ ศรีภาษณ์	11	416/1ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
37	ด.ญ.เจมจิตรต์ ผางสี	11	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
38	ด.ญ.รัตนกัญญา ลาดี	11	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
39	ด.ช.ภักภูมินทร์ สอนอ่อน	11	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
40	ด.ช.สรวิชัย ด้วงอ่อน	11	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
41	ด.ช.ภาณุพงศ์ เอี่ยมรัมย์มี	11	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
42	ด.ช.วัฒน์กร หนูทัศน์	11	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
43	ด.ญ.ชลธิชา คำนามะ	11	ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
44	ด.ญ.กรรณิการ์ สวัสดิ์	11	ต.นาข้าว อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
45	ด.ญ.ปรียาภัทร บุญคุณ	11	ต.บุษุม อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน
46	ด.ช.เฉลิมเกียรติ วนสันเทียะ	11	482/6 ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	093-078-5996	นักเรียน
47	ด.ช.สิทธิพร ชุมพล	11	12/2 ม.4 ต.นาข้าว อ.เชียงคาน จ.เลย	081-132-8186	นักเรียน

48	ด.ญ.นัจชยา ปัญญาภู	11	1/3 ม.3 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	093-4140877	นักเรียน
----	--------------------	----	-------------------------------------	-------------	----------

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
49	ด.ญ.อริสา บุญศิริ	11	99 ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย	093-075-1907	นักเรียน
50	ด.ญ.จุฑามาศ พรหมวาศี	11	9/2 ม.299 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	080-185-2306	นักเรียน
51	ด.ญ.พัทธาภรณ์ โนน้อย	11	97 ม.5 ต.บุษุม อ.เชียงคาน จ.เลย	098-146-1456	นักเรียน
52	ด.ช.ณรงค์ฤทธิ์ เทพดา	11	80/1 ม.11 ต.ชาแก้ว อ.เชียงคาน จ.เลย	080-196-8380	นักเรียน
53	ด.ช.ปิยภัทร สามารถ	11	96/1 ม.15 ต.นาซาว อ.เชียงคาน จ.เลย	088-305-1656	นักเรียน
54	ด.ญ.พัฒนดา ทองประไพ	11	9 ม.9 ต.นาซาว อ.เชียงคาน จ.เลย	088-327-1533	นักเรียน
55	ด.ญ.ธัญพิชชา วงศ์ลา	11	168/0 ม.1 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	089-021-2004	นักเรียน
56	ด.ช.ชัยวัฒน์ สุนันทานนท์	11	114 ม.4 ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย	086-220-0672	นักเรียน
57	ด.ช.สรวิชัย ปัญญา	11	25 ม.4 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	098-095-1593	นักเรียน
58	ด.ช.พงษ์พัฒน์ แก้วอาสา	11	64 ม.4 ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย	094-170-7971	นักเรียน
59	ด.ญ.วรดา พลเยี่ยม	11	4/8 ม.2 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	087-949-4037	นักเรียน
60	ด.ญ.มนภา ผลคำ	11	13/3 ม.11 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	094-1727971	นักเรียน
61	ด.ญ.รัชฎาภรณ์ สายวัน	11	3 ม.4 ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย	086-260-1539	นักเรียน
62	ด.ช.กรณดนัย พรหมด้วง	12	46 ม.3ท. ต.ปากตม อ.เชียงคาน จ.เลย	-	นักเรียน

ส่วนที่ 5 การเก็บภาพบ้านเก่า

